

NAISTEN PANKIN VAPAAEHTOISET

Motiiveja vapaaehtoistyötä kohtaan

Annina Valtanen

Pro gradu- tutkielma

Sosiaalityö

Yhteiskuntatieteiden ja

filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Syksy 2016

TIIVISTELMÄ

NAISTEN PANKIN VAPAAEHTOISET Motiiveja vapaaehtoistyötä kohtaan

Annina Valtanen
Sosiaalityö
Pro gradu-tutkielma
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Ohjaaja: Johanna Kiili
Syksy 2016
Sivumäärä: 78 + 2 liitettä

Tutkielman tarkoituksena on tarkastella, minkälaisista tekijöistä vapaaehtoisten motivaatio vapaaehtoistoimintaa kohtaan koostuu ja minkälaiset tekijät puolestaan heikentävät motivaatiota. Samalla kartoitan, miksi vapaaehtoiset ovat valinneet juuri Naisten Pankin vapaaehtoistoiminnan toimintaympäristökseen ja miksi he pitävät kehitysyhteistyötä tärkeänä. Naisten Pankki on vuonna 2007 perustettu vapaaehtoisverkosto, jossa toimii yli 3000 vapaaehtoista. Naisten Pankin tavoitteena on tukea kehitysmaiden naisten työtä sekä yrittäjyyttä kestäväen kehitysyhteistyön keinoin. Vapaaehtoiset toteuttavat toiminnasta tiedottamista sekä varainkeruuta Naisten Pankin hankkeiden edistämiseksi.

Tutkielman aineisto muodostuu 185 Naisten Pankin vapaaehtoisen kyselylomakevastauksesta. Kyselylomakkeet ovat kerätty sähköisesti. Lomakkeissa kysyttiin 10 taustakysymystä sekä neljä avointa kysymystä. Aineiston analyysimenetelminä on käytetty aineistolähtöistä sekä teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä hyödynnän Anne Birgitta Yeungin (2004) vapaaehtoisten motivaation timanttimallia.

Tutkielman tuloksista voidaan päätellä, että vapaaehtoiset ovat päätyneet Naisten Pankin toimintaan tietoisista syistä, eivätkä esimerkiksi sattumalta. Naisten Pankin vapaaehtoisten motiivit koostuvat moninaisista tekijöistä, kuten myös motivaatiota heikentävät tekijät. Motiiveissa korostuvat itsestä ulospäin suuntautuneet motiivit, kuten muille antaminen, läheisyys sekä toiminnallisuus. Kuitenkin myös sisäänpäin suuntautuneet motiivit, kuten saaminen, etäisyys ja pohdinta, saavat aineistossani vahvan roolin verrattaessa Yeungin (2004) alkuperäiseen aineistoon.

Naisten Pankin vapaaehtoiset pitävät kehitysyhteistyötä tärkeänä muun muassa tasa-arvon ja ihmisoikeuksien edistämisen, velvollisuuden sekä turvallisuuden säilymisen vuoksi. Kehitysyhteistyön toivotaan ennaltaehkäisevän pakolaisvirtoja ja mahdollistavan kehitysmaiden kansalaisten kotiin jäämisen. Vapaaehtoiset arvostavat etenkin auttamismuotoja, joissa panostetaan koulutukseen, yrittäjyyden edistämiseen sekä ihmisten aktivointiin.

Avainsanat: Naisten Pankki, vapaaehtoistoiminta, motivaatio, kehitysyhteistyö, tapaustutkimus

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 NAISTEN PANKKI	3
2.1 Naisten Pankki organisaationa	4
2.2 Kirkon Ulkomaanapu	5
3 KANSALAISTOIMINTA	8
3.1 Vapaaehtoistoiminta	9
3.2 Kehitysyhteistyö	12
4 MOTIVAATIO JA MOTIIVIT	17
4.1 Motivaatio vapaaehtoistyössä	19
4.2 Motivaation timanttimali	21
4.2.1 Timanttimalin taustaa	21
4.2.2 Timanttimalin yleispiirteet sekä mallin soveltaminen tutkielmassani	23
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	26
5.1 Tutkimustehtävä	26
5.2 Aineiston keruu ja kuvailu	26
5.3 Tapaustutkimus ja sisällönanalyysi	29
5.4 Aineiston analyysi	31
5.5 Eettinen pohdinta	32
6 TULOKSET	34
6.1 Tutkielmani vapaaehtoiset	34
6.2 Valintana Naisten Pankki	36
6.3 Motivaatioulottuvuudet	40
6.3.1 Motivaatiota heikentävät tekijät	50
6.4 Kehitysyhteistyön tärkeys	57
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	64
8 POHDINTA	70
LÄHDELUETTELO	72
LIITTEET	79
Liite 1. Kyselylomake	79
Liite 2. Saatekirje	81

KUVIOT

KUVIO 1. Vapaaehtoistoiminnan timanttimali	22
---	-----------

1 JOHDANTO

Pro gradu- tutkielmani on tapaustutkimus Naisten Pankin vapaaehtoisista, jotka toteuttavat varainkeruuta sekä toiminnasta tiedottamista kehitysyhteistyön edistämiseksi. Tutkielmassani kartoitan, minkälaisista tekijöistä vapaaehtoisten motivaatio vapaaehtoistoimintaa kohtaan koostuu ja minkälaiset tekijät puolestaan heikentävät motivaatiota. Lisäksi kartoitan, miksi vapaaehtoiset ovat valinneet vapaaehtoistoiminnan toimintaympäristökseen juuri Naisten Pankin lukuisten vapaaehtoisverkostojen ja -järjestöjen joukosta. Koska Naisten Pankki toimii kehitysyhteistyön kentällä, on oletettavaa, että vapaaehtoiset pitävät kehitysyhteistyötä merkittävänä. Siksi tutkielmassani myös käsitellään sitä, miksi kehitysyhteistyö on vapaaehtoisille tärkeää.

Suomessa valtio ja kunnat takaavat kansalaisilleen universaalit hyvinvointipalvelut, mutta monissa kehitysmaissa valtion takaamia hyvinvointipalveluita ei ole, tai ne ovat hyvin suppeat. Kenen vastuulla on näiden yhteiskuntien kansalaisten auttaminen silloin, kun valtio ei takaa kansalaisilleen riittäviä hyvinvoinnin edellytyksiä? Monissa kehitysmaissa kansalaisten täytyy itse aktiivisesti pyrkiä toiminnallaan tekemään muutoksia kohti parempaa huomista. Usein muutosten aikaansaamiseen tarvitaan kuitenkin taloudellista pääomaa, josta kehitysmaissa on yleensä pulaa. Muutosten aikaansaamiseksi kehitysmaat tarvitsevat apua.

Suurin osa hyvinvointivaltioista pyrkii auttamaan kehitysmaita kehitysyhteistyön keinoin. Valtioiden takaama tuki ei ole kuitenkaan yksistään riittävää, etenkin kun trendinä on valtioiden kehitysmäärärahojen supistaminen. Esimerkiksi Suomen nykyhallituksen talousarvioesityksen mukaan kehitysyhteistyön määrärahoja leikataan vuosittain 200 miljoonalla eurolla vuodesta 2016 alkaen, minkä lisäksi kehitysyhteistyöhön on kaavailtu muitakin säästötoimenpiteitä (Ulkoasiainministeriön kotisivut). Näissä olosuhteissa yksityisten sektoreiden ja vapaaehtoisten antama panos kehitysyhteistyön edistämiseksi on entistä tärkeämpää.

Yeung (2007, 153) pitää vapaaehtoistyötä tärkeänä yhteiskunnallisena sekä yksilöllisenä voimavarana. Vapaaehtoiset käyttävät omia resurssejaan toisten hyvinvoinnista huolehtimiseen, mutta samalla vapaaehtoinen huolehtii myös omasta hyvinvoinnistaan. Frank Martelan ja Richard M. Ryanin (2015) mukaan hyväntekeminen itsessään on hyvinvointia kasvattava tekijä. Kun yksilö tuntee saavansa aikaan sosiaalisesti hyvää,

vaikuttaa se positiivisesti elämän merkitykselliseksi kokemiseen, ja hän saa siitä psykologista mielihyvää. Vapaaehtoistoiminnassa apu voidaan kohdistaa joko kauas tai lähelle, mutta olennaista on, että se hyödyttää kolmatta osapuolta perhe- ja ystäväpiirin ulkopuolella (Euroopan parlamentin mietintö 2008).

Avun kohdentaminen kauas voi olla haastavampaa, kuin avun kohdentaminen lähelle. Esimerkiksi yhteisvastuukeräyksiin lahjoitettu apu voi olla riippuvainen siitä, kohdennetaanko keräyksestä saatu apu kotimaan köyhille vai ”muukalaisille” (Kangas & Saari 2000, 255). Zygmunt Bauman (1999) pitää läheisyyttä moraalisen käyttäytymisen ehtona. Läheisyys tuottaa vastuullisuutta, kun taas etäisyys purkaa sitä. (Bauman 1999, 184.) Tapio Leskinen (2003, 12-13) pysyy kuitenkin toiveikkaana kauaksi annettavan avun suhteen, sillä hänen mukaansa tilanne on muuttumassa globalisaation myötä. Maailmojen tullessa lähemmäs toisiaan syntyy uusi moraalisen vastuun tila, jossa myös ”muukalaisia” halutaan auttaa.

Jos (ja kun) vapaaehtoistoiminnan auttamismuotoja halutaan jatkossa kehittää entistä tehokkaimmiksi sekä monipuolisemmiksi, on tärkeää antaa ääni vapaaehtoistoiminnan kantavalle voimalle, eli itse vapaaehtoisille. Tutkielmani tarkoitus on toimia vapaaehtoisten puheenvuorona ja antaa heidän kertoa, mikä heitä motivoi osallistumaan vapaaehtoistoimintaan. Samalla vapaaehtoisille annetaan mahdollisuus kertoa, mikä vapaaehtoistoiminnassa koetaan toimivana ja mikä ei, ja miksi kehitysyhteistyön eteen halutaan nähdä vaivaa.

2 NAISTEN PANKKI

Naisten Pankki on vuonna 2007 perustettu suomalainen vapaaehtoisverkosto, joka toimii yhteistyössä Kirkon Ulkomaanavun kanssa (Naisten Pankin kotisivut, a). Naisten Pankilla on toimintaa yli 30 paikkakunnalla Suomessa ja sen vapaaehtoisverkostoon kuuluu yli 3000 vapaaehtoista (Naisten Pankin kotisivut, b). Vuoden 2015 marraskuussa perustettiin myös ensimmäinen ulkosuomalainen Naisten Pankin paikallisryhmä Espanjaan, Fuengirolaan (Naisten Pankin kotisivut, c).

Naisten Pankin tavoitteena on tukea kehitysmaiden naisten omaa työtä sekä yrittäjyyttä kestäväen kehityksen periaattein. Hanketyön keskeiset linjaukset ovat naisten oikeuksien parantaminen, naisten voimaannuttaminen sekä sosiaalisesti että taloudellisesti, paikalliseen osaamiseen luottaminen ja sen kehittäminen sekä naisten omistajuuden lisääminen. (Naisten Pankin käsikirja 2015, 13-15.) Keinoina naisten oman toimeentulon sekä yrittäjyyden tukemiseen ovat muun muassa säästövetoinen ja ryhmämuotoinen pienrahoitus (esimerkiksi kyläpankit), ammatillisen osaamisen kehittäminen, tulonhankinta- ja yrittäjyystaitojen kehittäminen, markkinoillepääsyn varmistaminen, lasku- ja lukutaidon kehittäminen, oikeustietoisuuden vahvistaminen sekä verkostoituminen. Käytännössä edellä mainittuja taitoja pyritään usein vahvistamaan koulutuksen, ohjauksen sekä neuvonnan avulla. Avustushankkeina toteutetut koulutusalat valitaan siten, että ne mahdollistavat myöhemmin toimimisen ammatinharjoittajana tai yrittäjänä, minkä vuoksi koulutusaloihin vaikuttaa markkinat ja kysynnät, ei pelkkä yleinen mielenkiinto. Yrittäjyys on kuitenkin jokaiselle yksilölle omaehtoinen valinta, eikä sitä edellytetä hankkeisiin osallistuneilta henkilöiltä. Kirkon Ulkomaanapu on vastuussa hanketyön toteutuksesta. (Naisten Pankki Hanketyön linjaukset 2010.)

Avustuskohteet kohdennetaan pääsääntöisesti naisten auttamiseen, mutta Naisten Pankin tavoitteena on naisia auttamalla auttaa välillisesti koko perhettä, miehet mukaan lukien. Naisten Pankissa uskotaan naisten auttamisen olevan nopein, tehokkain ja tuloksellisin tapa lisätä koko yhteisön hyvinvointia. (Naisten Pankin kotisivut, a.) Vuonna 2016 Naisten Pankilla on hankkeita 7 maassa, jotka ovat Liberia, Sierra Leone, Uganda, Nepali, Kambodža, Myanmar sekä Guatemala (Naisten Pankin kotisivut, d).

Naisten Pankin toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, eikä vapaaehtoisille makseta toiminnasta korvauksia. Naisten Pankin vapaaehtoisten tehtävät kuuluvat varainkeruun ja

toiminnasta tiedottamisen piiriin. Järjestettäviin tapahtumiin pyritään hankkimaan sponsorit, jotta tapahtumista kerätyt tuotot voitaisiin tilittää suoraan Kirkon Ulkomaanavun tilille, eikä tuotoista osaa menisi toiminnan ylläpitämiseen. Valtakunnallisista tapahtumista suurimpina voidaan pitää syksyisin järjestettävää Kävele Naiselle Ammatti- tapahtumaa sekä Naisten Päivän läheisyydessä toteutettavaa kampanjaa. (Naisten Pankin käsikirja 2015, 9, 12.)

2.1 Naisten Pankki organisaationa

Naisten Pankin organisaatio koostuu valtakunnallisesta ohjausryhmästä, valtakunnallisesta johtoryhmästä sekä paikallisryhmistä. Valtakunnallinen ohjausryhmä muodostuu 6-9 vapaaehtoisesta, joiden jäsenyyskausi voi olla yhtäjaksoisesti enintään viisi vuotta. Ohjausryhmä kokoontuu vähintään kuusi kertaa vuodessa ja ryhmän puheenjohtaja valitaan ohjausryhmän keskuudesta. Ehdokkaita ohjausryhmän jäseniksi voidaan pyytää sekä vapaaehtoisverkoston sisältä tai sen ulkopuolelta. Uusia ehdokkaita voivat ehdottaa Kirkon Ulkomaanavun toiminnanjohtaja sekä ohjausryhmän puheenjohtaja. Johtoryhmä päättää Naisten Pankin strategisesta suunnasta sekä toiminnan tavoitteista, hyväksyy Kirkon Ulkomaanavun esittämät hyväntekeväisyyskohteet sekä seuraa niiden toteutumista, hyväksyy johtoryhmän laatiman vuosittaisen toimintasuunnitelman, vastaa toiminnan organisoinnista sekä seuraa sääntöjen noudattamista. (Naisten Pankin käsikirja 2015, 5, 7.)

Valtakunnallinen johtoryhmä koostuu 5-11 vapaaehtoisesta, joiden jäsenyyskausi on yhtäjaksoisesti enintään kolme vuotta. Johtoryhmän jäsenenä toimii työryhmien vetäjiä sekä vastuuhenkilöitä. Ryhmän keskuudesta valitaan kaksi puheenjohtajaa. Johtoryhmä vastaa Naisten Pankin varainhankinnasta, laatii vuotuisen toimintasuunnitelman sekä edesauttaa sen toteutumista, toteuttaa valtakunnallisia varainkeruuhankkeita yhteistyössä paikallisryhmien, yritysten ja muiden verkostojen kanssa sekä vastaa Kirkon ulkomaanavun kanssa toimintaedellytysten ja työvälineiden kehittämisestä. Lisäksi johtoryhmä hyväksyy tuotteet, joissa käytetään Naisten Pankin logoa. (Naisten Pankin käsikirja 2015, 5, 7.)

Paikallisryhmiä voidaan kutsua Naisten Pankin ytimeksi, ja tällä hetkellä paikallisryhmiä toimii yli 30 paikkakunnalla Suomessa. Paikallisryhmät voivat organisoida toimintaansa eri tavoin, mutta ryhmien tavoitteina on Naisten Pankista tiedottaminen sekä varojenkeruu

erilaisten toimintojen avulla, kuten tapahtumia järjestämällä. (Naisten Pankin käsikirja 2015, 5.) Paikallisryhmien toimintaa tukee ja kehittää erityisesti Naisten Pankin koordinaattorit sekä Jelppari-työryhmä. Koordinaattorit järjestävät paikallisryhmille muun muassa koulutuksia, vierailevat vapaaehtoispaikkakunnilla sekä koordinoivat sisäistä viestintää. (Naisten Pankin käsikirja 2015, 8.)

Edellisten lisäksi Naisten Pankissa toimii valtuuskunta, kehittämistyöryhmä sekä useita työryhmiä, joiden tehtävänä on omilla osa-alueillaan edistää ja toteuttaa varainhankintaa. Osa-alueina voivat olla esimerkiksi yritysten varainhankinta tai tietyt projektit ja tapahtumat. Valtuuskunta on puolestaan Naisten Pankin vapaamuotoinen ryhmä, johon kuuluu perustajajäseniä sekä ohjaus- ja johtoryhmän entisiä jäseniä. Valtuuston jäsenet toimivat ikään kuin Naisten Pankin lähettiläinä ja he kokoontuvat noin kerran vuodessa. Kehittämisryhmä työskentelee tiiviisti Kirkon Ulkomaanavun kanssa. Ryhmän tehtävänä on pohtia ja miettiä hanketyöskentelyn toimintatapojen kehittämistä. (Naisten Pankin käsikirja 2015, 7.)

Naisten Pankki toimii Kirkon Ulkomaanavun kanssa tiiviissä yhteistyössä. Kirkon Ulkomaanapu hallinnoi Naisten Pankin rahastoa, ja Naisten Pankin varainkeruu toteutetaan Kirkon Ulkomaanavun rahankeräysluvalla. Naisten Pankki valitsee Kirkon Ulkomaanavun kanssa yhteistyössä avustuskohteet ja avustuksen toimeenpanomuodot. Hankkeiden edistymistä seurataan Kirkon Ulkomaanavun laatimien raporttien pohjalta. Kirkon Ulkomaanavulla työskentelee kaksi Naisten Pankin koordinaattoria sekä muita työntekijöitä, joiden tehtävänä on tehdä osana työnkuvaa töitä Naisten Pankille. Kirkon Ulkomaanavulla on oma edustajansa/edustajat Naisten Pankin ohjausryhmässä. (Naisten Pankin käsikirja 2015, 3.)

2.2 Kirkon Ulkomaanapu

Naisten Pankki on verrattain uusi toimija kehitysyhteistyön kentällä, mutta Kirkon Ulkomaanapu on toiminut kehitysyhteistyön parissa jo yli 60 vuoden ajan. Kirkon Ulkomaanapu on siis vankka kehitysyhteistyökumppani Suomessa. (Kirkon Ulkomaanavun strategia 2013-2016, 4.) Järjestö kuvaa toimintaansa kotisivuillaan seuraavasti: ”Kirkon Ulkomaanapu on Suomen suurin kehitysyhteistyöjärjestö ja toiseksi suurin humanitaarisen avun antaja. Toimimme yli 20 maassa, siellä missä hätä on suurin.

Teemme työtä kaikkein köyhimpien ihmisten kanssa uskontoon, etniseen taustaan tai poliittiseen vakaumukseen katsomatta.” (Kirkon Ulkomaanavun kotisivut, a.)

Kirkon Ulkomaanapu on uskopohjainen järjestö, jonka toimintaa ohjaavat kristinuskon periaatteet, kuten lähimmäisenrakkaus sekä oikeudenmukaisuus. Kirkon Ulkomaanavun toimintatapoja ovat kehitysyhteistyö, vaikuttamistyö sekä humanitaarinen avustustoiminta. Toiminta perustuu kansainvälisiin ihmisoikeusstandardeihin- ja periaatteisiin. Toiminnan ytimenä pidetään tasa-arvoa, vastuullisuutta sekä syrjimättömyyttä. (Kirkon Ulkomaanavun strategia 2013-2016, 4.)

Strategisiksi tavoitteiksi vuosille 2013-2016 Kirkon Ulkomaanapu on asettanut kaksi tavoitetta: 1. Erikoistumisella lisää vaikuttavuutta sekä 2. Yhtenäinen Kirkon Ulkomaanapu. Kirkon Ulkomaanapu haluaa olla hankekohteiden tukena rauhan, koulutuksen ja toimeentulon saavuttamisessa. Hankemaiden määrä ei saa strategisten linjauksien mukaan nousta yli kahdenkymmenen, jotta avun anto ei hajaannu liikaa, vaan apu pystytään kohdistamaan tehokkaasti. Kirkon Ulkomaanapu pitää tärkeänä yhteistyön tekemistä paikallisten kansalaisyhteisöjen kanssa. Hankkeiden suunnittelun ja parantamisen lisäksi Kirkon Ulkomaanapu pitää tärkeänä omaa kehitystä ja yhtenäisyyttä. On tärkeää varmistaa, että omat puitteet työn tekemiselle ovat kunnossa ja toiminta on vastuullista sekä avointa. (Kirkon Ulkomaanavun strategia 2013-2016, 5-10.)

Kirkon Ulkomaanavun suurin taloudellinen tuki on peräisin valtiolta (vuonna 2014 41,9 %). Muita taloudellisen tuen lähteitä ovat seurakunnat sekä yksityisten ihmisten ja yhteisöjen lahjoitukset (Kirkon Ulkomaanavun kotisivut, b). Hallituksen kehitysyhteistyön leikkaukset vaikuttavat Kirkon Ulkomaanavun toimintaan rajusti. Leikkaukset Kirkon Ulkomaanavun kehitysyhteistyöstä tulevat olemaan vuonna 2016 jopa 43 % vuoteen 2015 verrattuna, ja Kirkon Ulkomaanavun täytyy lopettaa toimintansa neljässä maassa kokonaan. Leikkaukset saivat osakseen kovaa vastustusta niin ulkoasianvalokunnalta ja oppositiopuolueilta, kuin myös Suomen kansalaisilta. (Kirkon Ulkomaanavun kotisivut c, Kirkon Ulkomaanavun kotisivut, d.)

Leikkauksista huolimatta Kirkon Ulkomaanapu jatkaa Naisten Pankin tukemista (Kirkon Ulkomaanavun kotisivut, c). Leikkaukset vaikuttavat kuitenkin suoraan myös Naisten Pankin toimintaan, ja esimerkiksi hanketyö Kongon demokraattisessa tasavallassa jouduttiin päättämään vuoden 2015 aikana (Naisten Pankin kotisivut, d). Kirkon Ulkomaanavun toiminnanjohtaja Jouni Hemberg pitää hallituksen kehitysyhteistyön

leikkauksia eettisesti kestävämminä ja kritisoi niitä jyrkästi. Hänen mukaansa ”Toiminnan lopettaminen tällä aikataululla on suorastaan julmaa. Leikkaukset pitäisi edes porrastaa, jotta meidän ja muidenkin järjestöjen olisi mahdollista ajaa kehitysyhteistyöhankkeet alas eettisesti kestäväällä tavalla. Lisäksi leikkauksilla on suora vaikutus Eurooppaan suuntaavan pakolais määrän kasvuun.” (Kirkon Ulkomaanavun kotisivut, c.) Hallituksen linjauksista huolimatta Hembergin mukaan suomalaisten asennoituminen kehitysyhteistyöhön on edelleen myönteistä (Kirkon Ulkomaanavun kotisivut, d).

3 KANSALAISTOIMINTA

Kirkon Ulkomaanavun ja Naisten Pankin toiminta ovat osa kansalaistoiminnan laajaa kenttää. Kansalaistoiminta on moniulotteinen käsite, joka kattaa alleen joukon erilaisia toimintoja. Anne Holopaisen (2009) mukaan ”Ostoboikoteilla, äänestämällä, talonvaltauksilla, globaaleilla vetoimuksilla, virtuaalisiin verkostoihin osallistumisella ja nälkäpäiväkeräyksillä on yhteinen nimittäjä. Ne kuuluvat kaikki monisyisen kansalaistoiminnan käsitteen alle ja ovat kansalaisvaikuttamista, joka edellyttää omaehtoista ja vapaasta tahdosta kumpuavaa osallistumista.” (Holopainen 2009, 43.)

Kansalaistoiminta luo edellytyksiä sosiaaliselle, inhimilliselle sekä taloudelliselle hyvinvoinnille, ja se on tärkeä osa demokraattista yhteiskuntaa. Kansalaistoiminta on aktiivisia kansalaisia tuottava kehä, joka toimii molempiin suuntiin: kansalaistoiminta tarvitsee toteutuakseen aktiivisia kansalaisia, mutta kansalaistoiminnan puitteiden olemassaolo lisää kansalaisten aktiivisuutta sosiaalisen pääoman lisääntymisen ja yhteisöllisyyden kokemusten kautta. Kansalaistoiminta kuuluu osaksi kansalaisten perusoikeuksia, ja valtiolla on velvoite edistää kansalaistensa vaikuttamismahdollisuuksia. Suomessa kansalaisten osallisuutta määrittelevät juridiset säännökset ovat hyvällä tolalla. Käsitteen monimuotoisuuden lisäksi myös kansalaistoiminnan kenttä on monimuotoinen ja hajanainen. Kansalaistoiminta on niin puoluetoimintaa ja äänestämistä, kuin myös vetoomusten allekirjoittamista ja mielenosoituksia. Järjestötoiminta sekä vapaaehtoistoiminta liittyvät kansalaistoimintaan olennaisesti. (Holopainen 2009, 43-45.)

Suomessa kansalaisjärjestöt toteuttavat laajalla skaalalla erilaisia toimintoja. Sakari Möttösen ja Jorma Niemelän (2005) mukaan kansalaisjärjestöjen fokuoituminen voi liittyä edunvalvontaan, vapaaehtoistoimintaan, vertaistoimintaan, asiantuntijuustoimintaan sekä palvelutuotantoon. Järjestöjen keskeisiä tehtäviä voivat olla esimerkiksi sosiaalisen pääoman ja hyvinvoinnin lisääminen, välittämisen ja jakamisen kanavien tarjoaminen, identiteetin rakennusaineiden tarjoaminen, osallisuuden väylien luominen, äänettömien äänenä toimiminen, toivon tuottaminen sekä innovaatioiden liikkeellepaneminen. (Möttönen & Niemelä 2005, 59-60, 67-78.) Holopainen (2009, 46) linjaa kansalaisjärjestöjen rooleiksi yhteiskunnassa demokratian säilyttämisen sekä yhteiskunnan kehittämisen, palvelujen tuottamisen ja yhteisöllisyyden luomisen. Tutkielmassani miellän Leskisen (2003) tapaan kansalaisjärjestöiksi kirkolliset ja uskonnolliset yhdistykset, muut

yhdistykset ja säätiöt sekä yhteiskunnalliset liikkeet ja toimintaryhmät (Leskinen 2003, 27.)

3.1 Vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoistoiminta on yksi kansalaistoiminnan merkittävistä ilmenemismuodoista. Vapaaehtoistoiminta kattaa alleen monipuolisen ja kirjavan joukon erilaisia toimintoja, mutta tyypillisesti se määritellään kahden eri käsitteen kautta: vapaaehtoisuuden ja palkattomuuden. (Hakkarainen 2003, 13-14.) Euroopan parlamentin mietinnössä vapaaehtoisuus määritellään niin ikään palkattomuuden ja vapaaehtoisuuden kautta. Näiden kriteerien lisäksi mietinnössä nostetaan esille vapaaehtoistoiminnan avoimuus sekä se, että vapaaehtoistoiminta hyödyttää kolmatta osapuolta perhe- ja ystäväpiirin ulkopuolella. (Euroopan parlamentin mietintö 2008.)

Rochester ym. (2010) lähestyy vapaaehtoistoimintaa kolmen eri paradigman kautta. Ensimmäisessä, ja tällä hetkellä vallitsevassa paradigmassa, vapaaehtoistyö näyttäytyy palkattomana työnä sekä palveluna, toisessa kansalaisaktiivismina ja kolmannessa vapaa-ajan viettotapana - tosin normaalia vastuullisempaa sekä tavoitteellisempaa sellaisena. Myös Goovart ym. (2001) pilkkoo vapaaehtoistoiminnan kolmeen osaan: keskinäiseen tukeen, auttamiseen sekä yhteiskunnalliseen osallistamiseen (Goovart ym. 2001, Pessi & Oravasaari 2010, 9 mukaan). Anne Birgitta Yeung (2002, 11) puolestaan linjaa vapaaehtoistoiminnassa yhdistyvän auttaminen, yhteiskunnallinen osallistuminen sekä tuen tarjoaminen. Vapaaehtoisuuden ja palkattomuuden lisäksi voi siis tulkita, että auttaminen sekä yhteiskunnallinen osallistuminen kuuluvat yhtä olennaisesti vapaaehtoistoiminnan peruspilareihin.

Anne Birgitta Pessin¹ sekä Tomi Oravasaaren (2010) mukaan vapaaehtoistyölle on ominaista, että toiminnan motivaatio on ennemminkin sisäistä kuin ulkoista, vapaaehtoistyön toiminta-alue on laaja ja monipuolinen, mutta yleensä vapaaehtoisjärjestön toiminta keskittyy johonkin tiettyyn tarkkaan toimintamuotoon. Vapaaehtoistyö voi olla sekä pieni- että suurimuotoista, ja paikallista tai globaalia. Vapaaehtoistyöntekijöiden roolit vaihtelevat aina ohjaajasta ohjattavaan. (Pessi &

¹ Anne Birgitta Yeung on sittemmin vaihtanut sukunimeään ja on nykyään Anne Birgitta Pessi. Tutkielmassani käytän tutkijan molempia sukunimiä sen mukaisesti, millä nimellä hän on esiintynyt tiettyyn tutkimukseen viitatessani.

Oravasaari 2010, 11.) Vapaaehtoistyön konkreettiset toimintatavat vaihtelevat myös paljon, ja vapaaehtoistyö voi olla hyvinkin lyhytaikaista, jopa kertaluonteista, tai jatkuvaa, vuosia kestävää. Vapaaehtoistyön lähtökohtana voidaan pitää joustavuutta ja sitä, että toiminnan tulee toteutua vapaaehtoisen omista voimavaroista käsin. (Yeung 2007, 153.)

Vapaaehtoistoimintaa voidaan luokitella aihealueittain. Toiminnan aihealueina voivat olla esimerkiksi urheilu, sosiaali- ja terveysala, ihmisoikeudet sekä kehitysyhteistyö, kuten Naisten Pankin toiminnassa. (Holopainen 2009, 48.) Yeungin vuonna 2002 toteuttaman tutkimuksen mukaan Suomessa yleisin vapaaehtoistyön toimintamuoto liittyy liikuntaan ja urheiluun. Muita yleisiä vapaaehtoistoiminnan toimintamuotoja ovat sosiaali – ja terveysala, nuoret ja lapset, sekä uskonnollinen toiminta. Tutkimuksessa ei käynyt ilmi, että suomalaiset osallistuisivat aktiivisesti ihmisoikeuksia, kehitysmaita tai luonnonsuojelua koskeviin toimintamuotoihin, vaikka paradoksaalisesti suomalaiset ovat asenteita koskevissa tutkimuksissa nostaneet nämä asiat suosikeikseen. (Yeung 2002, 24-25.) Myös Kansalaisareenan toteuttama tuore tutkimus, jossa vertaillaan vapaaehtoistyötä Suomessa vuosina 2010-2015, osoittaa liikunnan ja urheilun olevan suosituin vapaaehtoistoiminnan muoto henkilömääriin nähden. Muita suosittuja toiminnan osa-alueita ovat seniorit- ja ikäihmiset, lapset ja nuorisot, asukas-, asuinalue-, ja kylätoiminta sekä kulttuuri ja taide. Tuntimäärältään eniten vapaaehtoistyötä tehdään lasten, kulttuurin ja liikunnan parissa. (Kansalaisareena 2015.) Vapaaehtoistoiminnalle on usein tyypillistä, että toimintaan pystyy osallistumaan tavallisen ihmisen tiedoin ja taidoin, eli kansalaisten pitäisi pystyä osallistumaan vapaaehtoistoimintaan ilman jonkin tietyn alan asiantuntijuutta. (Hakkarainen 2003, 13-14.)

Yeungin (2002, 24-25) tutkimus osoittaa, että miehet osallistuvat vapaaehtoistoimintaan naisia aktiivisemmin, mutta Kansalaisareenan (2015) tutkimuksen mukaan tilanne on muuttunut. Vielä vuonna 2010 miehet olivat naisia aktiivisempia vapaaehtoistojen joukosta, mutta vuonna 2015 naiset ovat olleet hieman miehiä aktiivisempia (Kansalaisareena 2015). Eniten vapaaehtoistyötä tekevät 35-49 vuotiaat kansalaiset, toiseksi eniten 50-64 vuotiaat ja kolmanneksi eniten yli 65-vuotiaat. Vähiten vapaaehtoistoiminnan piirissä toimii 15-34 vuotiaita. Vuodesta 2010 vuoteen 2015 vapaaehtoistyöntekijöiden määrät ovat hieman laskeneet, mutta vapaaehtoistyön piirissä olevat henkilöt osallistuvat toimintaan ajallisesti aikaisempaa enemmän. Ajanpuute mainitaan yleisempänä syynä vapaaehtoistoiminnan tekemättömyyteen, ja mitä suuremmat tulot vastaajalla on, sitä useammin ajanpuute mainitaan. Vapaaehtoistyöstä 53 % on ollut ensisijaisesti järjestön tai yhteisön

organisoimaa, 31 % toiminnasta organisoimatonta ja 16 % vastaajista kertoo osallistuvansa sekä organisoituun että organisoittomaan toimintaan. (Kansalaisareena 2015.)

Yeungin (2002) tutkimuksen tulokset osoittavat, että työttömät tai lomautetut henkilöt osallistuvat vapaaehtoistoimintaan työssäkäyviä aktiivisemmin, poikkeuksena yrittäjät ja korkeassa asemassa olevat henkilöt, jotka osallistuivat vapaaehtoistoimintaan melko aktiivisesti. Koulutustaustoja verrattaessa tutkimuksessa käy ilmi, että korkeammin koulutetut henkilöt ovat vapaaehtoistoinnassa aktiivisempia kuin matalamman koulutuksen saaneet. Maaseuduilla vapaaehtoistoiminta on yleisempää kuin urbaaneilla alueilla. Ajallisesti vapaaehtoistyölle eniten uhraavat aikaansa eläkeläiset, opiskelijat sekä naiset. (Yeung 2002, 24-25.)

Kansainvälisesti vertaillen Suomi on 2000-luvulla vapaaehtoistoinnin aktiivisuudessa hyvää eurooppalaista tasoa ja osallisuutemme vapaaehtoistoimintaan on useita muita Euroopan maita korkeampaa (Yeung 2004, 91-92). John Wilsonin ja Mark Musickin (2008) tutkimus vahvistaa Suomen kuuluvan kansainvälisesti vapaaehtoistyön keskikastiin. Tutkimuksen mukaan Suomessa 31-40 % väestöstä toimii vapaaehtoistyössä. Saman verran vapaaehtoistyöntekijöitä löytyy muun muassa Tanskasta, Belgiasta, Intiasta sekä Meksikosta. Vähiten vapaaehtoistyöntekijöitä on Venäjällä, Serbiassa sekä Turkissa, joissa vain noin 0-10 % kansalaisista toimii vapaaehtoistyön piirissä. Maat, joissa ollaan erityisen aktiivisia vapaaehtoistoinnin kentällä, ovat muun muassa Etelä-Afrikka, Ruotsi, Kiina, Tansania, Uganda sekä Yhdysvallat, joissa yli 50 % kansalaisista toimii vapaaehtoistyön parissa. (Musick & Wilson 2008, 343.)

Ari Marjovuon (2014) mukaan vapaaehtoistoinnin suosio kasvaa enenevässä määrin ympäri maailman. Suosion kasvuun vaikuttaa osaltaan monien valtioiden taloudellinen ahdinko. Valtiot joutuvat kaventamaan verovaroin tuotettuja palveluitaan, mikä johtaa siihen, että vapaaehtoistoinnin puoleen käännetään entistä useammin. Vapaaehtoistojien joukko on suuri yhteiskunnallinen voimavara, sillä toimijoiden joukko on laaja ja monipuolinen. Toimintaan osallistuminen ei katso ikää, sukupuolta, koulutustaustaa, puoluekantaan tai uskontoa, joten todennäköisesti kaikille vapaaehtoistoinnasta kiinnostuneille löytyy mielekästä tekemistä. Vapaaehtoistyön suosion nousu ei kuitenkaan ole yksiselitteisesti hyvä asia. Vapaaehtoistyön etujen on nähty olevan sen joustavuudessa ja epäbyrokrattisuudessa. Mikäli vapaaehtoistoinnin suosio jatkaa kasvuaan nykyiseen tahtiin, on odotettavissa, että sitä aletaan systemaattisesti

kehittämään tuottavampaan ja tuloksellisempaan suuntaan. Uhkakuvana on, että vapaaehtoistoiminnasta katoaa jotain olennaista, mikäli sitä aletaan liian järjestelmällisesti kehittämään. (Marjovuori 2014, 11-12.)

Vapaaehtoistoiminnan kenttä ei siis ole ongelmaton, ja kysymyksiä herättää myös muun muassa ammatillisen työn sekä vapaaehtoistoiminnan välinen suhde. Selkein tapa erottaa vapaaehtoistyö ammatillisesta työstä on palkkaus. Ammatillisesta työstä maksetaan asianmukaista palkkaa, vapaaehtoistyöstä ei. Vapaaehtoistyössä palkitsevuus tulee muussa kuin rahan muodossa, kuten itsensä toteuttamisen mahdollisuutena, ilon hetkinä sekä itsensä merkitykselliseksi kokemisen kautta. Ammatillinen työ on Suomessa sidottu tiukasti lainsäädäntöön ja normeihin, kun taas vapaaehtoistyössä samalla tavalla ylhäältä alaspäin kohdistuvia säädöksiä ei ole, vaikkakin toimintaa voikin säädellä jonkinlaiset normit. (Ruohonen 2003 41-43.) Vapaaehtoistyön voi näin ollen katsoa olevan joustavampaa verrattuna jäykempään palkkatyöhön. Vapaaehtoistoiminnan löyhempi järjestäytyneisyys voi kuitenkin hyötynsä lisäksi tuottaa ongelmia. Ongelmia voivat tuottaa muun muassa vero-, työ- ja kilpailu-oikeudelliset seikat. Kysymyksiä herättävät myös muun muassa työn laadun ja vastuun valvonta, sekä sosiaaliturvaa koskevat kysymykset. (Helander 1998, 77.) Marianne Nylund ja Yeung (2005, 30) kokevat myös vapaaehtoistoiminnan kentän osittain ongelmallisena, ja he näkevät vapaaehtoistoiminnassa mahdollisuudet negatiiviseen vallankäyttöön sekä hyödyntämiseen

Tutkielmassani vapaaehtoistyöllä ja vapaaehtoistoiminnalla tarkoitetaan palkatonta toimintaa, jota tehdään toisten ihmisten hyväksi kodin- ja ystäväpiirin ulkopuolella. Käytän käsitteitä vapaaehtoistointa sekä vapaaehtoistyö neutraaleina synonyymeinä. Vapaaehtoistointa on käsitykseni mukaan jonkin tahon järjestämää ja organisoimaa, tässä tapauksessa Naisten Pankin. Tutkielmassani vapaaehtoistoiminnan kenttää tarkastellaan vapaaehtoistyöntekijöiden näkökulmasta.

3.2 Kehitysyhteistyö

Monet kansalaisjärjestöt tarjoavat ihmisille mahdollisuuden toimia vapaaehtoisina kehitysyhteistyöhön liittyvien teemojen parissa. Kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistys Kehy ry:n jäsenenä on noin neljäkymmentä järjestöä, jotka ovat kiinnostuneita EU:n kehitysyhteistyöstä sekä politiikasta. Kirkon Ulkomaanapu on yksi näistä järjestöistä.

(Kehys ry:n kotisivut, a.) Kehys ry:tä voi pitää kehitysjärjestöjen kattojärjestönä, ja se on poliittisesti, aatteellisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton järjestö, jonka toimintaa tuetaan ulkoministeriön kehitysyhteistyövaroista. (Kehys ry:n kotisivut, b.) Leskisen (2003) mukaan ”Vapaaehtoinen kehitysyhteistyö on kansalaisjärjestöjen kannattajiensa tuella toteuttamaa kehitysyhteistyötä ja avustustoimintaa kehitysmaissa ja Suomen lähialueilla sekä sitä tukevaa keräystoimintaa, tiedotusta ja asennekasvatusta. Vapaaehtoiseen kehitysyhteistyöhön suomalaiset voivat osallistua järjestöjen jäseninä, lahjoittajina ja vapaaehtoistyöntekijöinä.” (Leskinen 2003, 27.)

Naisten Pankin tehtävänä on tukea ja toteuttaa kehitysyhteistyötä. Yksinkertaistettuna kehitysyhteistyön tavoitteena on kehitysmaiden asukkaiden olojen parantaminen. Kehitysyhteistyö voi olla sekä julkista että kolmannen sektorin toteuttamaa toimintaa. Yksi tapa lähestyä kehitysyhteistyötä on tarkastella sitä sen apuelementin kautta. Lauri Siitosen ja Taimi Sitarin (1990) mukaan apuelementti tarkoittaa ”(...)pääomien ja asiantuntemuksen siirtoa kehitysmaihin vastikkeetta tai käypää alhaisemmasta vastikkeesta. Lisäksi toiminnan edellytetään jollain tavoin edistävän kehitysmaan kehitystä, erotuksena muusta kansainvälisestä kanssakäymisestä.” (Siitonen & Sitari 1990, 9.) Avun voidaan katsoa muodostuvan eri tekijöistä: pääoma-avusta, materiaaliavusta, asiantuntija-avusta, koulutusavusta sekä katastrofiavusta (Siitonen & Sitari 1990, 9-10). Suosituin kehitysyhteistyön muoto on projekti- ja hankeapu, niin Suomessa kuin kansainvälisestikin. Juhani Koponen ja Maaria Seppänen (2007) huomauttavat, ettei projekti- ja hankeapu monimuotoisuudessaan ole kuitenkaan aina se ongelmattomin yhteistyömuoto, ja heidän mukaansa projekti- ja hankeavun suosimisesta ollaan siirtymässä eri yhteistyömuotojen suosimiseen. Muita kehitysyhteistyön auttamismuotoja ovat muun muassa velkahelpotukset, sektoriohjelmat sekä budjettituet. (Koponen & Seppänen 2007, 347.)

Suomessa kehitysyhteistyön juuret ovat vahvasti kristillisellä kirkolla, mihin vaikuttaa kirkon pitkä historia lähetystyössä. Pitkään jatkuneen lähetystyön vuoksi kirkolla on ollut verkostot, yhteistyökumppanit sekä kulttuurin tuntemus valmiiksi hallussa, joten on ollut luonnollista, että kirkko on ottanut suuren vastuun kehitysyhteistyön toteuttamisesta. Tyypillistä suomalaiselle kansalaisjärjestön kehitysyhteistyölle on toiminnan toteuttaminen kumppanuusjärjestöjen kautta. Useat kumppanuusjärjestöt tekevät yhteistyötä Suomen ulkoministeriön kanssa, ja monilla näistä on kristillinen arvopohja. Juha Virtasen (2008) mukaan vuonna 2006 kumppanuusjärjestöiksi voitiin lukea ainakin Suomen lähetysseura,

Fida International, Kirkon Ulkomaanapu, World Vision Finland sekä Frikyrklig Samverkan. (Virtanen 2008, 18.)

Edellinen eduskunta tilasi riippumattoman raportin Suomen kehitysyhteistyöstä Ritva Reinikalta (2015), taloustieteen tohtorilta ja entiseltä Maailmanpankin johtajalta. Reinikan mukaan Suomen kehitysyhteistyö on hyvää keskitasoa, ja sillä on ollut merkittävä vaikutus maailman köyhimpien maiden kehityksessä. Suomi on luonut vahvat yhteistyösuhteet kehitysmaakohteisiinsa sekä lahjoittajiinsa ja Reinikka uumoilee, että hyviä tarinoita Suomen kehitysyhteistyöstä olisi vieläkin enemmän, mikäli dataa projekteista olisi kerätty tarkemmin. Reinikka kumoo raportissaan muun muassa väitteet siitä, ettei Afrikassa, joka on Suomen yksi merkittävimmistä kehitysyhteistyö kohteista, olisi tapahtunut mitään muutoksia kohti parempaa. Talouden kasvu Afrikassa on ollut merkittävää 1990-luvun puolivälistä asti, mikä on olennaisesti vaikuttanut muun muassa köyhyyden kasvun hillitsemiseen. (Reinikka 2015, 41–43.)

Reinikan (2015) raportin tulokset eivät vahvista ajatusta siitä, että kehitysyhteistyö voisi olla joillekin maille kirous, eli tuottaa viime kädessä enemmän haittaa ja riippuvuutta kohdemaalle, kuin mikä tilanne kyseisessä maassa on alun perin ollut. Hänen raporttinsa osoittaa kehitysyhteistyön ja köyhyyden alenemisen korreloivan positiivisesti keskenään. Kehitysyhteistyö ja lainahelpotukset vaikuttavat positiivisesti myös maan oman hallinnon toimintaan. Kehitysyhteistyömaiden hallinto käyttää enemmän rahaa sosiaaliseen sektoriin, mikä vaikuttaa positiivisesti muun muassa lasten koulunkäyntiin, lapsikuolleisuuden vähenemiseen ja puhtaan veden saantiin. Suomen kehitysapu on erityisen kiitettävää kahden maan välisissä kumppanuuksissa. Suomen vahvuuksia kehitysyhteistyössä ovat luonnollisesti ne alueet, joissa Suomella löytyy omaa vahvaa asiantuntemusta ja osaamista. Suomen kehitysyhteistyöprojekteissa ja -strategioissa keskitytään erityisesti veteen, koulutukseen, metsätalouteen, sukupuolten tasa-arvoon sekä kehitysyhteistyömaiden omien instituutioiden toimimisen vahvistamiseen. (Reinikka 2015, 41–43.)

Vaikka Suomen kehitysyhteistyö tuottaa positiivisia tuloksia, on Suomen kehitysyhteistyössä myös parantamisen varaa. Reinikka tuo esiin kymmenen kohtaa, joissa Suomen pitäisi tulevaisuudessa kehittyä. Kehityksen kohteina voidaan pitää muun muassa suunnittelun aikajännettä, kansalaisjärjestöjen tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden arviointia, avun kohdentamista, kehitysyhteistyön tulosten viestimistä kansalaisille sekä

kohtuullisten resurssien ohjaamista tutkimukselliseen arviointiin, eli syy-seuraus-suhteiden selvittämiseen. (Reinikka 2015, 43-44.)

Kansalaisten mielipiteitä kehitysyhteistyötä kohtaan on mitattu laajasti Ulkoministeriön tilaamissa mielipidekyselyissä. Vuoden 2016 kyselyn mukaan 84 % suomalaisista pitää kehitysyhteistyötä erittäin tai melko tärkeänä. Kyselyn mukaan naiset pitävät kehitysyhteistyötä tärkeämpänä kuin miehet: erittäin tärkeänä kehitysyhteistyötä pitää 43 % naisista ja 29 % miehistä. Korkeamman koulutuksen saaneet pitävät kehitysyhteistyötä tärkeämpänä kuin alhaisemman koulutuksen omaavat. Ikäluokkien kesken ei ollut havaittavissa suuria eroja. Poliittisista puolueista enemmistö pitää kehitysyhteistyötä tärkeänä, kriittisimmin kehitysyhteistyöhön suhtautuvat perussuomalaisten sekä kokoomuksen kannattajat. Perussuomalaisista jopa 44 % pitää kehitysyhteistyötä melko vähämerkityksellisenä tai jopa yhdentekeväenä, vastaava luku kokoomuksen piirissä on 20 %. (Rahkonen 2016.)

Enemmistö Ulkoministeriön kyselyyn (2016) vastaajista uskoo kehitysyhteistyöllä olevan rooli pakolaiskriisin hallitsemisessa. Suomalaiset kannattavat ajatusta, jossa ihmisiä autettaisiin heidän kotimaissaan, jottei heidän tarvitse lähteä kotimaansa huonoja oloja pakoon. Kehitysyhteistyön kärkikohteena suomalaiset pitävät koulutusta, etenkin naisten ja lasten koulutuksen lisäämistä. EU:n kautta toteutettavaa kehitysyhteistyötä pidetään luontevimpana tapana toimia, yksityisen sektorin toimintaa pidetään vähiten tärkeänä. Kehitysyhteistyön konkreettisista vaikutuksista tärkeimpinä pidetään puhtaan veden ja käymälöiden turvaamista, eli elintärkeiden perustarpeiden tyydyttämistä. Tärkeimpänä tapana auttaa kehitysmaita yksityishenkilönä pidetään verojen maksamista. Vuonna 2015 tärkeimpänä keinona nähtiin hyväntekeväisyyteen lahjoittaminen. Vuoden 2015 tuloksista käy ilmi, että suurin osa vastaajista on sitä mieltä, että rikkailla mailla on velvollisuus auttaa köyhempiä maita, sillä vain 8 % vastaajista on tätä väittämää vastaan. Selvä enemmistö on myös sitä mieltä, että Suomella on mahdollisuus ja valmiudet auttamiseen. (Rahkonen 2016; Rahkonen 2015.)

Kehitysyhteistyön kontekstissa käydään jatkuvaa keskustelua siitä, onko termi kehitysapu vai kehitysyhteistyö parempi kuvaamaan toimintaa käytännössä. Yhteistyön käsite ei ole täysin yksinkertainen ja esimerkiksi Koponen ja Seppänen (2007) mieltävät kehitysyhteistyön apusuhteeksi, ja tätä kautta epäsymmetriseksi valtasuhteeksi. Heidän mukaansa kehitysyhteistyö on ideaali tilanne, jota kohti tulee pyrkiä, mutta käytännössä

avunanto kehitysmaihin on hierarkkista. (Koponen & Seppänen 2007, 336-337.) Siitonen ja Sitari (1990) puolestaan puolustavat termiä kehitysyhteistyö, koska kehitysyhteistyössä odotetaan ”molemminpuolista kykyä ja halua toimia yhdessä” (Siitonen & Sitari 1990, 9).

Toinen kiistakapula kehitysyhteistyön tematiikan sisällä on käsitteen *kehitysmaa* käyttäminen. Kehitysmaan rinnalla käytetään myös käsitteitä kehittyvät maat sekä kolmannet maat, joiden katsotaan olevan sävyltään neutraalimpia. Kehitysmaa-käsitteessä katsotaan olevan huono kaiku eikä kehitysmaatutkimuksessa katsota olevan pelkästään kyse kehitysmaiden tutkimisesta, vaan koko globaalista järjestelmästä yleensä. Kehitysmaat ovat myös eriytyneet toisistaan niin paljon, ettei kyseisillä mailla ole välttämättä lainkaan yhtäläisyyksiä. (Koponen 2007, 12.) Kehitysmaa-käsitteen saamasta kritiikistä huolimatta käytän tutkielmassani käsitteitä kehitysyhteistyö ja kehitysmaa, sillä kyseisiä käsitteitä käytetään Naisten Pankin kontekstissa. Tutkielman yhtenäisyyden ja johdonmukaisuuden vuoksi on selkeää käyttää samoja käsitteitä.

4 MOTIVAATIO JA MOTIIVIT

Vapaaehtoistyössä motivaation voi katsoa muodostavan toiminnan kivijalan (Yeung 2005, 83). Motivaatiolla pystytään selittämään yksilön käyttäytymisen virittymistä, suuntautumista sekä ylläpitoa. Motivaatiolla pystytään selittämään, miksi jokin tietty käyttäytyminen toteutui. (Hakkarainen 1990, 24-25.) Motiivit puolestaan ovat motivaation yksittäisiä komponentteja (Kosonen 1996, 8). Motiiveja voidaan pitää syynä tai perusteena sille, miksi yksilö valitsee jonkin tietyn toiminnan (Kirjavainen 1994, 36).

Maslowin (1970) tarvehierakia on tunnettu motivaatioteoria, jonka lähtökohtana on motiivien hierarkisuus. Teoriassa motivaatiota tarkastellaan tarpeiden tyydyttämisen näkökulmasta. Ihmisen tarpeet jaetaan tärkeysjärjestykseen alimmasta tasosta ylimpään, ja alimman tason tarpeiden täytyy olla tyydytettynä, ennen kuin ihminen voi siirtyä seuraavalle tasolle. Alimman tason tarpeina voidaan pitää esimerkiksi perusturvallisuutta ja yhteenkuuluvuutta, ja ylimmän tason tarpeina esimerkiksi ymmärtämistä ja tietämistä. (Lehtinen & Kuusinen & Vauras 2007, 182.) Tarvehierarkian ajatuksen mukaisesti ihmisen valmius vapaaehtoistyöhön on sitä suurempaa, mitä paremmalla tolalla eri motivaatioteorian tasojen toteutuminen omassa elämässä on. Mikäli omat henkilökohtaiset resurssit ovat vähäisiä, ei vapaaehtoistyöhön todennäköisesti motivoiduta, sillä se voisi heikentää omaa henkilökohtaista tilannetta liikaa (Tanskanen & Danielsbacka 2015, 470).

Yeung (2005) kritisoi Maslowin tarvehierarkian kaltaisia motivaatioteorioita, sillä niissä sivuutetaan monta tärkeää motivaation vaikuttavaa tekijää. Martin Fordin (1987) motivaatiomallia mukaillen Yeung pitää tunteita, henkilökohtaisia päämääriä sekä itseä koskevia käsityksiä ja uskomuksia motivaation liittyvinä ulottuvuuksina. Toisin kuin Ford, Yeung ei kuitenkaan pidä motivaatiota pelkästään tulevaisuusorientoituneena, vaan motivaatioon liittyy lisäksi menneisyyteen ja nykyisyyteen liittyvät tekijät. Yeung korostaa, että motivaatiota voi ohjata useat eri päämäärät samanaikaisesti. Tätä eroa Yeung pitää erityisen oleellisena vapaaehtoisuusiäviä tutkittaessa, ja Maslowin tarvehierarkiaan verrattaessa. (Yeung 2005, 84-87.)

Tyypillisesti motivaatio voidaan jakaa sisäsyntyiseen (intrinsic) ja ulkosyntyiseen (extrinsic) motivaatioon. Edward L. Deci (1971) määrittelee sisäsyntyisesti motivoidun toiminnan sellaiseksi, joka on itsessään palkitsevaa. Sen vastakohtana on ulkosyntyinen motivaatio, joka syntyy yksilöön vaikuttavista ulkopuolisista tekijöistä (kuten raha), joiden

kannustamana pyritään saavuttamaan haluttu lopputulos (Deci & Ryan, 2000). Motiiveista puhuttaessa tehdään jako usein myös altruististen sekä itsekkäiden motiivien välille. Yeung (2005, 89) pitää altruismia koskevaa keskustelua yhtenä motivaatiotutkimuksen kiistakapulana. Altruismia käsitteenä voi pitää itsekkyyden vastakohtana, ja se tarkoittaa toisen ihmisen hyväksi tapahtuvaa toimintaa. Altruismissa tehdään valintoja oman edun ja toisen edun välillä, ja luovutetaan omista resursseista pois jollekin toisille. Luovutetut resurssit voivat olla esimerkiksi omaa työtä, rahaa tai informaatiota. Altruistisessa teossa ihminen havaitsee olevansa parempiosainen kuin toinen, ja tämä herättää hänessä halun auttaa toista henkilöä. Altruistisia tekoja voi tapahtua kodin piirissä sekä myös tuntemattomien kesken, kuten vapaaehtoisessa kehitysyhteistyössä. (Saari 2000, 90-103.)

Altruismin ja itsekkyyden ymmärtäminen toisilleen vastakkaisiksi ilmiöiksi ei kuitenkaan ole välttämättä tarpeenmukaista. Toisen ihmisen kohtaama kipu, tarve johonkin tai ahdistuneisuus voi herättää auttajassa suoran tunnereaktion, joka synnyttää auttamisenhalun (De Waal 2008, 470; Tanskanen & Danielsbacka 2015, 470 mukaan). Tätä tunnereaktiota voimme kutsua empatiaksi, jonka voi ajatella aiheuttavan jopa pakottavan tarpeen muiden auttamiseen. Toteuttaessaan auttamisen ”pakkoa” ihminen voi kuitenkin tuntea samalla itse hyvää oloa: näin ollen muiden auttaminen lisää myös auttajan omaa hyvinvointia. (Tanskanen & Danielsbacka 2015, 470.) Altruistiset ja itsekkäät motiivit ovat usein toisiinsa tiiviisti kietoutuneita, minkä vuoksi niiden erottaminen toisistaan voi olla hankalaa ja jopa mahdotonta.

Motiivien pyyteettömyydestä voidaan olla montaa mieltä, ja osa tutkijoista pitää motiivien täydellistä epäitsekkyyttä lähes mahdottomana (esim. Kangas & Saari 2000, 232; Bourdieu 1988). Pierre Bourdieun (1988) mukaan kaikessa ihmisen toiminnassa on läsnä jonkinlaisia itsekkäitä intressejä. Bourdieu näkee avunannossa vahvaa vallankäyttöä, sillä lahjan vastaanottaessaan kokee vastaanottaja usein kiitollisuudenvelkaa, etenkin jos antajan ja vastaanottajan suhde on epätasa-arvoinen. Kehitysyhteistyössä pyyteettömyyttä ja tasa-arvoista kumppanuutta voi pitää ihanteena, ja hyötymotiivit saisivat olla korkeintaan symbolisia. (Bourdieu 1998, 141-167.) Leskisen (2003, 49) mukaan kehitysapumotiivit ovat joko altruistisia, uskonnollisia tai oman edun maksimointia.

4.1 Motivaatio vapaaehtoistyössä

Motivaatioon ja motiiveihin liittyvää tutkimusta löytyy laajasti eri tieteenaloilta. Kautta aikain tutkijoita on kiinnostanut, mitkä tekijät saavat ihmiset toimimaan tietyllä tavalla. Toimintaan innostumisen perimmäisten syiden selvittämisellä on omat hyötynsä: kun tiedetään, mikä ihmistä motivoi mihinkin toimintaan, on toimintaa mahdollista pyrkiä muuttamaan entistä mielekkäämmäksi toimijan näkökulmasta ajateltuna.

Motivaatio- ja motiivitutkimusta vapaaehtoistyötä kohtaan löytyy myös melko laajasti. Kotimaisessa tutkimuksessa erityisesti Anne Birgitta Yeung on antanut huomattavan panoksen vapaaehtoistyön tutkimukselle. Tutkielmassani tulenkin hyödyntämään Yeungin (2004) kehittämää vapaaehtoistoiminnan motivaation timanttimallia toisen avoimen kysymyksen analyysissä. Koska timanttimalli tulee olemaan yksi tärkeä osa tutkielmani analyysiä, esittelen sen erikseen seuraavassa luvussa.

Kansainvälisen tutkimuksen kentällä muun muassa Edward L. Deci sekä Richard M. Ryan ovat tutkineet ihmisen motivaatiota. Heidän luoman itseohjautuvuusteorian mukaan ihmisen kolme psykologista perustarvetta ovat omaehtoisuus, kyvykkyys sekä yhteisöllisyys (Deci & Ryan 2000, 227-268). Vapaaehtoistoiminta voi siis houkuttaa, mikäli siinä pääsee toteuttamaan omia taitojaan, sitä saa tehdä itsenäisesti, mutta kuitenkin muiden ihmisten kanssa vuorovaikutuksessa. Frank Martelan ja Ryanin (2015) mukaan jokaisen edellä mainitun tarpeen täyttymisellä on roolinsa, kun tutkitaan sitä, miksi hyväntekeminen tuntuu yksilöstä hyvältä. Heidän tutkimuksen mukaan myös hyväntekeminen itsessään on hyvinvointia kasvattava tekijä. Kun yksilö tuntee saavansa aikaan sosiaalisesti hyvää, vaikuttaa se positiivisesti elämän merkitykselliseksi kokemiseen, ja hän saa siitä psykologista mielihyvää. Tähän pätee ajatus ”antaessaan saa”, joka on yksi vapaaehtoistoiminnan taustalla vaikuttavista olennaisista ajatuksista. Hyvää tahdotaan tehdä sen itseisarvon vuoksi, mutta plussana nähdään, mikäli toiminnasta saa myös itselleen jotakin, kuten mielihyvää.

Valerie Milletten ja Maryléne Gagnen (2008, 11-22) tutkimuksen mukaan vapaaehtoistyön tyydyttävyydessä ei ole pelkästään kyse toiminnan palkitsevuudesta, vaan myös siitä, ettei vapaaehtoisen tarvitse kokea ulkoa tulevaa painetta tai palkintoja. Jälleen vapaaehtoistoimintaan siis liitetään vapaaehtoisten itsenäisyys sekä omatahtoisuus. Samaisen tutkimuksen mukaan motivaatiotekijöillä on naisiin suurempi vaikutus kuin

miehiin, ja motivaation ja vapaaehtoistoiminnan lopettamisen välillä on havaittu yhteys. Milletten ja Gagnen mukaan motivaatioon vaikuttaa vain tietyissä määrin vapaaehtoistyön sisältö, minkä lisäksi muilla työhön liittyvillä tekijöillä, kuten esimiesten johtamistyyllillä, kanssakäymisellä tovereiden kanssa, tunnustuksilla ja palkinnoilla on merkitystä. Ei ole siis pelkästään merkitystä, mitä tekee, vaan myös sillä minkälaisessa yhteisössä vapaaehtoistoimintaa toteuttaa.

Vapaaehtoistoiminta nojaa omaehtoisuuteen sekä pakottomuuteen, minkä vuoksi vapaaehtoisten sitouttaminen toimintaan voi olla haastavaa. Ari Marjovuo (2014, 92-96) pitääkin vapaaehtoisten sitoutumista yhtenä suurimmista vapaaehtoisjärjestöjen haasteista. Siinä missä toiset vapaaehtoiset korostavat omaa valinnan vapautta, eivätkä pysty sitoutumaan toimintaan pitkäksi aikaa, ovat toiset vapaaehtoiset sitoutuneet toimintaan ”ikuisesti”. Pitkäaikainen sitoutuminen voidaan nähdä puuduttavana, jolloin toiminnasta pelätään katoavan mielekkyys. Marjovuo jakaa sitoutumiskäsitykset lineaarisiin sekä syklisiin sitoutumiskäsityksiin. Hänen mukaansa lineaarisessa käsityksessä ”vapaaehtoistyö nähdään lineaarisena prosessina, joka kulkee alkuperäisestä valinnasta tasaisesti eteenpäin ilman sen kummempia uudelleenarviointeja” (Marjovuo 2014, 95). Mikäli vapaaehtoisen elämässä ei tapahdu yllättäviä elämänmuutoksia, voi alkuperäinen valinta vapaaehtoistyöhön ryhtymiseksi kantaa jopa läpi elämän. Lineaarisen sitoutumiskäsityksen vastakohtana voidaan pitää syklistä sitoutumiskäsitystä. Sen mukaan vapaaehtoistyöhön sitoudutaan ”joksikin kohtuulliseksi – vaikka osin epämääräiseksi – ajaksi, mutta kyseessä ei missään tapauksessa ole elämänkestävä ratkaisu ainakaan lähtökohdiltaan.” (Marjovuo 2014, 95.)

Marjomaa muistuttaa, että lineaarinen- ja syklinen sitoutumistapa ovat *käsityksiä*, ja näin ollen muuttuvia. Vaikka sykklisessä lähestymistavassa vapaaehtoinen haluaa pitää kiinni vapaasta valinnastaan, voi hän lopulta päätyä toistamaan syklin useita kertoja, jolloin vapaaehtoistoiminta voi jatkua periaatteessa koko elämän. Linearisessa käsityksessä vapaaehtoisen sitoutuminen voi puolestaan purkautua omien elämänmuutosten myötä. Kumpikaan käsitys ei siis lopulta kerro siitä, kuinka kauan toiminnassa ollaan lopulta mukana, vaan ne ovat ennen kaikkea asenteita ja suhtautumistapoja. (Marjovuo 2014, 96.)

Elena Martan ym. (2014, 198-207) mukaan rooli-identiteetin vaikutus vapaaehtoistoiminnassa pysymiseen on merkittävä. Rooli-identiteetillä tarkoitetaan yksilön omaan identiteettiinsä soveltamia itsensä määrittelyjä, jotka riippuvat rakenteellisesta

rooli-asemasta. Rooli-identiteettiin vaikuttavat muun muassa läheisten sekä yhteiskunnan asettamat odotukset yksilöä kohtaan. Tästä voi päätellä, että vapaaehtoiset tarttuvat helpommin sellaisiin tehtäviin, jotka ovat silloisessa yhteiskunnallisessa tilanteessa esillä. Tämän johtopäätöksen mukaan esimerkiksi vapaaehtoistoimijoiden määrä kehitysyhteistyöhön liittyvien asioiden parissa voi nousta, sillä Euroopassa jylläävä pakolaiskriisi on nostattanut keskustelua kehitysyhteistyöhön liittyvistä kysymyksistä.

4.2 Motivaation timanttimalli

Tutkielmassani näen Anne-Birgitta Yeungin tapaan motivaation oleva moniulotteinen ilmiö. Uskon motiivien syntyvän osittain tarpeiden tyydyttämisen näkökulmasta, mutta sen lisäksi pidän tunteita, henkilökohtaisia päämääriä sekä itseä koskevia käsityksiä ja uskomuksia motivaation liittyvinä tekijöinä. Tutkielmani analyysissä hyödynnän Yeungin (2004) motivaation timanttimallia, joka kuvaa vapaaehtoisten motiivien eri ulottuvuuksia. Hän on esitellyt timanttimallin ensimmäistä kertaa vuoden 2004 tutkimuksessaan, jossa hän käsittelee suomalaisen kirkon vapaaehtoistyötä. Tämän lisäksi Yeung on esitellyt ja käyttänyt timanttimallia muissakin teoksissaan (esim. Yeung 2005; Yeung 2007; Pessi & Oravasaari 2010). Tässä luvussa olen ammentanut suurimman osan timanttimallin tietämyksestäni Yeungin (2005) timanttimallia koskevasta artikkelista, josta poimin muun muassa motivaation eri ulottuvuudet valmiiksi suomennettuina.

4.2.1 Timanttimallin taustaa

Yeung (2007) pitää vapaaehtoistyötä tärkeänä yhteiskunnallisena sekä yksilöllisenä voimavarana, jossa ”yksilöt käyttävät omia henkilökohtaisia resurssejaan toisten hyvinvoinnista ja samalla omasta huolehtimiseen” (Yeung 2007, 153). Vapaaehtoisuus nojaa joustavuuteen, vapaaseen valintaan sekä omaehtoisuuteen, jotka ovat vapaaehtoistoiminnan onnistumisen kannalta sekä vahvuuksia että heikkouksia (Yeung 2007, 153). Yeungin (2005, 104-105) mukaan nykyaikaisissa länsimaisissa yhteiskunnissa yksilöllisyys, epävarmuus, moninaisuus, riskit sekä valintojen kulttuuri ovat lisääntyneet. Tämä kaikki luo vapaaehtoisuudelle aivan uudenlaisia haasteita. Sanotaan, että vapaaehtoistoiminta on nykyään yksilöllisempää ja reflektiivisempää, ja vapaaehtoistyön

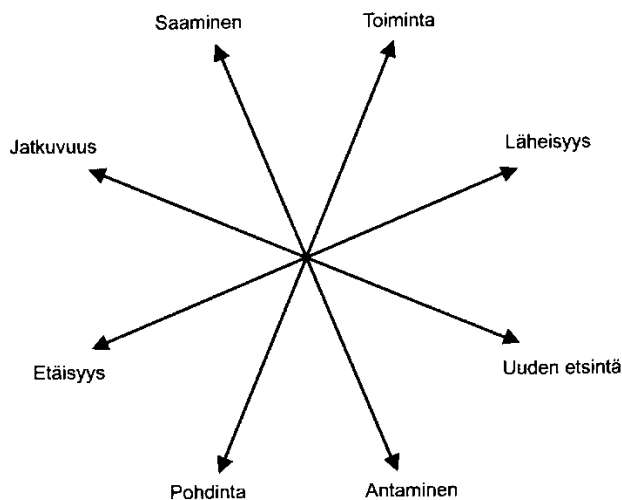
haasteet piilevät yksilöiden motivoitumisessa sekä sitoutumisessa. Yeung (2007, 153) painottaa, ettei vapaaehtoisten yksilöllisiä näkemyksiä ja kokemuksia saada riittävän hyvin esille pelkästään määrällisen tutkimuksen keinoin, vaan vapaaehtoisuuden tutkimuksen kentälle tarvitaan myös laadullista tutkimusotetta. Vapaaehtoisten motivaation timanttimallin tavoitteena on lisätä ymmärrystä vapaaehtoistoiminnan yksilötason kokemuksista ja merkityksistä (Yeung 2005, 105).

Timanttimallin syntymisen taustalla ovat 14 mies- sekä 4 naisvapaaehtoista, joille Yeung (2004) on toteuttanut teemahaastattelut aineiston keruuta varten. Haastattelujen teemat kartoittivat monipuolisesti vapaaehtoistoiminnan kokemuksia ja kysymykset koskevat muun muassa toiminnan taustaa ja aloittamista, vapaaehtoistoiminnan kiinnostavuutta, sitoutumista toimintaan sekä vapaaehtoistoiminnan hyötyjä ja vaatimuksia, huonoja ja hyviä puolia. Vastaajien ikähaitari on 29-68 vuotta. Kaikki haastateltavat toimivat vapaaehtoisina Suomen evankelisluterilaisen kirkossa tai kirkollisissa yhdistyksissä. Aineistoin keruussa on kiinnitetty huomiota mahdollisimman moninaisen aineiston takaamiseksi, ja sen vuoksi esimerkiksi haastateltavien rekrytointi tapahtui usealla eri tavalla. Haastateltavat ovat kolmesta eri kaupungista, Helsingistä, Tampereelta sekä Oulusta. (Yeung 2005, 104-107.)

Yeung (2004) pystyi erottamaan aineistosta 767 motivaatioelementtiä, eli mainintoja niistä asioista, jotka kertovat vastaajien motiiveista vapaaehtoistoimintaa kohtaan. Yeung tiivisti kyseiset motivaatioelementit 47 motivaatioteemaan. Motivaatioteemat hän puolestaan tiivisti entistäkin pienempään muotoon, neljään motivaatioulottuvuuteen, jotka muodostavat motivaation timanttimallin. Timanttimallin motivaatioulottuvuudet ovat **saaminen-antaminen, etäisyys-läheisyys, pohdinta-toiminta** sekä **jatkuvuus-uuden etsintä**. Kaikki 767 motivaatioelementtiä Yeung pystyi sijoittamaan näihin neljään motivaatioulottuvuuteen, joko ulottuvuuksien ääripäihin (eli saamisen, antamisen, etäisyyden, läheisyyden, pohdinnan, toiminnan, jatkuvuuden tai uuden etsinnän ääripäihin) tai ulottuvuuden keskelle. (Yeung 2005, 104-124.) Timanttimallilla ei ole mittaasteikollista funktiota, vaan havaitut motivaatioelementit sijoittuvat aina joko ulottuvuuksien ääripäihin tai niiden keskelle.

4.2.2 Timanttimallin yleispiirteet sekä mallin soveltaminen tutkielmassani

Motivaation timanttimaliin voidaan sijoittaa vapaaehtoisen esiin tuomia motivaatioelementtejä henkilön omien tunteiden mukaan. Timanttimalissa vapaaehtoistyön motivaatiota pystytään kartoittamaan motivaation eri ulottuvuuksien kautta. Mallin avulla pystytään hahmottamaan, minkälaiset motiivit näyttelevät vapaaehtoisen motivaatiossa merkittävää roolia, ja minkälaiset motiivit puolestaan eivät (esimerkiksi painottuuko vapaaehtoisen motivaatiossa vahvemmin antamiseen kuin saamiseen liittyvät motiivit). Malli tunnustaa vapaaehtoistyöhön liittyvien motiivien olevan moninaisia, sisäkkäisiä sekä vuorovaikutuksellisia. Motivaation nähdään koostuvan sekä ihmisen sisältäpäin että ulkopäin koostuvista tekijöistä. Ulospäin suuntautuneita motivaatioulottuvuuksien ääripäitä ovat **toiminta, läheisyys, uuden etsintä** sekä **antaminen** ja sisäänpäin suuntautuneita ääripäitä ovat puolestaan **pohdinta, etäisyys, jatkuvuus** sekä **saaminen**. (Yeung 2005, 107-109.)

KUVIO 1. Motivaation timanttimali (Pessi & Oravasaari 2010, 156).

Timanttimalista on tehty visuaalinen kuvio, joka auttaa mallin yleispiirteiden hahmottamisessa (KUVIO 1). Oikealle osoittavat motivaatioulottuvuuksien ääripäät kuvaavat vapaaehtoistoimijan ulospäin suuntautuneisuutta, vasemmalle osoittavat ulottuvuuksien ääripäät kuvaavat puolestaan vapaaehtoistoimijan sisäänpäin

suuntautuneisuutta. Ääripäiden jakaminen sisään- ja ulospäin suuntautuneisiin motiiveihin ei ole arvoasetelma, sillä ne eivät ole toinen toistaan parempia. (Yeung 2005, 107-109.)

Motivaatioulottuvuuksien ääripäät voivat esiintyä vapaaehtoisen motivaatiossa yhtäaikaisesti, jolloin vapaaehtoisen motiiveissa vapaaehtoistoimintaa kohtaan voi esiintyä samanaikaisesti esimerkiksi sekä **antamisen** että **saamisen** ääripäihin liittyviä motiiveja, tai vaikkapa **antamiseen**, **saamiseen** sekä **läheisyyteen** liittyviä motiiveja. Motivaatioelementit voivat myös sijoittua ulottuvuuden keskelle, jolloin yhden motivaatioelementin voi katsoa liittyvän ulottuvuuden molempiin ääripäihin samanaikaisesti. Tämä on todennäköistä muun muassa **saaminen-antaminen-ulottuvuuden** kohdalla: vapaaehtoistoimintaan voi motivoida se, että antaessaan vapaaehtoistyölle esimerkiksi omaa aikaansa, saa vapaaehtoinen siinä samalla itselleen hyvän mielen. Tällaisissa tapauksissa yhden motivaatioulottuvuuden molemmat ääripäät ilmenevät yhtäaikaisesti yhdessä motivaatioelementissä, jolloin elementti sijoittuisi ulottuvuuden keskelle. (Yeung 2005, 107-109.)

Alla esitellään kukin ulottuvuus kerrallaan, minkälaisia motivaatioelementtejä ne voivat pitää sisällään. Ulottuvuuksien esittelyissä tulevat esille kaikki 47 motivaatioteemaa², jotka Yeung (2004) pystyi omasta aineistostaan erittelemään.

- **Saaminen-antaminen-ulottuvuus** kuvaa niitä vapaaehtoistoiminnan motiiveja, joissa vapaaehtoinen kokee joko saavansa toiminnan kautta jotain itselleen, tai antavansa omista henkilökohtaisista resursseistaan jotain toisille. **Saamisen** motiivit voivat liittyä *itsensä toteuttamiseen, oman hyvinvoinnin edistämiseen, toiminnan palkitsevuuteen, emotionaalisiin palkintoihin, työkokemuksiin sekä ajankäytön ryhdittämiseen*. **Antamisen** motiivit voivat liittyä *erityisryhmän tarpeisiin, haluun auttaa, altruistisiin luonteenpiirteisiin, toiveeseen auttamishalun leviämisestä, vastavuoroisuuteen sekä haluun jakaa omia elämäkokemuksiaan*. Motivaatioelementit, jotka sijoittuvat ulottuvuuden keskelle, voivat liittyä *antamisen kautta saamiseen, henkilökohtaiseen kasvuun, ihmisten keskinäiseen apuun sekä hyvään mieleen*. (Yeung 2005, 109-112.)
- **Etäisyys-läheisyys-ulottuvuus** kuvaa niitä vapaaehtoistoiminnan motiiveja, jotka mahdollistavat omaehtoisen toiminnan ja osallistumisen vapaaehtoistyön kentällä

² Motivaatioteemat ovat kursivoituina motivaatioulottuvuuksien esittelytekstissä.

tai täyttävät läheisyyden kaipuuta. **Etäisyyden** motiivit voivat liittyä *toiminnan joustavuuteen, epäbyrokrattiseen ilmapiiriin sekä etäisyyteen muihin ihmisiin. Läheisyyden* motiivit voivat liittyä *ryhmään kuulumiseen, uusiin ihmisiin tutustumiseen, ryhmähenkeen, sanalliseen vuorovaikutukseen, toiminnan sosiaalisuuteen sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen edistämiseen.* (Emt., 113-115.)

- **Pohdinta-toiminta-ulottuvuus** kuvaa niitä vapaaehtoistoiminnan motiiveja, jotka liittyvät vapaaehtoisen henkilökohtaisiin pohdintoihin tai konkreettiseen tekemiseen. **Pohdinnan** motiivit voivat liittyä *arvoihin, roolimalleihin, omaan henkiseen kasvuun sekä henkilökohtaisten asioiden läpikäymiseen. Toiminnan* motiivit voivat liittyä *vapaa-ajan täyttämiseen, toiminnallisuuteen sekä toimintamuotojen organisoinnin tapoihin.* Motivaatioelementit, jotka sijoittuvat ulottuvuuden keskelle voivat liittyä *arvojen toteuttamiseen toiminnassa, hengellisyyden toivomiseen, vapaaehtoistoimintaan hengellisen välikappaleena sekä vapaaehtoistoimintaan evankelioimisen kanavana.* (Emt., 116-117.)
- **Jatkuvuus-uuden etsintä-ulottuvuus** kuvaa niitä vapaaehtoistoiminnan motiiveja, jotka liittyvät vapaaehtoisuuden jatkuvuuteen ja tuttuuteen tai uusien asioiden tavoitteluun. **Jatkuvuuden** motiivit voivat liittyä *aihepiirin tuttuuteen, positiivisiin kokemuksiin aiemmasta vapaaehtoistoiminnasta, omaan elämäntilanteeseen, identiteetin toteuttamiseen, palkkatyön jatkeeseen sekä oman hyvinvoinnin ja jaksamisen ylläpitämiseen. Uuden etsinnän* motiivit voivat liittyä *uusien asioiden kiinnostavuuteen, vastapainoon oman elämäntilanteeseen, oman elämäntilanteeseen laajennukseen, uuden oppimiseen sekä henkilökohtaiseen muutokseen.* (Emt., 112-113.)

Motivaation timanttimalle ei tule olemaan tutkielmani aineiston analyysin lähtökohta, vaan pidän sitä enemmänkin työkaluna toisen avoimen kysymykseni analyysissä. Käytän timanttimalleia tutkielmassani soveltaen, eikä minun ole tarkoitus mallintaa ideaa täysin. Tutkielmani analyysivaiheessa tulen tarkastelemaan, tulevatko timanttimallein motivaatioulottuvuudet sekä motivaatioteemat edustetuiksi aineistossani. Tulen myös vertailemaan, korostuvatko Naisten Pankin vapaaehtoisten motiiveissa sisäänpäin suuntautuneet vai ulospäin suuntautuneet motiivit.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimustehtävä

Suomessa lähes kaikki kansalaiset ovat globaaleja auttajia verorahoista käytettävien kehitysyhteistyöosuuskuntien kautta (Leskinen 2003, 11). Tutkielmassani minua kiinnostaa kartoittaa, minkälaiset motiivit ohjaavat ihmisiä osallistumaan aktiivisempaan globaaliin auttamiseen. Tutkimuskohteekseni olen valinnut Naisten Pankin paikallisryhmien vapaaehtoiset, jotka toteuttavat varankeruuta sekä Naisten Pankin toiminnasta tiedottamista kerätäkseen varoja kehitysmaiden naisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Haluan kartoittaa, millaiset tekijät motivoivat lähtemään vapaaehtoistoimintaan mukaan, ja millaiset seikat puolestaan heikentävät motivaatiota. Samalla haluan selvittää, miksi vapaaehtoiset pitävät kehitysyhteistyötä tärkeänä.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Miksi vapaaehtoiset ovat valinneet vapaaehtoistoiminnan toimintaympäristökseen juuri Naisten Pankin?
2. Minkälaisista motivaatioelementeistä³ Naisten Pankin vapaaehtoisten motivaatio vapaaehtoistoimintaa kohtaan koostuu?
3. Millaisia ovat motivaatioon heikentävästi vaikuttavia seikat?
4. Miksi Naisten Pankin vapaaehtoiset pitävät kehitysyhteistyötä tärkeänä?

5.2 Aineiston keruu ja kuvailu

Tutkielmani aineisto koostuu sähköiseen kyselylomakkeeseen tulleista vastauksista (kts. LIITE 1). Minulle oli tärkeää muodostaa tutkielmani aineisto mahdollisimman monen Naisten Pankin vapaaehtoisen mielipiteistä, ja sähköisen kyselylomakkeen luominen suurehkon aineiston keruuta varten oli tähän toimiva ratkaisu. Loin kyselylomakkeen

³ Käytän tutkielmassani käsitettä *motivaatioelementti*, sillä Yeung (2005) käyttää kyseistä käsitettä motivaation timanttimallin yhteydessä. Motivaatioelementit tarkoittavat mainintoja niistä tekijöistä, jotka kuvaavat vapaaehtoisen motiiveja vapaaehtoistoimintaa kohtaan. Tulen käyttämään elementti-käsitettä muuallakin aineistoni analyysissä tutkielman yhtenäisyyden säilyttämiseksi. Tutkielmassani elementti tarkoittaa siis aina mainintaa tiettyyn aihepiiriin kuuluvasta yksittäisestä tekijästä.

käyttäen mrInterview- ohjelmaa, joka on Jyväskylän IT-palveluiden tukema web-kyselyihin suunniteltu ohjelma. Ohjelma mahdollistaa sekä kvantitatiivisen että kvalitatiivisen aineiston käsittelyn. Kyselylomakkeen vastaukset kerääntyvät tietokantaan, joka on mahdollista hakea omalle tietokoneella useassa tiedostomuodossa. Hain oman aineiston koneelleni Excel-muodossa. (mrInterview 2011, 1.)

Esitän kyselylomakkeessa 10 taustakysymystä sekä neljä avointa kysymystä. Taustakysymykset koskevat sukupuolta, ikää, asuinläänää, koulutusastetta, työtilannetta, taloudellista tilannetta, uskonnollisuutta, puoluekantaa, aktiivisuutta muussa järjestötoiminnassa sekä Naisten Pankin vapaaehtoisena toimimisen vuosimäärää. Taustamuuttajat ovat esitettyinä luokitteluasteikollisessa muodossa, eli kaikkiin taustakysymyksiin löytyy lomakkeesta valmiit vastausvaihtoehdot. Kyselylomakkeen avoimet kysymykset ovat seuraavat:

- 1 Miksi olet valinnut vapaaehtoistoiminnan toimintaympäristöksi juuri Naisten Pankin?
- 2 Mikä sinua motivoi osallistumaan vapaaehtoistoimintaan? (Esimerkiksi mitä toiminta antaa sinulle, mitä toiminta antaa muille, mikä sai sinut innostumaan mukaan jne.)
- 3 Oletko kohdannut vapaaehtoistoiminnassa asioita, jotka ovat heikentäneet motivaatiotasi? Jos olet, millaisia asioita ne ovat olleet?
- 4 Miksi kehitysyhteistyö on mielestäsi tärkeää?

Tutkielmani kohderyhmäksi valikoitui osa Naisten Pankin paikallisryhmistä. Aloitin kyselylomakkeiden lähettämisen prosessin tutustumalla Naisten Pankin kotisivuilta löytyvään paikallisryhmien listaukseen alkuvuodesta 2015. Silloisen listauksen mukaan Naisten Pankilla oli toimintaa 36 paikallisryhmässä, joista 35 sijaitsi Suomessa, ja yksi ulkomailla Aurinkorannikolla⁴.

⁴ Suomessa toimintaa sijaitsi Ahvenanmaalla, Etelä-Pohjanmaalla, Hämeenlinnassa, Hyvinkäällä, Joensuussa, Jyväskylässä, Kangasniemellä, Keski-Uusimaalla, Kokkolassa, Kotkassa, Kuopiossa, Lahdessa, Lappeenrannassa, Loviisassa, Mikkelissä, Oulussa, Pietarsaareissa, Porissa, Porvoossa, Pääkaupunkiseudulla, Pääkaupunkiseutu Next Generationilla, Raaseporissa, Raumalla, Rovaniemellä, Savitaipaleella, Savonlinnassa, Seinäjoella, Tampereella, Teerijärvellä, Torniossa, Vaasassa, Valkeakoskella, Vantaalla, Varkaudessa sekä Varsinais-Suomessa. (Naisten Pankin kotisivut, e.)

Paikallisryhmien joukosta valitsin 15 ryhmää, joita lähestyin sähköpostitse. Päädyin valitsemaan (enkä esimerkiksi arpomaan) paikallisryhmät sen vuoksi, että halusin saada ryhmät edustamaan Suomen maantieteellisiä alueita mahdollisimman kattavasti. Kyseiset paikallisryhmät, joita pyysin välittämään kyselylomakkeeni eteenpäin, olivat Pääkaupunkiseutu, Pääkaupunkiseutu Next Generation⁵, Joensuu, Jyväskylä, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Oulu, Rovaniemi, Etelä-Pohjanmaa, Tampere, Tornio, Vaasa, Vantaa sekä Varsinais-Suomi. Varauduin siihen, että mikäli en saa kyseisten paikallisryhmien kautta tarpeeksi vastauksia kyselylomakkeisiin, lähettäisin pyynnön kyselylomakkeen välittämisestä eteenpäin viidelle seuraavalle ryhmälle, ja jälleen viidelle seuraavalle ryhmälle, kunnes kaikki paikallisryhmät olisi käyty lävitse. Tähän ei kuitenkaan ilmennyt tarvetta, sillä sain sopivan kokoisen aineiston kokoon ensimmäisen kierroksen aikana.

Lähetin edellä mainituille 15 paikallisryhmälle sähköpostiviestin tammikuussa 2016, missä pyysin paikallisryhmiä lisäämään kyselylomakkeeni vapaaehtoisten sähköpostilistalle (kts. LIITE 2). Halusin tehdä kyselylomakkeen edelleenvälittämisestä paikallisryhmille mahdollisimman helppoa, minkä vuoksi en määritellyt tarkemmin, minkälaisille henkilöille kysely tulee lähettää. Osa paikallisryhmistä ilmoitti lähettäneensä viestini vain niille henkilöille, jotka ovat aktiivisesti toiminnassa mukana. Osa ryhmistä välitti viestini sähköpostilistoille, joissa on mukana myös henkilöitä, jotka ovat kiinnostuneita Naisten Pankin toiminnasta, mutta eivät osallistu aktiivisesti verkoston toimintaan. En koe ongelmalliseksi kumpaakaan lähestymistapaa, mutta pidän tämän seikan mielessäni analyysia tehdessäni. Lähetin muutaman päivän sisällä muistutusviestin kyselylomakkeesta niille paikallisryhmille, joista en ollut vielä kuullut mitään. Annoin samalla kyselylomakkeeseen lisää vastausaikaa. Kyselylomakkeiden viimeinen palautuspäivä vastausajan pidentämisen jälkeen oli 5.2.2016.

Sain vastauksia yhteensä 185 kappaletta. Vastaukset ovat noin sivun mittaisia, ja ne sisältävät vastaukset sekä taustamuuttujia koskeviin kysymyksiin että avoimiin kysymyksiin. Avoimien kysymyksien vastausten pituus vaihtelee muutamista sanoista kymmeneen riveihin. Laadullinen aineisto on tutkielmani kannalta olennaisessa roolissa. Taustamuuttujat antavat kuitenkin mielenkiintoista tietoa siitä, minkälainen ryhmä vapaaehtoisia vastausten takana on. Siirsin Excel-muodossa olevan aineistoni Word-muotoon, jotta vastausten käsitteleminen oli helpompaa.

⁵ Next Generation Pääkaupunkiseutu on nuorille aikuisille suunnattu Naisten Pankin paikallisryhmä. Next Generationin tarkoituksena on edistää Naisten Pankin varainkeruuta sekä tunnettavuutta, kuten muillakin paikallisryhmillä. (Naisten Pankin kotisivut, f.)

5.3 Tapaustutkimus ja sisällönanalyysi

Tutkielmani on tapaustutkimus Naisten Pankin vapaaehtoisista. Tapaustutkimus ei ole tutkimusmetodi, kuten virheellisesti saatetaan olettaa, vaan kyseessä on pikemminkin tutkimustapa tai tutkimusstrategia. Kyseinen tutkimusstrategia on hyvin yleinen laadullisessa tutkimuksessa, ja usein tapaustutkimus valitaan laadullisen tutkimuksen tutkimusstrategiaksi. (Metsämuuronen, 2011, 224.) Tapaustutkimuksessa tutkimuskohde on hyvin selkeästi rajattu, ja tutkimuksen kohteena on usein jokin ilmiö tai tapahtumakulku. Tutkimuskohteina voivat olla esimerkiksi yhteisöt, kaupungit, yksilöt tai vapaaehtoisverkostot, kuten Naisten Pankki. Tapaustutkimukselle on yleistä aineiston analyysivaiheessa useiden tutkimusmetodien käyttö. Aineisto voi koostua sekä määrällisestä että laadullisesta materiaalista, kuten omassa tutkielmassani. (Laine & Bamberg & Jokinen 2007, 9-11.)

Tapaustutkimuksen keskeisiä tavoitteita ovat tapauksen tarkka määrittely, tapauksen rajaus, analysointi sekä ratkaisu. Tutkimusta tehdessä on myös tärkeää tunnistaa tapauksen konteksti, joka on tiiviissä vuorovaikutuksessa valitun tapauksen kanssa. Konteksti tekee tapauksesta ymmärrettävän, jonka lisäksi se voi selittää tapausta. Tapaustutkimus voi olla luonteeltaan erilaista, ja se voidaan jakaa kuvailevaan, selittävään sekä eksploratiiviseen tapaustutkimukseen. Kuvailevassa tapaustutkimuksesta tutkittavasta tapauksesta muodostetaan mahdollisimman monipuolinen ja tiheä kuvaus tai ”hyvä tarina”, jonka tarkoituksena on kertoa tapaukseen liittyvistä kulttuurisista merkityksistä. Kuvailevan tapaustutkimuksen tavoite ei ole tyytyä vain tapauksen raportoimiseen, vaan prosessissa tulee olla yhteys myös teoreettiseen ajatteluun. Selittävä tapaustutkimus on kiinnostunut siitä, miksi jokin tapaus on juuri sellainen kuin on, ja miksi tapaus kehittyy juuri niin kuin se kehittyy. Selittävässä tapaustutkimuksessa pyritään hahmottamaan tapahtumien kausaalisuhteita. Kolmannella tapaustutkimuksen muodolla, eli eksploratiivisella tapaustutkimuksella, pyritään kehittämään uutta teoriaa. Tapausten synnyttämiä teoreettisia ideoita voidaan testata joko samassa tutkimuksessa, tai myöhemmin uusissa samaan aiheeseen liittyvissä tutkimuksissa. Eksploratiivista tapaustutkimusta voidaan näin ollen pitää myös esitutkimuksensa laajempaa tutkimusta varten. (Eriksson & Koistinen 2005, 4, 7, 11-14.) Oma tutkielmani tulee olemaan kuvailevaa tapaustutkimusta.

Aineistoni analyysin toteutus kulkee ”avoimet kysymykset edellä”- periaatteella. Taustamuuttujien analysointiin käytin lähinnä yhteen laskemista sekä taulukoiden

tekemistä. Taustamuuttujien avulla esittelen tutkimusjoukon, mutta pääasiallinen analyysi liittyy laadulliseen aineistoon. Jari Eskolan ja Juha Suorannan (2005, 15) mukaan ”laadullisella aineistolla tarkoitetaan pelkistetyimmillään aineistoa, joka on ilmaisultaan tekstiä”. Tekstit voivat olla esimerkiksi haastatteluja, yleisönosastokirjoituksia, kirjeitä tai kuten omassa tutkielmassani, kyselylomakkeen avoimien kysymyksen vastauksia. Laadullisen aineiston ei tarvitse olla kooltaan kovinkaan suuri, sillä tavoitteena on aineiston analysoiminen mahdollisimman perusteellisesti. (Eskola & Suoranta, 15, 18.)

Laadullisen aineistoni tutkimusmetodinä käytän sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysi on melko yleinen laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmä ja sisällönanalyysillä pystyy analysoimaan jopa täysin strukturoimattomankin aineiston. Metodien pyrkimyksenä on saada tutkittavasta aiheesta mahdollisimman tiivistetty ja yleinen kuvaus. Tavoitteena ei ole totuuksien etsiminen, vaan pikemminkin pyrkimys ymmärtää maailmaa inhimillisenä ajattelutapana. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103–104.) Sisällönanalyysin tarkoituksena on pyrkiä luomaan aineistosta mahdollisimman selkeä, sanallinen kuvaus. Aineisto pyritään järjestämään tiiviiseen muotoon, kuitenkin sen olennaista informaatiota kadottamatta. Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan ”laadullisen aineiston analysoinnin tarkoituksena on informaatioarvon lisääminen, koska hajanaisesta aineistosta pyritään luomaan mielekästä, selkeää ja yhtenäistä informaatiota” (Tuomi & Sarajärvi 2009,108). Aineisto tulee siis käydä läpi systemaattisesti ja etsiä siitä yhtäläisyyksiä sekä eroavaisuuksia, jotta päästään käsiksi tutkielman kannalta olennaisiin teksteihin.

Tutkimusta tehdessä tutkijan tulee aina pohtia, kuinka hän käsittelee empirian ja teorian välistä suhdetta. Laadullisessa tutkimuksessa empirian ja teorian välinen suhde voi saada paljon erilaisia muotoja, ja vaihtoehtoina ovat muun muassa aineistolähtöinen, teorialähtöinen tai teoriaohjaava analyysi. Aineistolähtöisessä analyysissä teoria rakennetaan pitkälti aineiston pohjalta poimimalla aineistosta tärkeimmät teemat. Aikaisemmillä tiedoilla ja teorioilla ei saisi olla merkitystä aineistolähtöistä analyysiä tai lopputuloksia tehtäessä, sillä koko analyysiprosessin oletetaan olevan aineistolähtöistä. Teorialähtöisessä analyysissä puolestaan edetään teoria edellä, ja aineiston analyysi perustuu jo olemassa olevaan teoriaan. Teorialähtöisessä analyysissä testataan usein aikaisempaa tietoa uudessa kontekstissa. Aineistolähtöisen sekä teorialähtöisen analyysin välissä voidaan katsoa olevan teoriaohjaava analyysi, jossa analyysissä on yhtymäkohtia tiettyyn teoriaan, muttei se pohjaudu täysin mihinkään teoriaan. Lähestymistavassa on tunnistettavissa aikaisemman tiedon vaikutus, mutta kyseessä ei ole teoriaa testaava

analyysimenetelmä, vaan aikaisempaa tietoa voidaan käyttää ikään kuin työkaluna analyysin etenemisessä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95-97.) Oma aineistoni tulen analysoidaan aineistolähtöisellä sekä teoriaohjaavalla lähestymistavalla. Avoimet kysymykset yksi, kolme ja neljä analysoin aineistolähtöisesti, kun taas toiseen avoimeen kysymykseen soveltan teoriaohjaavaa lähestymistapaa, jossa hyödynnän Yeungin (2004) motivaation timanttimalia analyysin apuvälineenä.

5.4 Aineiston analyysi

Aloitin aineistoni analyysin laskemalla kunkin taustamuuttujan frekvenssit ja tekemällä niistä taulukot. Tämä auttoi vastaajien taustatietojen kokonaisuuden hahmottamisessa. Taustamuuttujien käsittelyn jälkeen siirryin avoimien kysymyksien vastausten analyysin, jonka toteutin kukin avoin kysymys kerrallaan. Avoimiin kysymyksiin yksi, kolme ja neljä sovelsin samanlaista analyysitapaa, aineistolähtöistä sisällönanalyysiä, mutta toisen avoimen kysymyksen aineiston analysointiin sovelsin teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Tutkielmani ”ydintä” on kartoittaa vapaaehtoisten motiiveja vapaaehtoistoimintaa kohtaan, minkä vuoksi tätä tematiikkaa koskevan aineiston kohdalla halusin hyödyntää vankkaa teoriapohjaa. Muut avoimet kysymykset ennemminkin syventävät tietämystä siitä, minkälaisesta joukosta Naisten Pankin vapaaehtoisia tutkimusjoukkoni koostuu.

Laadullisen aineistoni analyysissä pyrin noudattamaan Milesin ja Hubermanin (1984) aineistolähtöisen laadullisen analyysin kolmea eri vaihetta. Ensimmäiseen vaiheeseen kuuluu aineiston pelkistäminen, toiseen vaiheeseen aineiston ryhmittely ja kolmanteen vaiheeseen johtopäätösten tekeminen. (Miles & Huberman 1984, 22.) Aloitin avoimien kysymyksien analysoinnin kaikkien kysymyksien kohdalla lukemalla huolellisesti vastaukset useaan kertaan lävitse. Näin pystyin erottamaan tutkimuskysymyksieni kannalta olennaiset tekstit epäolennaisista, jolloin aineisto pelkistyi. Avoimien kysymyksien yksi, kolme ja neljä kohdalla aloitin muutaman lukukerran jälkeen aineiston ryhmittelyn. Kirjoitin ylös, minkälaisia elementtejä vastauksissa esiintyy, minkä jälkeen perustin teemoja, joihin pystyin sijoittamaan vastaukset. Teemojen merkitsemiseen vastauslomakkeisiin käytin värikynäkoodausta, eli jokaiselle teemalle oli oman värinen kynä, jolla merkitsin paperiin kuvion, mikäli tietty teema siinä esiintyi. Yksi vastaus voi sijoittua useampaan eri teeman. Toisen avoimen kysymyksen kohdalla teemoittelu oli ikään kuin valmiina, koska käytin kysymyksen analysoinnissa hyväkseni Yeungin (2004)

motivaation timanttimallin motivaatioulottuvuuksia sekä motivaatioteemoja. Kuten aiempienkin vastausten kohdalla, merkitsin värikynäkoodausta käyttäen papereihin merkinnät siitä, mitkä motivaatioulottuvuuden ääripäät sekä motivaatioteemat vastauksissa esiintyvät. Yksi vastaus voi sijoittua useampaan motivaatioulottuvuuden ääripäähän sekä motivaatioteeman.

Värikynäkoodauksen jälkeen tein taulukot, joihin kirjasin, kuinka monta kertaa kukin motivaatioulottuvuuden ääripää sekä motivaatioteema aineistossani esiintyy. Näin sain selville, mitkä motivaatioulottuvuudet ja ääripäät sekä motivaatioteemat ovat aineistossani yleisimpiä ja mitkä puolestaan vähiten yleisiä. Tuloksissa esittelen jokaisen motivaatioulottuvuuden erikseen, ja käytän empiriaa tulososion vahvistamiseksi. Empirian sekä taulukoiden myötä pystyin tekemään aineistoni pohjalta tutkielman johtopäätökset, jotka esittelen luvussa kahdeksan.

5.5 Eettinen pohdinta

Olen perehtynyt hyvän tieteellisen käytännön peruspilareihin, ja pidän niiden noudattamista tärkeänä. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu muun muassa tiedeyhteisön toimintatapojen noudattaminen, eli rehellisyys sekä yleinen huolellisuus ja tarkkuus läpi tutkimustyön. Tiedonhankintatapojen tulee olla eettisesti kestäviä, kuten myös tutkimus- ja arviointimenetelmät. Tutkijan tulee olla tutkielmaa tehdessä avoin sekä kantaa tekemästään työstä vastuu. Muiden tutkijoiden työn huomioonottaminen asianmukaisella tavalla on tärkeää, ja esimerkiksi viittaukset muiden tutkijoiden töihin tulee olla asianmukaiset, jotta tutkijat saavat osakseen sen arvostuksen, joka heille kuuluu. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012.) Tutkimuseettisiin ohjeistuksiin on aika ajoin hyvä perehtyä niin aloittelevien kuin kokeneidenkin tutkijoiden, sillä yleisesti hyväksytyjen eettisten ohjeistusten noudattaminen on avainasemassa kestävässä tieteellisessä tutkimuksessa.

En tarvinnut tutkielmani tekemiseen virallisia tutkimuslupia, mutta olen ollut yhteydessä Naisten Pankin koordinaattoriin tutkielman teon tiimoilta. Varmistin häneltä, että tutkielman tekeminen on heidän puolestaan hyväksyttävää, ja informoin häntä tutkimusprosessin etenemisestä, etenkin aineiston keräämiseen liittyvästä aikataulusta.

En pidä tutkielmani aihetta eettisesti herkkänä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö tutkielmassani löytyisi seikkoja, joiden kohdalla minun tuli olla erityisen huolellinen. Tiedeyhteisön toimintatapojen noudattamisen lisäksi tuli minun kiinnittää huomiota vapaaehtoisten anonymiteetin säilymisestä. Kaikki vastaukset, jotka olen hakenut tietokoneelleni, ovat lähtökohtaisesti anonyymejä, eikä niissä paljastu suoraan kenenkään henkilöllisyys. Kyselylomakkeessa kysytään kuitenkin useita taustamuuttujia, joista voi olla mahdollista päätellä tietyn vastaajan henkilöllisyys. Siksi onkin tärkeää, etten paljasta liikaa taustamuuttujia yksittäisistä henkilöistä, jottei heidän henkilöllisyyttään pysty päättelemään niiden perusteella.

Anonymiteetin säilyttämisen lisäksi olen kiinnittänyt huomiota mahdollisimman objektiivisen tutkielman tekoon. Olen itse toiminut Naisten Pankin vapaaehtoisena Jyväskylän paikallisryhmässä, mikä asettaa omat haasteensa objektiivisuuden tavoittelemiselle. Eskolan ja Suorannan (2005) mukaan objektiivisuus syntyy silloin, kun tutkija tunnistaa oman subjektiivisuutensa / subjektiivisuuksensa. Tätä Eskola ja Suoranta pitävät ideaalisena tilana, jota kohti on tärkeä pyrkiä. (Eskola & Suoranta 2005, 18.) Toisin sanoen, mikäli tutkijalla löytyy jonkinlaisia kytköksiä tutkimuskohteeseen, tulee se kirjoittaa tutkimukseen selkeästi auki, ja pohtia etukäteen sen mahdollisia vaikutuksia omaan toimintaan ja kirjoittamiseen. En kuitenkaan pidä täydellisen objektiivisuuden saavuttamista mahdollisena missään tutkimuksessa, kuten eivät Eskola ja Suorantakaan, sillä tutkija tuo tutkimukseensa aina osan itseään, halusi sitä tai ei.

6 TULOKSET

Tässä luvussa esittelen tutkielmani tutkimustuloksia. Esittelen ensin, minkälainen tutkimusjoukkoni on taustamuuttujien analysoinnin perusteella. Tämän jälkeen esittelen laadullisen aineistoni analyysin tulokset. Tutkimuskysymykseni ovat käytännössä samoja kuin kyselylomakkeessa esitetyt avoimet kysymykset, joten analyysissä pystyn myös vastaamaan asettamiini tutkimuskysymyksiin kukin kysymys kerrallaan. Taustamuuttujat ovat analysoitu laskemalla kunkin muuttujan vastausvaihtoehtojen frekvenssit. Ensimmäisen, kolmannen sekä neljännen avoimen kysymyksen aineisto on analysoitu aineistolähtöisesti, toisen avoimen kysymyksen aineisto on puolestaan analysoitu teoriaohjaavasti Yeungin (2004) timanttimalia hyödyntäen.

6.1 Tutkielmani vapaaehtoiset

Kyselylomakkeen vastaajajoukko koostuu yhteensä 185 Naisten Pankin vapaaehtoisesta. Vastaajista 182 on naisia ja 3 miehiä. Suurin ikäryhmä on 51-64-vuotiaat. Alle 50-vuotiaita vastaajia on vain noin 18 %, kun yli 50-vuotiaita on yli 80 %. Vastauksissa ovat edustettuina kaikki asuinläänit, joista Etelä-Suomen lääni näyttäyty selkeästi suurimpana (52.4 %). Seuraavaksi suurimpana näyttäyty Varsinais-Suomen lääni (18.9 %), Itä-Suomen läänin ja Oulun läänin ilmoittaa omaksi asuinläänikseen yhtä monta vastaajaa (11.4 %). Lapin lääni on aineistoni vähiten edustettu lääni (5.9 %).

Vastaajista yli 40 %:lla on ylemmän asteen korkeakoulututkinto. Toiseksi yleisin koulutusaste on opistotason ammatillinen koulutus, jonka noin 20 % vastaajista ilmoittaa korkeimmaksi koulutusasteekseen. Muuten hajonta eri koulutusasteiden (ammattikoulu tai -kurssi, lukio tai ylioppilas, ammattikorkeakoulu, alemman asteen korkeakoulututkinto, lisensiaatin tai tohtorin tutkinto) välillä on melko tasaista, lukuun ottamatta kansa- tai peruskoulua, joita yksikään vastaaja ei ilmoittanut korkeimmaksi koulutusasteekseen.

Vastaajista lähes yhtä monta on eläkkeellä (41.1 %) kuin työssäkäyviä (39.5 %). Yhteensä eläkkeellä olevat sekä työssäkäyvät vastaajat kattavat yli 80 % osuuden kaikista vastaajista. Kolmanneksi eniten esiintyy yrittäjiä (15.7 %), kun taas vanhempainvapaalla ilmoittaa olevansa vain yksi vastaaja. Aineistossa on vähän opiskelijoita ja työttömiä, sillä vain neljä vastaajaa ilmoittaa olevansa opiskelija (2.2 %), ja viisi vastaaja työttömänä (2.7 %).

Kotitalouden yhteenlasketuista tuloista kuukaudessa yleisin tuloluokka on 4000-5999 euroa kuukaudessa (29.7 %). Yli 40 % vastaajista ilmoittaa kotitalouden yhteenlaskettujen tulojen olevan kuukaudessa 6000 eurosta yli 10 000 euroon, kun taas noin 30 % vastaajista ilmoittaa kotitalouden kuukausittaisten tulojen olevan alle 1000 eurosta 3999 euroon. Suomalaisten keskiansioihin verrattuna tutkimusjoukkoni keskiansiot ovat suuremmat, sillä Tilastokeskuksen (2016) mukaan suomalaisten kotitalouksien keskiansiot vuonna 2014 ovat olleet keskiarvolta 37 778 euroa vuodessa.

Suurin osa vastaajista kuuluu evankelis-luterilaiseen kirkkoon, jopa yli 77 %. Noin 16 % vastaajista ei kuulu kirkkoon tai muuhun uskonnolliseen yhteisöön lainkaan. Poliittisista puoluekannoista eniten kannatusta saa kokoomus (25.9 %), ja toiseksi eniten kannatusta saa vihreät (18.4 %). Vähiten kannatusta saa osakseen perussuomalaiset, jota ilmoittaa kannattavansa vain yksi vastaaja. Suuri osa vastaajista, yli 31 %, ei kuitenkaan osaa sanoa omaa puoluepoliittista kantaansa lainkaan.

Yli puolet vastaajista on Naisten Pankin lisäksi mukana muussakin järjestötoiminnassa (59.5 %). Vastaajien vuosimäärät Naisten Pankin toiminnassa jakautuvat melko tasaisesti viiden eri vaihtoehdon välille. Suurin yksittäinen luokka on 3-4 vuotta toiminnassa mukana olleet vapaaehtoiset, joita on yli 28 %. Yli 41 % ilmoittaa olleensa mukana Naisten Pankin toiminnassa alle vuodesta kahteen vuoteen, ja noin 30 % vastaajista ilmoittaa olleensa toiminnassa mukana viidestä vuodesta seitsemään vuoteen, tai sitä kauemmin.

Mikäli kaikista taustakysymyksistä valitsee yleisimmin esiintyvät muuttajat, pystyy niistä muodostamaan aineiston ”tyypillisen vastaajan profiilin”. Tämän tyypittelyn mukaan kyselylomakkeeseen vastannut henkilö on todennäköisimmin 51-64-vuotias nainen, joka asuu Etelä-Suomessa. Hänellä on ylemmän asteen tutkinto korkeakoulusta ja hän on eläkkeellä. Kotitalouden yhteenlasketut tulot kuukaudessa ovat 4000-5999 euroa. Hän kuuluu evankelis-luterilaiseen kirkkoon, eikä osaa sanoa poliittista puoluekantaansa. Hän on Naisten Pankin lisäksi aktiivinen muussakin järjestötoiminnassa, ja Naisten Pankin toiminnassa hän on ollut mukana 3-4 vuotta.

6.2 Valintana Naisten Pankki

Suomessa vapaaehtoistoiminnan kentällä toimii lukuisia järjestöjä ja verkostoja, joista vapaaehtoistoimijat voivat valita itselleen sopivan toimintaympäristön. Suurin osa aineistoni kohderyhmästä osasi eritellä syitä sille, miksi he ovat valinneet Naisten Pankin vapaaehtoistoiminnan toimintaympäristökseen, sillä ainoastaan kaksi vastaajaa (N185) ei vastannut kysymykseen. Vastausten perusteella aineistosta pystyy erottamaan 338 elementtiä, eli mainintaa, jotka kertovat siitä, miksi vapaaehtoisten valinta on kohdistunut Naisten Pankkiin. Muodostin kyseisten elementtien pohjalta seitsemän teemaa, jotka ovat *avustuksen kohde, arvossyyt, kehitysyhteistyön tavoitteet & toimintatavat, imago, verkostot, Naisten Pankin toimintatavat & tavoitteet* sekä *sattuma*. Teemat eivät sulje pois toisiaan, vaan yksi vastaus voi sijoittua useampaan teemaan.

Avustuksen kohde on teemoista yleisin. Teemaan sijoittuu 116 vastausta, jolloin se kattaa noin 63 % kaikista vastauksista. Toiminnan kohteiksi mielletään naiset, kehitysmaat sekä yleisesti heikompiosaiset ihmiset. Mainitut avustuksen kohteet eivät ole yllättäviä, onhan Naisten Pankin pääasiallinen fokus juurikin naisten auttaminen kehitysmaissa. Tähän teemaan kuuluvat kuitenkin myös ne vastaukset, joissa kerrotaan halun auttaa naisia johtuvan siitä, että sen uskotaan olevan tehokkain tapa avun leviämiseen muillekin, kuten lapsille, perheille, yhteisöille, yhteiskunnille ja jopa koko maailmalle. Naisten aseman parantaminen kehitysmaissa on useille vastaajille itseisarvo, mutta myös avun leviäminen naisten myötä on toivottavaa. Kehitysyhteistyön yleinen trendi on uskomus siitä, että naisia auttamalla autetaan tehokkaimmin kokonaisia yhteisöjä, ja tämä ajatusmaailma heijastuu vastauksissa selvästi. Naisia pidetään yhteiskuntia ylläpitävänä voimavarana, ja naisia auttamalla uskotaan saavan aikaan suuria muutoksia, ja mahdollisuuden muuttaa koko maailmaa.

”Hain vapaaehtoistoimintaa, joka auttaa naisia ja tyttöjä kehitysmaissa”(n 65<)⁶

”Koen tärkeäksi vähäosaisten auttamisen kehitysmaissa”(n 41-50)

”Koen – niin kuin varmasti monet muutkin, että kun esim. kehitysmaiden naisia autetaan ja tuetaan heidän ponnistuksissaan esim. kouluttautua ja työllistyä, on sillä suuri merkitys koko kyseiselle yhteiskunnalle, koska naiset ovat kaiken elämän ylläpitävä voima”(n 51-64)

⁶ Sulkuihin on merkitty vastaajan sukupuoli (n=nainen, m=mies) sekä ikäluokka, jotka ovat alle 30-vuotiaat (>30), 31-40-vuotiaat (31-40), 41-50-vuotiaat (41-50), 51-64-vuotiaat (51-64) sekä 65 vuotta täyttäneet (65<).

”Tahdon tukea naisia, koska naiset ovat valtava voimavara erityisesti kolmansissa maissa talouden elvyttämisessä, ympäristönsuojelussa ja terveyden edistämisessä. (...) Maailman ongelmien ratkaisemisessa vaaditaan myötätuntoa ja muita naisille ominaisia hyveitä”(n 41-50)

Seuraavaksi yleisin teema liittyy Naisten Pankin *kehitysyhteistyön tavoitteisiin & toimintatapoihin*. Tähän teemaan sopivia vastauksia aineistossa on 62 (34 %) ⁷. Naisten Pankin tavoitteena voidaan pitää kehitysmaiden naisten työllisyyden sekä yrittäjyyden tukemista. Tähän teemaan kuuluvat vastaukset korostavatkin muun muassa koulutuksen ja yrittäjyyden tärkeyttä, joiden tukemista pidetään uskottavan kehitysyhteistyön peruspilareina. Koulutusta pidetään tärkeänä, koska se on jotain sellaista, mitä ihmisiltä ei voi koskaan ottaa pois. Tätä kautta voidaan saada aikaan pysyviä muutoksia ja edistää ihmisten riippumattomuutta, etenkin naisten riippumattomuutta suhteessa miehiin. Yrityksien uskotaan puolestaan edesauttavan yleistä kehittymistä, sillä ne lisäävät työllisyyttä, joka lisää ihmisten hyvinvointia. Koulutukseen ja yrittäjyyteen liittyvän aktivoinnin koetaan olevan tärkeä osa Naisten Pankin toimintaa, sillä vastaajia kiehtoo auttamismuoto, jossa rahaa ei anneta vastikkeettomasti. Aktivoinnin tärkeyttä perustellaan passivoinnin ehkäisyinä sekä naisten itsetunnon kohenemisena. Koulutuksen, yrittäjyyden tukemisen sekä aktivoinnin lisäksi Naisten Pankin toteuttaman kehitysyhteistyön toimintatapoja pidetään käytännönläheisinä. Toimintatapojen uskotaan olevan tehokkaita ja tuloksellisia, ja niiden uskotaan saavan aikaan pitkäaikaisia muutoksia.

”Yrittäjyys ja koulutus kantavat pitkään ja avunsaajat pääsevät itse jaloilleen”(n 31- 40)

”Kehityksmaiden naiset ja erityisesti heidän yrittäjyytensä tukeminen. (...) Kehitystä ei voi tapahtua ilman yrittäjyyttä. Mikroyritykset ovat tärkeitä ja osa niistä voi myös työllistää myöhemmin. Kehitysmaissa myös osuuskunnat tärkeitä yrittäjyyden muotona”(n 51-64)

”Haluan edistää toimintaa, jossa saaja aktivoituu tekemään jotakin, eikä ole vain passiivinen avustuksen saaja”(n 41-50)

”Naisten pankissa autetaan kehitysmaiden naisia auttamaan itseään. Naisten itsetunto kasvaa, kun he hankkivat omalla työllään oman ja perheensä toimeentulon”(n 65<)

”Naisten Pankin toimintamalli on ylivoimainen muihin kehitysyhteistyömuotoihin verrattuna: Naisille annetaan ammattikoulutusta ja heitä tuetaan omaehtoisen elannon hankkimisessa ja pienyritysten perustamisessa. Ammattikoulun jälkeen he saavat työvälineet. Ompelijat saavat ompelukoneen jne. Käytännönläheisyys ja yritystoiminnan opettaminen naisille parantaa kestävästi heidän ja koko perheen ja yhteisön toimeentuloa. Tehokkaita ovat myös äitien kerhot ja kyläpankit”(n 51-64)

⁷ Sulkuihin merkitty prosenttiosuus kertoo kuinka suuren osan kaikista vastauksista teema kattaa.

Vapaaehtoisverkoston toimintatavat ovat vaikuttaneet 58 vapaaehtoisen (32 %) päätökseen valita Naisten Pankki. Kevyt organisaatio, joustavuus sekä vapaamuotoisuus houkuttelevat vastaajia osallistumaan toimintaan. He uskovat, ettei rahaa käytetä turhaan koneiston ylläpitämiseen, vaan rahat suuntautuvat tehokkaasti apua tarvitseville. Joustavuuden ja vapaamuotoisuuden katsotaan liittyvän vapaaehtoistoimintaan olennaisesti, ja ne ovat seikkoja, jotka erottavat vapaaehtoistoiminnan tiukemmin säädellystä ammatillisesta työstä. Myös toiminnan alullepaneminen on helpompaa ilman jäykkää byrokratiaa. Vastaajat pitävät tärkeänä sitä, ettei toiminta ole liian sitovaa, vaan se antaa mahdollisuuden olla mukana silloin kun se itsestä tuntuu hyvälle, ja taka-alalle voi jäädä ilman huonoa omatuntoa. Itsemääräämistä vapaaehtoistoiminnassa pidetään tärkeänä. Edellisten toimintatapojen lisäksi vastaajia houkuttaa vapaaehtoisverkoston innovatiivisuus. Uusia ideoita toiminnalle otetaan mielellään vastaan, ja niitä uskalletaan kokeilla ennakkoluulottomasti ja rohkeasti. Innovatiivisuuden, nuorekkuuden sekä rohkeuden vuoksi toiminnan sisältöä pidetään kiinnostavana ja monipuolisena.

"(...) järkevää toimintaa ilman turhia rakenteita (ei siis käytetä rahaa itse organisaation ylläpitoon vaan apua tarvitseville)"(n 41-50)

"Ei pakottavaa organisaatio koneistoa. Vapaamuotoinen, voi kehittyä ja kehittää itseään. Ei kaavoihin kangistunut. Paras!"(n 51-64)

"Oma ajankäyttö ei salli jatkuvaa osallistumista ja tässä voi osallistua silloin kun itselle sopii ja auttamismuotoja on useita"(n 41-50)

"Tuntuu nuorekkaalta. Omaa innovatiivisia toimintamuotoja, ei mennä niin kuin aina ennen on tehty... Etsitään uusia ja rohkeita juttuja!"(n >30)

Naisten Pankin imago- teemaan sijoittuu 54 vastausta (30 %). Naisten Pankin julkisuuskuva on vaikuttanut monen vastaajan valintaan ryhtyä vapaaehtoiseksi juuri Naisten Pankissa. Vastaajat ovat tulleet vakuuttuneiksi verkoston toiminnasta mediassa esille olevien juttujen perusteella ja tätä kautta he ovat saaneet kipinän lähteä itse toimintaan mukaan. Lisäksi Naisten Pankin perustajajäsenet, tai niin sanotut ”keulahahmot”, ovat toimineet vakuuttavina esimerkkeinä vapaaehtoistoiminnassa omalla persoonallaan sekä toiminnallaan, ja heitä pidetään ikään kuin toiminnan roolimalleina. Naisten Pankki koetaan luotettavana sekä läpinäkyvänä verkostona, jonka kautta avun uskotaan kulkeutuvan perille kehitysmaihin. Vastaajat kokevat, että hankeyhteistyön tulokset ovat läpinäkyviä ja helposti seurattavia. Tietoa hankkeiden kulusta on saatavilla, jos niihin haluaa perehtyä. Naisten Pankin luotettavaan imagoon vaikuttaa myös muun muassa kotimaisuus sekä yhteistyö Kirkon Ulkomaanavun kanssa, joka on yksi

vanhimmissa suomalaisen kehitysyhteistyön toteuttajista. Vanhaa ja vankkaa kehitysyhteistyön toteuttajaa pidetään tärkeänä meriittinä Naisten Pankin uskottavuuden kannalta.

”Kiinnostuin naisten pankista kun kuuntelin ohjelman jossa kerrottiin koko asian alku ja ydin”(n 65<)

”Kun näin Naisten Pankin ilmoituksen, tiesin, että tuo voisi olla minun juttuni, koska itsekkin olen nainen ja nähnyt maailmalla, ettei naisen asema aina ole kovin hyvä. Lisäksi Naistenpankin toiminnassa oli mukana hyvin merkittäviä naisjohtajia ja ajattelin, ettei tämä ehkä jää vain puhumisen asteelle”(n 51-64)

”Tulosten läpinäkyvyys ja hyvä seurattavuus” (n 65<)

”Koska Naisten Pankki on luotettavan oloinen suomalaisten naisten idea ja heidän muodostama verkosto” (n 51-64)

”Kattojärjestönä Kirkon Ulkomaanapu on luotettava / osaava toimija”(n 65<)

Arvosyyt valinnan perusteena tuodaan esiin 28 vastauksessa (15 %). Vastaja pystyvät samaistumaan ja allekirjoittamaan Naisten Pankin arvomaailman, minkä vuoksi toiminta on alkanut kiinnostaa heitä. Naisten Pankin katsotaan ajavan sellaisia arvomuutoksia, jotka vastaajat kokevat tärkeiksi. Erityisen tärkeänä he pitävät sukupuolten välisen tasa-arvon saavuttamista kehitysmaissa, joissa naisten asema on alisteinen suhteissa miehiin. Tärkeiksi arvoiksi sukupuolten välisen tasa-arvon saavuttamisen lisäksi vastaajat nostavat ihmisoikeuksien edistämisen. Naisten Pankin vapaaehtoistoiminnan koetaan olevan hyvä väylä edistää niin tasa-arvoasioita kuin ihmisoikeuksia. Toiminnan kautta pyritään saamaan aikaan sellaisia muutoksia, joiden myötä kaikki ihmiset olisivat keskenään tasavertaisessa asemassa.

”Allekirjoitan Naisten Pankin arvot ja periaatteet”(n 51-64)

”Naisten asema ja tasa-arvo ovat aina olleet minulle tärkeitä”(n 51-64)

”Naisten pitkäaikainen sorto/huonompi asema miesten rinnalla kuuluu menneisyyteen”(n 41-50)

”En koe olevani niinkään feministi kuin ihmisoikeusaktivisti. Tekisin ihan samaa työtä vaikka sen kohteena olisivat miehet, jos he olisivat omissa yhteisöissään niin monesti altavastajan asemassa kuin mitä naiset joutuvat olemaan”(n 31-40)

Sosiaaliset verkostot- teemaan sijoittuu 18 vastausta (10 %). Sosiaaliset verkostot liittyvät tässä teemassa joko tuttavisiin, ystäviin tai työpaikkaan, jotka ovat tavalla tai toisella houkutteleet vastaajat toimintaan mukaan. Osallistumiskynnys uuteen toimintaan on pienempi, jos tapaamisiin ja tapahtumiin voi osallistua jo entuudestaan tutun henkilön

kanssa. Myöskään aihe ei ole täysin vieras, jos verkoston toiminnasta on kuullut jo etukäteen tuttujen kautta.

”Serkkuni vaimo oli toiminnassa ensin mukana ja hän houkutteli mukaan”(n 51-64)

”Tulin mukaan toisen jäsenen suosituksesta”(n 65<)

”Oli yhteistyössä entisen työnantajani kanssa”(n 31-40)

Vain kaksi vastaajaa (1 %) kertoo päätyneensä valitsemaan Naisten Pankin *sattumalta*. Näissä tapauksissa päätöstä ei selitellä sen enempää, kuin toteamalla lyhyesti sen olevan sattumanvaraista. Melkein jokaiselta vapaaehtoiselta löytyy siis perustellut syyt sille, miksi he ovat valinneet juuri Naisten Pankin vapaaehtoistoiminnan toimintaympäristökseen. Mikäli vapaaehtoistoimija ei ole kuullut tai nähnyt mitään järjestöön tai verkostoon liittyvää aiemmin, on todennäköisyys valita sattumanvaraisesti jokin toinen järjestö tai verkosto suurempi. Mikäli potentiaaliset vapaaehtoiset eivät tiedä valmiiksi, minkälaista vapaaehtoistoimintaa haluavat tehdä, on verkoston tai järjestön julkisuuskuvalla sekä tuttujen suosituksilla merkittävä rooli valintaa tehdessä. Järjestöjen ja verkostojen on siis tärkeää pystyä erottumaan muiden toimijoiden joukosta, jotta he pystyvät houkuttelemaan uusia vapaaehtoisia riveihinsä.

6.3 Motivaatioulottuvuudet

Tutkielmani kyselylomakkeen toisessa avoimessa kysymyksessä vapaaehtoisilta kysytään, mikä heitä motivoi vapaaehtoistoiminnassa. Vastausten analyysissä hyödynsin Yeungin (2004) motivaation timanttimalia. En muodostanut aineistolähtöisiä teemoja, vaan sijoitin vastaukset suoraan neljän motivaatioulottuvuuteen, jotka ovat **saaminen-antaminen-ulottuvuus**, **etäisyys-läheisyys-ulottuvuus**, **pohdinta-toiminta-ulottuvuus** sekä **jatkuvuus-uuden etsintä-ulottuvuus**. Pidin myös taulukkoa siitä, mitkä Yeungin 47 motivaatioteemasta tulevat edustetuksi aineistossani, ja mitkä eivät.

Seitsemästä vastauksesta (N 185) ei pysty erottamaan motivaatioelementtejä, eli mainintoja motivaatioon vaikuttavista tekijöistä, sillä vastaajat eivät missään kohdassa kyselylomaketta viittaa motiiveihinsa vapaaehtoistoimintaa kohtaan. Jäljellä jääneiden 178 vastauksen joukossa motivaatioelementtejä esiintyy yhteensä 455. Yeungin alkuperäisessä aineistossa motivaatioelementtejä on 767 (Yeung 2005, 108). Pystyin sijoittamaan kaikki

vastaukset Yeungin (2004) motivaation timanttimalin neljään motivaatioulottuvuuteen, joko ulottuvuuksien ääripäihin tai niiden keskelle. Vastauksista suurin osa sijoittuu **saaminen-antaminen-ulottuvuudelle**, seuraavaksi eniten **etäisyys-läheisyys-ulottuvuudelle**, kolmanneksi eniten **pohdinta-toiminta-ulottuvuudella** ja neljänneksi eniten **jatkuvuus-uuden etsintä-ulottuvuudelle**. Ulottuvuudet eivät sulje pois toisiaan, vaan yksi vastaus voi esiintyä useammassa ulottuvuudessa. Seuraavaksi tarkastelen ulottuvuus kerrallaan, mitkä Yeungin (2004) motivaatioteemat tulevat edustetuiksi aineistossani.

Saaminen-antaminen-ulottuvuus

Yleisin motivaatioulottuvuus aineistossani on **saaminen-antaminen-ulottuvuus**. Kyseinen ulottuvuus kuvaa niitä vapaaehtoistoiminnan motiiveja, joissa vapaaehtoinen kokee joko saavansa toiminnan kautta jotain itselleen, tai antavansa omista henkilökohtaisista resursseistaan jotain toisille. Tähän ulottuvuuteen sijoittuvia motivaatioelementtejä on yhteensä 204, jolloin ulottuvuus kattaa noin 45 % kaikista motivaatioelementeistä. Jopa 143 vapaaehtoisen (80 %) vastauksessa käsitellään tähän ulottuvuuteen liittyviä teemoja.

Vapaaehtoisista 105 (59 %) kertoo **antamiseen** liittyvien teemojen motivoivan heitä vapaaehtoistoimintaan. Kyseiseen ääripäähän sijoittuu 121 motivaatioelementtiä, jolloin ne kattavat jopa 27 % kaikista motivaatioelementeistä. Motivaatioteemoista yleisin on halu auttaa **erityisryhmiä** (44)⁸. Tässä yhteydessä erityisryhminä nähdään olevan naiset, äidit sekä kehitysmaat. Äitejä pidetään perheiden tärkeimpinä henkilöinä ja naisia yhteiskuntia kannattelevana voimavarana. Tämän vuoksi vapaaehtoiset haluavat suosia auttamismuotoja jotka kohdistuvat äiteihin ja naisiin, sillä heitä auttamalla uskotaan olevan mahdollista levittää apua muillekin. Vaikka vastauksissa tuodaan esille uskomus naisia auttamalla autettavan parhaiten kokonaisia yhteisöjä, pidetään naisten auttamista myös itseisarvona. Erityisryhmien lisäksi vapaaehtoistoimintaan motivoi puhdas **halu auttaa** (38) sekä **altruistiset luonteenpiirteet** (10). Usein näitä motivaatioelementtejä perustellaan hyvin lyhyesti toteamalla motiivin vapaaehtoistyötä kohtaan olevan auttamisenhalu tai hyvän kierrättäminen. Joillekin auttaminen tuntuu lähes pakottavalta sisäiseltä tarpeelta, jonka voi kuvailla olevan synnynnäistä.

⁸ Sulkuihin on merkitty, kuinka monessa vastauksessa Yeungin (2004) motivaatioteema on mainittu aineistossani. Motivaatioteemat ovat kursivoituina tekstissä.

”Mahdollisuus vaikuttaa kohdemaiden naisten voimaantumiseen ja aseman parantamiseen”(n 31-40)

”Koska autetaan äitejä. Perheiden tärkeintä henkilöä”(n 51-64)

”Kun on syntynyt luonnoltaan maailmanparantajaksi, on”(m 51-64)

”Toisten auttaminen on luonnollinen tapani olla”(n 65<)

Omilla elämäkokemuksilla (26) on myös vahva motivoiva rooli. Usein näissä tapauksissa vastaajat haluavat auttaa muita, koska kokevat olevan kiitollisuudenvelassa omista hyvistä mahdollisuuksista elämässä. Vastaajat ovat esimerkiksi saaneet itse koulutusta tai saaneet apua yrityksen perustamiseen, ja nyt he haluavat auttaa muita saamaan saman mahdollisuuden. Myös vierailut kehitysmaihin, joissa vastaajat ovat konkreettisesti nähneet maiden puutteelliset olot, ovat vaikuttaneet auttamishaluun myönteisesti. Muutamissa vastauksissa motivoivaksi tekijäksi nousee esiin myös **toive auttamishalun leviämisestä** (3). Vastaajat toivovat, että heidän esimerkkiään seuraten muutkin henkilöt voivat innostua hyvän tekemisestä, ja näin saadaan positiivinen kierre aikaiseksi.

”Olen kiitollinen siitä, millä mallilla omat asiani ovat, ja haluan jakaa sitä muillekin”(n 51-64)

”Olen sota-ajan lapsi. Suomi selviytyi itsenäisenä, kun nuoret miehet ja naiset loppuun uupuneinakin puolustivat maata. Sain käydä koulua ja opiskella vapaassa maassa ja matkustaa ulkomaille. Katson velvollisuudekseni auttaa muiden maiden naisia ja lapsia”(n 65<)

”Olen ollut vapaaehtoistyössä ulkomailla, tiedän, että naisten asema tarvitsee apuamme ja voimme auttaa!”(n >30)

”Toimintaan osallistumisesta tulee hyvä mieli ja saan esimerkilläni kannustaa muitakin siihen mukaan”(n >30)

Saamisen ääripäähän sijoittuu 49 vastausta (28 %), jotka sisältävät 60 motivaatioelementtiä (13 %). Saamisella vapaaehtoistoiminnassa tarkoitetaan muun muassa **henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistämistä** (23), joka voi ilmetä esimerkiksi hyvänä mielenä sekä tyytyväisyyden tunteena. Toimintaa pidetään mielekkäänä ja se antaa vastaajille energiaa omaan elämään, mikä motivoi jatkamaan vapaaehtoistoiminnan parissa. Vastaajat kokevat saavansa vapaaehtoistoiminnasta myös **emotionaalisia palkintoja** (21). Tämä teema korostuu etenkin eläkeläisten keskuudessa, jotka kokevat vapaaehtoistoiminnan kautta tekevänsä jotain tärkeää ja merkittävää muiden hyväksi. Heidän omanarvontuntonsa kohoaa, koska työelämän jälkeenkin he voivat olla hyödyksi

muille. Eläkeläiset kertovat saavansa vapaaehtoistoiminnan myötä myös **ryhtiä ajankäyttöön** (4). Vapaaehtoistoiminnan myötä päiviin saa lisää sisältöä, ja viikot kuluvat nopeammin. Vapaaehtoistoiminta voidaan kokea myös **palkitsevana** (8), sillä siinä pystyy näkemään oman työn aikaansaamia tuloksia. Edellä mainittujen lisäksi vapaaehtoistoiminta voi antaa mahdollisuuden **itsensä toteuttamiselle** (4) erilaisten tehtävien muodossa. Parhaimmillaan vapaaehtoistoimintaympäristö voi toimia alustana omien unelmien ja haaveiden toteutumiseksi.

"Olen lukenut jostain, että helpoin tapa tulla itse onnelliseksi, on auttaa toisia"(n 65<)

"Toiminta on yksi keino säilyttää usko hyvän toteutumiseen kaikesta päinvastaisesta huolimatta, siinä mielessä se on myös elämänlaatua ja elämisen merkitystä lisäävä asia"(n 51-64)

"Eläkkeelle jäätyäni minulla on aikaa. Haluan olla vielä hyödyksi"(n 65<)

"Nuorena haaveilin lähteväni töihin kehitysmaihin. Näin saan toteuttaa nuoruuden haavettani, tosin eri muodossa"(n 51-64)

"Lukupiirissä olo on ollut haaveeni ja se toteutui Naisten Pankissa"(n 51-64)

"Vapaaehtoistyö on lisännyt omaa osaamistani monella alueella ja lisäksi olen päässyt viestinnän parissa toteuttamaan itseäni graafisen suunnittelun muodossa"(n 31-40)

Saaminen-antaminen-ulottuvuus on aineistoni ainoa ulottuvuus, jossa osa motivaatioelementeistä sijoittuu ulottuvuuden keskelle. Vastauksista 24 (18 %) sijoittuu ulottuvuuden keskelle ja havaittavia motivaatioelementtejä on saman verran. Tällöin kattavuus kaikista motivaatioelementeistä on noin 5 %. Keskelle sijoittuvat motivaatioelementit kertovat siitä, kuinka vapaaehtoiset kokevat **antamisen kautta saavansa** (24) jotain myös itsellensä.

"Auttamalla saa aina enemmän"(n 51-64)

"Vapaaehtoistyöstä saa niin paljon enemmän kuin menettää..."(n 65<)

Saaminen-antaminen-ulottuvuus on aineistoni yleisin ulottuvuus, kuten myös Yeungin (2004) alkuperäisessä aineistossa. Yeungin aineistossa antamisen ääripää esiintyy vahvempana kuin saamisen ääripää, ja näin on myös oman aineistoni kohdalla. Tässä ulottuvuudessa vapaaehtoisten motiiveissa siis korostuvat itsestä ulospäin suuntautuneet motiivit. Yeungin aineistossa saaminen-antaminen-ulottuvuuden keskelle sijoittuu motivaatioelementtejä lähes yhtä paljon kuin saamisen ääripäähän, mikä on selvä

poikkeavuus omaan aineistooni verrattaessa. Aineistossani motivaatioulottuvuuden keskelle sijoittuu vain 24 motivaatioelementtiä, kun taas saamisen ääripäähän sijoittuu jopa 60 motivaatioelementtiä. Poikkeavaa on myös se, että saaminen-antaminen-ulottuvuus kattaa Yeungin aineistossa noin kolmanneksen kaikista motivaatioelementeistä, kun omassa aineistossani kattavuus on jopa noin puolet (45 %). Aineistossani ei esiintynyt kaikki Yeungin erittelemät motivaatioteemat kyseiselle ulottuvuudelle, vaan aineistossani esiintyy 11 motivaatioteemaa Yeungin 16:sta.⁹ (Yeung 2005 109, 124.)

Etäisyys-läheisyys-ulottuvuus

Toiseksi yleisin motivaatioulottuvuus aineistossani on **etäisyys-läheisyys-ulottuvuus**. Kyseinen ulottuvuus kuvaa niitä vapaaehtoistoiminnan motiiveja, jotka mahdollistavat omaehtoisen toiminnan ja osallistumisen vapaaehtoistyön kentällä tai täyttävät läheisyyden kaipuuta. Ulottuvuuteen sijoittuu 115 motivaatioelementtiä, ja se kattaa noin 25 % kaikista motivaatioelementeistä. **Läheisyyden** ääripäähän sijoittuu 70 vastausta (39 %), jotka sisältävät yhteensä 82 motivaatioelementtiä (18 %). **Etäisyyden** ääripäähän sijoittuu 30 vastausta (17 %), jotka sisältävät 33 motivaatioelementtiä (7 %). Tässäkin ulottuvuudessa itsestä ulospäin suuntautuneet motivaatioelementit ovat yleisempiä kuin sisäänpäin suuntautuneet elementit.

Läheisyyden ääripään yleisimmäksi motivaatioteemaksi muodostuu **ryhmään kuuluminen** (31). Vastaajia kiehtoo vapaaehtoistoiminnan tarjoama yhteisöllisyys, jonka koetaan motivoivan toimintaan. Vastaajista on mukavaa tuntea kuuluvansa johonkin suurempaan yhteisöön, joka suuntaa fokuksensa tärkeän asian parissa toimimiseen. Sosiaalisia suhteita kodin ulkopuolella pidetään vaalimisenarvoisina, ja vapaaehtoistoiminnan kautta kodinulkopuoliseen ryhmään on helppo kiinnittyä. Vapaaehtoistoiminta tarjoaa myös oivan väylän **uusien ihmisten tapaamiseen** (26). Toiminnassa tulee tutustuttua ihmisiin, joihin ei muuten luultavasti tutustuisi lainkaan. Edellisten läheisyyteen liittyvien teemojen lisäksi vapaaehtoisverkoston **ryhmähenki** (24) vaikuttaa monen vastaajan motivaatioon. Toiminta koetaan innostavana samanhenkisten ihmisten, hengenheimolaisten ja kanssasisarien kanssa, joiden yhteisenä päämääränä on hyvän tekeminen.

⁹ Yeungin (2004) motivaatioteemat, jotka eivät tule edustetuksi aineistossani ovat *vastavuoroinen sosiaalinen tuki, työkokemus, ihmisten keskinäinen apu, hyvä mieli sekä henkilökohtainen kasvu*.

”Vapaaehtoistoiminta antaa minulle ihmissuhteita, joita leskeksi jääneellä ei enää kotona ole. Se antaa syyn lähteä kotoa ulos muiden pariin”(n 65<)

”Naisten Pankki on hyvä harrastus, ja vapaaehtoisverkosto tarjoaa yhteisöllisyyttä ja mahdollisuuksia päästä ihmisten kanssa tekemisiin”(n 51-64)

”Motivoivaa on se, että näkee muiden vapaaehtoistoiminnassa mukana olevien kokevan samaa, ja siitä syntyy yhteisöllisyys, joka on samalla kertaa palkitsevaa ja motivoivaa”(n 51-64)

”Eikä vähäpätöistä ole sekään, että voi oppia tuntemaan uusia erilaisia ihmisiä ja on mahdollista solmia uusia tuttavuus-/ystävyyssuhteita”(n 51-64)

”Järjestöissä toimivat ihmiset ovat harvoin kovin itsekkäitä, eli saan toimia hengenheimolaisten kanssa”(n 65<)

Etäisyyteen liittyvissä motivaatioelementeissä tulee edustetuksi kaksi motivaatioteemaa: **joustavuus** (23) sekä **epäbyrokraattisuus** (9). Vastajat kuvailevat Naisten Pankin organisaatiota muun muassa kevyeksi ja vapaamuotoiseksi, minkä vuoksi toimintaa pidetään helppona ja osallistumiskynnystä matalana. Toiminnan joustavuuden tärkeydessä korostetaan etenkin sitä, että toimintaan pitää voida osallistua silloin kun haluaa ja jäädä puolestaan taka-alalle silloin, kun elämäntilanne ei anna intensiiviselle osallistumiselle myöten. On tärkeää, että toiminta on pakotonta, eikä se saa olla liian sitovaa. Etäisyydellä vapaaehtoistoimintaa kohtaan vastajat voivat esimerkiksi hakea selkeää rajanvetoa vapaaehtoistoiminnan ja työelämän välille: vapaaehtoistoiminnalta odotetaan harrastustoiminnan kaltaista löyhänormista toimintaympäristöä, koska työelämä on joka tapauksessa ympäristönä vahvemmin säännelty.

”Kun perustin paikallistoiminnan ei tarvinnut perustaa yhdistystä. Vapaamuotoisuus oli kriteeri niin toiminnassa kuin auttamisen muodossa. On monta eri tapaa auttaa – kuukausilahjoittaja (...), aktiivinen talkoolainen, tempauksiin osallistuja etc.”(n 65<)

”Ei pakottavaa organisaatio koneistoa”(n 51-64)

”Ei edellytä erillisten jäsenmaksujen maksuun vaan on nimenomaan vapaaehtoista”(n 51-64)

”Naisten Pankissa on mahdollisuus tehdä vapaaehtoistyötä omien kykyjen ja omien aikaresurssejen puitteissa”(n 51-64)

”Säännöllisiin vapaa-ajan velvollisuuksiin ja tiukkoihin aikatauluihin en enää halua ryhtyä. NP antaa rauhan olla omineen, kun niin haluaa ja ottaa ilolla vastaan, kun itselle sopii”(n 51-64)

Yeungin (2004) alkuperäisessä tutkimuksessa **etäisyys-läheisyys-ulottuvuus** on myös toiseksi yleisin ulottuvuus neljän motivaatioulottuvuuden joukossa. Läheisyyden

ääripäähän sijoittuu Yeungin aineistossa jopa 91 % ulottuvuuden motivaatioelementeistä, jolloin ero ääripäiden välillä on suuri. Aineistossani läheisyyden ääripää kattaa myös selkeästi suurimman osan ulottuvuuden motivaatioelementeistä, yhteensä noin 71 %. Verrattuna Yeungin prosenttiosuuteen, jakautuvat motivaatioelementit ulottuvuuden ääripäihin omassa aineistossani maltillisemmin. Motivaatioteemoja aineistossani on havaittavissa vain 5, kun Yeungilla kyseiseen ulottuvuuteen liittyvä motivaatioteemoja on 9.¹⁰ (Yeung 2005, 125.)

Pohdinta-toiminta-ulottuvuus

Kolmanneksi yleisin motivaatioulottuvuus on **pohdinta-toiminta-ulottuvuus**. Tämä ulottuvuus kuvaa niitä vapaaehtoistoiminnan motiiveja, jotka liittyvät vapaaehtoisen henkilökohtaisiin pohdintoihin tai konkreettiseen tekemiseen. **Toiminnan** ääripäähän sijoittuu 41 vastausta (23 %), jotka sisältävät 42 motivaatioelementtiä (9 %). **Pohdinnan** ääripäähän sijoittuu 32 vastausta (18 %), jotka sisältävät saman verran motivaatioelementtejä (7 %). Yhteensä kyseinen ulottuvuus kattaa alleen noin 16 % kaikista motivaatioelementeistä. Toisin kuin Yeungin (2004) aineistossa, ei omassa aineistossani ollut yhtään motivaatioelementtiä, joka olisi sijoittunut ulottuvuuden keskelle.

Toimintaan liittyvien motivaatioelementtien yleisin motivaatioteema on *vapaa-ajan täyttämisen* (22). Suuri osa tähän teemaan sijoittuvista vastaajista kertoo jääneensä eläkkeelle, ja sitä kautta heillä on jäänyt ylimääräistä aikaa, jota käytetään mielellään vapaaehtoistoiminnan parissa puuhasteluun. Useat vastaajista kertovat, että he haluavat tehdä jotakin konkreettista toisten ihmisten hyväksi omia tietoja ja taitoja hyödyntäen, ja vapaaehtoistyö luo edellä mainitun kaltaiselle toiminnalle toivottavat puitteet. Vapaa-ajan täyttämisen lisäksi vapaaehtoistoiminta kiehtookin sen *toiminnallisuuden* (15) vuoksi. Toiminnallisuus tarkoittaa erilaista tekemistä, kuten leipomista, askartelua tai lipunmyyntiä, mutta tärkeintä on mielekkyyden kokeminen, jonka vapaaehtoinen saa antamalla oman konkreettisen työpanoksensa yhteisen hyvän eteen. Myös toiminnan *organisoinnin tapa* (5) motivoi muutamia vastaajia. Vastaajille on tärkeää monipuolinen toiminta, jota pyörittää mukava porukka. Mielekäs tekeminen hyvässä porukassa lisää vapaaehtoisten sitoutuneisuutta.

¹⁰ Yeungin (2004) motivaatioteemat, jotka eivät esiinny aineistossani ovat *sanallinen vuorovaikutus, toiminnan sosiaalisuus, sosiaalisen vuorovaikutuksen edistäminen* sekä *etäisyys muihin*.

”Jäätyäni pois aktiivisesta työelämästä koen, että minulla on nyt aikaa ja resursseja vapaaehtoistoimintaan”(n 51-64)

”Voin eläkkeellä ollessani hyödyntää vapaa aikaani ja taitojani”(n 65<)

”Tykkään käsillä tekemisestä ja siksi Naisten Pankin käsityöillat ovat mukavia”(n 51-64)

”Olin työtön opiskelija kun aloitin Naisten Pankissa ja halusinkin heti konkreettista tekemistä”(n 31-40)

”Auttamismuotojen monipuolisuus on hyvä”(n 51-64)

Pohdinnan ääripään kaikki motivaatioelementit sijoittuvat yhden motivaatioteeman alle. Kyseinen teema koskee vapaaehtoisten *arvoja toiminnan taustalla* (32). Vapaaehtoistoiminnassa halutaan olla mukana, koska sitä pidetään oikeana, hyvänä ja tärkeänä. Sen katsotaan kuuluvan sivistyneiden ihmisten perustehtäviin, ja näin ollen vapaaehtoistoiminnan voi katsoa olevan myös moraalinen velvollisuus. Naisten Pankin arvomaailma koetaan samanlaiseksi kuin oma arvomaailma, minkä vuoksi toiminta tuntuu luontevalta. Arvoina toiminnan taustalla näkyvät vahvasti ajatus muiden ihmisten auttamisesta. Tässä teemassa useampi vastaaja tuo myös esille uskonnon motivoivan merkityksen vapaaehtoistoimintaa kohtaan. Toimintaan halutaan osallistua, koska kristillisiin arvoihin kuuluu lähimmäisistä huolehtiminen, mikä koskee myös kaukaisia lähimmäisiä.

”Osallistun, koska pidän toimintaa oikeana ja hyvänä”(n 65<)

”Allekirjoitan Naisten Pankin arvot ja periaatteet”(n 51-64)

”Minusta jokaisen hyväosaisen, sivistyneen ihmisen pitää harrastaa ainakin vähän vapaaehtoistoimintaa ja hyväntekeväisyyttä”(n 51-64)

”Vapaaehtoistyö kuuluu perusihmisyyteen ja kristilliseen elämäntavukseen”(n 51-64)

”Kristillinen uskoni on pohja sille”(n 41-50)

Pohdinta-toiminta-ulottuvuus on aineistoni kolmanneksi yleisin motivaatioulottuvuus, ja näin on myös Yeungin (2004) alkuperäisessä tutkimuksessa. Aineistosta pystyi erottamaan neljä motivaatioteemaa toiminta-pohdinta-ulottuvuuden sisällä. Yeungin aineistossa tähän ulottuvuuteen liittyviä motivaatioelementtejä on jopa 11.¹¹ Eroon motivaatioulottuvuuksien

¹¹ Yeungin (2004) motivaatioteemat, jotka eivät esiinny aineistossani ovat roolimallit, oma henkinen kasvu, omien asioiden läpikäynti, arvojen toteuttaminen toiminnassa, evankeliointikanava, hengellinen välikappale sekä hengellisyys toiminnassa.

vähäisempään esiintymismäärään omassa aineistossani vaikuttaa olennaisesti se, etten havainnut yhdenkään motivaatioelementin sijoittuvan ulottuvuuden keskelle. Yeungin aineistossa ulottuvuuden keskelle sijoittuu jopa huomattavasti enemmän motivaatioelementtejä (noin 38 %) kuin pohdinnan ääripäähän (noin 14 %). Jälleen tässäkin ulottuvuudessa motivaatioelementit suuntautuivat yleisimmin itsestä ulospäin kuin sisäänpäin, kuten Yeungillakin. (Yeung 2005, 125.)

Jatkuvuus-uuden etsintä-ulottuvuus

Vähiten motivaatioelementtejä aineistossani sijoittuu **jatkuvuus-uuden etsintä-ulottuvuudelle**, joka on myös Yeungin tutkimuksessa harvinaisin motivaatioulottuvuus (Yeung 2005, 125). Tämä ulottuvuus kuvaa niitä vapaaehtoistoiminnan motiiveja, jotka liittyvät vapaaehtoisuuden jatkuvuuteen ja tuttuuteen tai uusien asioiden tavoitteluun. **Jatkuvuuden** ääripäähän sijoittuu 26 vastausta (15 %), jotka sisältävät saman verran motivaatioelementtejä (6 %). **Uuden etsinnän** ääripäähän sijoittuu 32 vastausta (18 %), jotka sisältävät 36 motivaatioelementtiä (8 %).

Jatkuvuuden motivaatioteemoista *oma elämäntyyli* (10) on kaikista yleisin. Vastajat ovat voineet harrastaa vapaaehtoistoimintaa jo hyvin nuoresta lähtien, jolloin vapaaehtoistoiminnasta on tullut kiinteä osa omaa elämää. Jotkut vastaajat ovat saaneet mallin vapaaehtoistoiminnalle jo omilta vanhemmiltaan, jotka ovat olleet vapaaehtoistoiminnassa aktiivisia. Vapaaehtoistoiminta on siis aina ollut luonteva osa omaa elämää, eikä sitä niinkään koeta uutena ja yllätyksellisenä, vaan pikemminkin tuttuna ja turvallisena toiminnan muotona. Myös *positiivisilla kokemuksilla* (3) aiemmasta vapaaehtoistoiminnasta on motivoiva vaikutus vapaaehtoisuuteen. Mikäli aiemmat kokemukset ovat olleet positiivisia, on toimintaan osallistuminen houkuttelevampaa jatkossakin. Joillekin vapaaehtoisille toiminta antaa puolestaan mahdollisuuden *identiteetin toteuttamiseen* (9). Vastajille on tärkeää, että Naisten Pankissa heillä on mahdollista käyttää omaa osaamista ja luonteenpiirteitä yhteisen hyvän eteen, eli vapaaehtoiset pystyvät käyttämään entuudestaan tuttuja työkaluja ja toimintatapoja toiminnassa mukana olemiseen. Samaan aiheeseen linkittyy myös motivaatioteema *aihepiirin tuttuus* (4), jossa vastaajat kokevat helpommaksi osallistua toimintaan, joka on jo jollain tapaa itselle jo valmiiksi tuttua. Aihepiiri voi olla vapaaehtoisille tuttu esimerkiksi työn tai muiden sosiaalisten verkostojen puolesta. Osa vapaaehtoisista on seurannut Naisten Pankin

toimintaa sivusta jo pitkään ennen toimintaan mukaan lähtemistä, jolloin pohjatietoa verkoston toiminnasta on jo kertynyt runsaasti.

”Olen nuoresta asti kuulunut partioliikkeeseen, joka tekee hyvää nuorisotyötä. Olen aina ollut suopea kaikenlaiselle auttamiselle”(n 65<)

”Kotona äitini oli paljon mukana vapaaehtoistyössä, joten olen saanut siitä siemenen jo äidin maidossa”(n 51-64)

”Naisten Pankki on osoittanut, että pienilläkin summilla voi auttaa, samoin Plan, jonka kautta minulla on kummityttö paikassa X. Kummityttöni kuulumiset ovat ilahduttaneet minua suuresti. Henkilökohtainen kontakti kehitysmaassa on mielestäni ratkaisevan tärkeä”(n 65<)

”Luulen, että voin itekin antaa heille osaamistani, empatiaani jne.”(n 65<)

”Tuttuja ihmisiä mukana ja olin jo aikaisemmin kuullut ja nähnyt toimintaa”(n 51-64)

Uuden etsintä vapaaehtoistyössä voi ilmetä muun muassa vapaaehtoisen pyrkimyksenä **laajentaa elämänpiiriä** (17). Tämä voi tarkoittaa uuden harrastuksen aloittamista vapaaehtoistoiminnan parissa tai uuden sosiaalisen verkoston luomista toisten vapaaehtoisten kanssa. Vastaajat toivovat tekemistä kodin ulkopuolelle, ja vapaaehtoistoiminnan katsotaan olevan sopiva väylä sen saavuttamiseksi. Osaa vastaajista motivoi **uuden oppiminen** (14) sekä **uuden teeman kiinnostavuus** (1). Vastaajat haluavat tietää lisää kehitysmaiden oloista ja tätä kautta laajentaa omaa maailmankatsomustaan. Globalisaation myötä valtiot ovat yhä lähempänä toisiaan, ja oman hyvinvoinnin lisäksi ollaan kiinnostuneita myös muiden maiden ihmisten hyvinvoinnista. Uuden oppiminen voi tietotaidon kartuttamisen lisäksi olla myös muunlaisten taitojen opettelua, kuten tapahtumien järjestämistä tai johtamista. Muutama vastaaja etsii vapaaehtoistoiminnan kautta puolestaan **vastapainoa elämäntilanteelle** (4). Aineistossa tämä teema koski kaikkien osalta vastapainon luomista kiireiselle ja raskaalle työelämälle. Toiminnan odotetaan olevan erilaista verrattuna hektiseen työelämään.

”Ei tänne kotiin tulla seuraa pitämään. Olen terve, aktiivinen ihminen – totta kai olen monessa mukana ja mieluummin elän itse elämäni kuin lojun sohvalla ja katselen telkasta toisten elämää”(n 65<)

”Eläkkeelle jäämisen jälkeen kaipasin liikunta- ja mökkeilyharrastuksen jälkeen ”henkisiä harrastuksia””(n 65<)

”Toiminta antaa perspektiiviä maailman ja kehitysmaiden olosuhteisiin”(n 51-64)

”Toiminta antaa minulle alustan kokeilla uusia asioita”(n >30)

”Oppii käytännössä, miten verkosto toimii, miten sitä voi johtaa. On tärkeä tulevaisuuden taito”(n 51-64)

”(…) haluan saada vastapainoa ”raskaalle” työlleni aivan muunlaisesta tekemisestä”(n 51-64)

Kuten ei Yeunginkaan (2004) alkuperäisessä tutkimuksessa, ei omassanikaan yksikään motivaatioelementti sijoittunut **jatkuvuus-uuden etsintä-ulottuvuuden** keskelle. Muista ulottuvuuksista poikkeavasti tässä ulottuvuudessa itsestä ulospäin suuntautuneet motiivit ovat yleisempiä, kuin sisäänpäin suuntautuneet motiivit. Näin on myös Yeungin aineistossa. Motivaatioteemoja ulottuvuuden sisällä aineistossani on 8, kun Yeungin tutkimuksessa ulottuvuuden sisällä motivaatioteemoja on havaittavissa yhteensä 11.¹² (Yeung 2005, 125.)

Kaiken kaikkiaan Naisten Pankin vapaaehtoisten motiiveja ohjaavat enemmän ulospäin suuntautuneet motiivit kuin sisäänpäin suuntautuneet motiivit. Ulospäin suuntautuneet motiivit kattavat noin 60 % aineiston motiiveista, ja sisäänpäin suuntautuneet motiivit noin 33 %, (lopun elementit sijoittuvat saaminen-antaminen ulottuvuuden keskelle). Yeungin (2004) tutkimuksessa itsestä ulospäin suuntautuneet motiivit kattavat noin 38 % kaikista motivaatioelementeistä, ja sisäänpäin suuntautuneet motiivit kattavat noin 18 % (lopun elementit sijoittuvat saaminen-antaminen- sekä pohdinta-toiminta-ulottuvuuden keskelle). Yeungin aineistossa sisäänpäin suuntautuneet motiivit ovat siis huomattavasti pienemmässä roolissa, kuin omassa aineistossani. Kaikki timanttimalin 47 motivaatioteemaa eivät tule edustetuksi aineistossani, vaan edustetuiksi teemoiksi tulevat noin kaksi kolmasosaa, 29 motivaatioteemaa. Yeung toteutti aineiston keruun haastatteluilla, joten pidän mahdollisena tämän vaikuttavan olennaisesti siihen, että Yeung on havainnut sekä motivaatioelementtejä että motivaatioteemoja enemmän aineistossaan kuin minä. (Yeung 2004; Yeung 2005, 125.)

6.3.1 Motivaatiota heikentävät tekijät

Kuten aiemmasta luvusta pystymme päättämään, motivaatio vapaaehtoistoiminnassa koostuu monenlaisista tekijöistä. Motivaatio vapaaehtoistoimintaa kohtaan voi myös

¹² Yeungin (2004) motivaatioteemat, jotka eivät esiinny aineistossani ovat *oma muutos, palkkatyön jatke* sekä *hyvinvoinnin ja jaksamisen ylläpito*.

heikentyä, johon samalla tavalla vaikuttavat lukuisat eri tekijät. Kyselylomakkeen kolmannessa avoimessa kysymyksessä vapaaehtoisilta kysytään, ovatko he kohdanneet motivaatiota heikentäviä seikkoja toimiessaan vapaaehtoisina. Käytännössä puolet vastaajista (93 vastaajaa) kertoo, ettei eteen ole tullut seikkoja, jotka olisivat vaikuttaneet motivaatioon heikentävästi. Tähän ryhmään kuuluvat myös muutamat henkilöt, jotka tuovat selkeästi esille negatiivisten kokemusten liittyvän johonkin muuhun vapaaehtoistoiminnan ryhmään tai järjestöön, kuin Naisten Pankkiin. En koe aiheelliseksi käsitellä aineistossani kyseisiä vastauksia sen tarkemmin, koska tutkielmani keskittyy Naisten Pankin toimintaan.

Noin puolella vastaajista (92 vastaajaa) on kokemuksia motivaatioon heikentävästi vaikuttaneista tekijöistä. Motivaatiota heikentäviä elementtejä, eli mainintoja motivaatiota heikentävistä tekijöistä, on yhteensä 100. Havaittujen elementtien perusteella muodostin seitsemän teemaa, jotka ovat *muiden käytös & ristiriidat, organisaatioon & organisointiin liittyvät seikat, sisäpiiri & elitismi, oma rajallisuus, liian suuri vastuu & painostus* sekä *epäily avun perillemenosta*. Edellä mainittujen teemojen lisäksi muodostin seitsemännen teeman, *muut syyt*, johon sijoitin ne elementit, joita ei pysty sijoittamaan muiden teemojen alle. Kyseessä on joko yksittäismaininnat tekijöistä, jotka heikentävät motivaatiota, tai viittauksia samaan motivaatiota heikentävään tekijään on niin vähän, ettei niistä ollut tarkoituksenmukaista muodostaa omaa itsenäistä teemaa. Teemat eivät sulje pois toisiaan, vaan yksi vastaus voi sijoittua useampaan eri teemaan,

Teemoista yleisin on *muiden käytös & ristiriidat* ja siihen sijoittuu 29 vastausta. Teema kattaa noin 32 % kaikista vastauksista. Vastaajat kertovat, että oma motivaatio heikkenee kanssaihminen ei-toivotun käyttäytymisen vuoksi. Esimerkiksi muiden vapaaehtoisten sitouttamattomuus kaihertaa monen mieltä. Vastaajia harmittaa, etteivät kanssatoimijat hoida niitä tehtäviä, jotka he ovat luvanneet ottaa hoitaakseen. Tämä aiheuttaa epäluottamusta vapaaehtoisten välille, sillä vastaajat eivät voi olla varmoja siitä, voiko toisen sanaan luottaa vai ei. Vastaajat toivovat reilua käytöstä muita kohtaan siten, että toimijat ilmoittaisivat avoimesti, mikäli eivät saakaan jotakin tehtävää hoidetuksi. Vaikka muiden sitouttamattomuus harmittaa monia, vapaaehtoiset eivät myöskään halua, että kukaan yksittäinen henkilö ottaa liian suurta roolia toiminnassa. ”Päällepäsmäröintiä” ei katsota hyvällä, sillä toiminnan keskipisteenä tulisi olla mukava yhdessä tekeminen, eikä se, että yksittäisen vapaaehtoisen asema nousee liian hallitsevaksi.

"Välillä harmittaa, jos jotkut eivät sitoudukaan lupaukseensa vapaaehtoistoiminnasta. Tarkoitin sitä, että vapaaehtoisuutta on luvata tulla mukaan, mutta lupauksen tehtyään homma ei olekaan enää "vapaaehtoista". Olisi tärkeää sitten oikeasti toimia tai reilusti ilmoittaa, ettei ole enää mukana"(n 51-64)

"Paikallisryhmässämme on tietyt henkilöt, jotka ovat kykeneviä / valmiita ottamaan projektinvetovastuuta, mutta suurin osa on sellaisia vapaaehtoisia, jotka eivät ole niin yhtä innostuneita toimintaan kuin itse olen. Toisinaan toivoisin, että useampi ihminen ottaisi enemmän vastuuta. Toisena ääripäänä on taas yksi ihminen, joka suunnittelee yksin monenlaista tapahtumaa – aktiivisuus on hieno asia, mutta kannattaisi muistaa, että tämä on yhdessä tekemistä, eikä toimia itsekseen muiden selän takana"(n 31-40)

"Joskus joku ottaa tekemisistä vähän liian suuren määräysvallan"(n 51-64)

Sitoutumattomuuden ja ”päällepäsmäröinnin” lisäksi vapaaehtoisten välejä voi kaiherata toimimattomat henkilökemiat. Toisten vapaaehtoisten luonteenpiirteet sekä tavat toimia eivät aina ole omaan mieleen, ja tämä voi aiheuttaa hiertymiä sekä konflikteja vapaaehtoisten välille. Osa vapaaehtoisista hyväksyy sen, ettei kaikkien kanssa voi tulla toimeen, mutta kokevat sen kuitenkin vaikuttavan omaan motivaatioon heikentävästi. Joissakin tapauksissa vapaaehtoiset vetäytyvät taka-alalle odottamaan, että ikävä tunnelma toiminnassa hälvenee, tai että henkilöt toiminnassa vaihtuvat. Vapaaehtoisten ikävästä käytöksestä mainitaan esimerkkinä valittaminen. Valittaminen koetaan raskaaksi ja häiritseväksi tekijäksi, jota monen vapaaehtoisen on vaikea ymmärtää: vapaaehtoistoiminnan pitäisi olla hauskaa ja täysin vapaaehtoisuuteen perustuvaa, ja valittaminen esimerkiksi liian vähäisestä osallistumisesta koetaan turhauttavana. Toisena esimerkkinä vapaaehtoiset tuovat esiin ylimielisen käytöksen, jonka koetaan olevan epäkunnioittavaa muita kohtaan, etenkin kun vapaaehtoisten odotetaan olevan tasavertaisessa asemassa toisiinsa nähden.

"Paikallisesti tietyn porukan kanssa toimittaessa erilaiset näkemykset ajautuvat silloin tällöin (ehkä väistämättäkin) törmäyskurssille. Sitä todennäköisemmin, mitä voimakkaampia persoonia on mukana toiminnassa"(n 31-40)

"Myös NP:ssä olen tavannut henkilöitä, joiden toimintatavat eivät mielestäni sovi vapaaehtoistyöhön (käskyttämistä, selän takana puhumista). Mutta pyrin ottamaan tällaisiin henkilöihin etäisyyttä, kuitenkin loput "99 %" toimivat reilusti ja kannustavasti"(n 51-64)

"Joskus valittavat ihmiset heikentävät motivaatiota – kaikki eivät ymmärrä että me kaikki teemme vapaaehtoistyötä"(n 51-64)

"Ajattelen, että jos joku säännöllisesti osoittaa olevansa muiden yläpuolella, niin sellainen käytös saa minut vetäytymään"(n 51-64)

"Liikaa minä itsensä korostaminen muutamilla henkilöillä. Itsensä ja toisen ARVOSTAMINEN ON tärkeää"(n 65<)

Toiseksi yleisin teema motivaation heikentymiseen liittyen on *organisaatioon & organisointiin liittyvät seikat*. Vastauksista 19 (21 %) sijoittuu kyseiseen teemaan. Naisten Pankin organisaatiota pidetään epäselvänä ja vaikeasti hahmotettavana, ja tämän koetaan hankaloittavan toimintaa. Epäselvyys vaikuttaa organisaation sisäiseen kommunikointiin, johon kaikki vastaajat eivät ole tyytyväisiä. Jos vapaaehtoiset eivät tiedä, mikä ryhmä hoitaa mitään asiaa, vaikeuttaa se sujuvaa yhteistyötä ja kommunikaatiota. Usea vastaaja tuo myös esille sen, kuinka liiallinen ohjeistus pääkonttorilta ei ole toivottua. Paikallisryhmät haluavat säilyttää itsenäisyytensä ja mahdollisuuden toteuttaa toimintaa omista lähtökohdista käsin. Liialliseksi koettu ohjeistus voidaan lisäksi kokea epäluottamuksena aluetoimintaa kohtaan, ja koettu arvostuksen puute heikentää motivaatiota toteuttaa tapahtumia. Organisaatioon liittyvien seikkojen lisäksi vapaaehtoisia harmittavat toiminnan organisointitavat. Vastaajista tapaamiset ja tapahtumat ovat huonosti organisoituja ja niistä puuttuu tehokkuus. Tehottomuuteen vaikuttaa muun muassa johtamisen puute, jota muutamissa vastauksissa kritisoidaan. Toimintaan kaivattaisiin lisää jämäkkyyttä sekä selkeämpää johtajuutta, jotta vapaaehtoiset kokisivat toiminnan entistä hyödyllisemmäksi ja merkityksellisemmäksi.

"Naisten Pankin organisaatio ohjaus- johto- ym. Ryhmineen epäselvä eikä edistä hyvää yhteistyötä"(n 51-64)

"Ehkä turha ohjeistus pääkonttorilta saa ajattelemaan etteivät usko maakunnissa osattavan toimia omaehtoisesti"(n 51-64)

"Alueellinen toiminta on muuttunut aika paljon perusperiaatteiltaan, enkä pidä kaikista muutoksista. Valtakunnallisella tasolla Naisten Pankin toiminta on käytännössä Helsingin aluesolun toimintaa, eivätkä muuta Suomea huomioivat muutokset tunnu menevän läpi"(n 41-50)

"Huonosti organisoidut yhdessä tekemiset. Tehoton toiminta. Johtamisen puute"(n 41-50)

Sisäpiirit & elitismi- teemaan sijoittuu 11 vastausta (12 %) ja se on teemoista kolmanneksi yleisin. Vastaajat kokevat tämän kaltaisten seikkojen olevan vapaaehtoistoiminnalle vaarallisia, sillä vapaaehtoistoiminnassa jokainen auttaja tulisi ottaa lämpimästi vastaan, ja olla kiitollisia hänen tarjoamastaan työpanoksesta yhteisen hyvän eteen. Elitistiseksi leimatun vapaaehtoistoiminnan stigma voi myös estää uusia halukkaita osallistumasta toimintaan ennakkoluulojen vuoksi. Toimijoiden muodostamat sisäpiirit ja kuppikunnat aiheuttavat ulkopuoliseksi tulemisen tunnetta, joka voi vaikuttaa siihen, ettei ulkopuoliseksi jäänyt halua osallistua toimintaan vastaisuudessa. Osa vastaajista kuvaa kokevansa alemmuudentunnetta hyvin toimeentulevien ja varakkaiden vapaaehtoisten

rinnalla, eivätkä he koe, että heidän panostaan vapaaehtoistoimintaan pidetään yhtä merkittävänä.

"Elitismmin vaara uhkaamassa! Välillä ei tunnu riittävän, että toimii, antaa aikaansa ja rahaa sen minkä itse haluaa. Tavoite saada paljon rahaa on vaikea heille, joilla sitä ei ole paljoa. Pitää muistaa, että vähävarainenkin auttaja on tärkeä"(n 65<)

"Kuppikunnat vievät voimavaroja niin työpaikoilla kuin vapaaehtoistoinnassa"(n 51-64)

"Ehkä vähän koen kuppikuntalaisuutta mikä on vaarallista tällaisessa toiminnassa. Varsinkin jos joku tulee tapahtumiin yksin"(n 51-64)

"Ehkä tunnen olevani välillä rahvaanomainen todella hyväosaisten, (hienompien ihmisten), seurassa"(n 65<)

Omaan rajallisuuteen liittyviä seikkoja tuo esille 10 vastaajaa (11 %). Tähän teemaan liittyvät motivaatiota heikentävät elementit ovat vastaajista itsestään riippuvia, eivät muiden toimijoiden aiheuttamia syitä sille, miksi motivaatio voi heikentyä. Vastaajien mukaan heillä on liian vähän aikaa vapaaehtoistoinnalle, kuin mitä he itse toivoisivat. He kokevat jaksamattomuutta sekä väsymystä, eivätkä pysty panostamaan toimintaan niin suurella intensiteetillä kuin haluaisivat. Myös välimatkat tapaamisiin voivat tuntua liian pitkiltä, mikä nostaa osallistumiskynnystä. Toiminnan aikataulut voivat tuntua haastavilta, niin työelämässä mukana oleville kuin eläkeläisillekin. Oma rajallisuus näkyy ajanpuutteen lisäksi muutamissa vastauksissa, joissa kerrotaan omasta rajallisuudesta taloudellisesta näkökulmasta. Rahallista tukea haluttaisiin antaa enemmän, kuin mihin omat tulot riittävät, jolloin vastaajan täytyy punnita, mihin rahansa on valmis sijoittamaan. Oma rajallisuus asettaa vapaaehtoisen valintojen eteen, ja valinnat voivat johtaa vapaaehtoistoinnasta luopumiseen ainakin hetkellisesti, kunnes omat resurssit antavat toiminnalle jälleen myötä.

"Oman ajan puute. Monien asioiden joukosta on valittava se tärkein kulloinkin kun aika ei riitä kaikkeen vaikka onkin eläkkeellä"(n 65<)

"Se, että kalenterissani on liian vähän tilaa. Usein työtehtävät ja Naisten Pankin toiminta menevät päällekkäin"(n 51-64)

"Joskus hommat vaativat paljon panostusta. Aina ei jaksaa olla innolla mukana. Oma elämäntilanne vaikuttaa motivaatioon"(n 51-64)

"Esim. Kun haluaisi auttaa rahallisesti ja omat rahat eivät riitä kaikkeen maailman hätään. Pitää vaan järkevästi laskea mihin ne riittävät"(n 65<)

Kuten edelliseenkin teemaan, sijoittuu **liian suuri vastuu & painostus**- teemaan 10 vastausta (11 %). Vapaaehtoiset kokevat vapaaehtoistyön välillä uuvuttavaksi, ja vastuu

asioiden hoidosta tippuu omalle kontolle. Vapaaehtoistoimintaan halutaan panostaa ja tarjota omaa osaamista, muttei se saisi syödä liikaa omia voimavaroja. Usean vapaaehtoisen toiveena on, että tehtävät voitaisiin jakaa mahdollisimman tasapuolisesti kaikkien kesken. Liian suuren vastuun lisäksi painostus koetaan omaa motivaatiota heikentävänä. Vapaaehtoistoimintaa halutaan tehdä omista lähtökohdista käsin, ei muiden patistamana. Toiminnalta odotetaan mukavaa harrastusta sekä yhdessäoloa saman henkisten ihmisten kanssa, eikä sen haluta muistuttavan työtä. Vastaajat toivovat, että he saisivat toteuttaa tapahtumia omista lähtökohdista käsin, eikä heille tulisi painetta järjestää tapahtumia, jos se ei sillä hetkellä tunnu hyvältä ajatukselta. Vastaajat peräänkuuluttavat vapaaehtoistoiminnan joustavuutta sekä omaehtoisuutta.

"Motivaatiota vapaaehtoistoiminnassa voi heikentää se, jos joutuu tilanteeseen, jossa on liian paljon vastuuta, joka vie liian paljon aikaa, joka vie liian paljon voimia. Kun on toiminnassa muiden ihmisten kanssa, on hyvä tietää omat rajansa em. asioissa. Olisi hyvä, jos tehtävät voitaisiin jakaa tasapuolisesti"(n 65<)

"Myös toistuva avustusten pyytäminen heikentää motivaatiota. Haluan avustaa oman valintani mukaan, omalla aikataulullani. Olen kai itsekäs avustaja"(n 65<)

"Mielekkyyks karisee myös silloin, jos/kun porukka unohtaa sen, että kyse on nimenomaan vapaaehtoisesta toiminnasta, jonka tulisi olla ennen kaikkea antoisaa ja mukavaa"(n 31-40)

"Ajoittainen painostus siihen että jotain pitäisi järjestää koko ajan"(n >30)

Epäily avun perillemenosta heikentää 7 vastaajan (8 %) motivaatiota. He eivät ole täysin vakuuttuneita siitä, ovatko toimintatavat kohdemaissa tehokkaita, eivätkä siten ole varmoja, tuottaako työ toivottua tulosta kohdemaissa. Myös rahan kohdentuminen mietityttää. Vastaajia epäilyttää, menevätkö lahjoitetut varat niin suoraan kohteeseen kuin se on mahdollista, vai katoaako osa rahoista hallintoon ja muihin organisaation kuluihin. Vapaaehtoistyössä halutaan olla mukana ja uhrata siihen omia voimavaroja, mutta samalla halutaan olla varmoja siitä, ettei tehty työ ole turhaa ajan tuhlaamista. Vapaaehtoistoiminnalta odotetaan tuloksia ja tehokkuutta, niin vapaaehtoisten itsensä toteuttamana kuin hankemaissakin.

"Monesti vapaaehtoistyöt ovat sellaisia, millä ei ole oikeasti merkitystä"(m 31-40)

"En ole aina varma, tuottaako tämä avustus oikeaa tulosta avustuskohdeissa"(n 65<)

"Epäilyt rahan kohdentumisesta"(n 41-50)

Viimeiseen teemaan, *muut syyt*, sijoittuu 14 vastausta (15 %). Tähän teemaan kuuluvat vastaukset ovat sellaisia, jotka eivät taivu aiemmin esiteltyihin teemoihin, mutta eivät myöskään muodosta yhdessä selkeää kokonaisuutta. Vastaukset ovat toisistaan erillään olevia, yksittäisiä syitä sille, miksi motivaatio on heikentynyt vapaaehtoistoiminnassa. Vastaajien motivaatiota ovat heikentäneet uskonnon korostaminen, mutta myös se, kun evankeliumia ei julisteta. Tapahtumien huono osanotto heikentää yhden vastaajan motivaatiota, kun taas muutama häiritsee myyntituotteiden hinnoittelu. Vapaaehtoisten suuri vaihtuvuus ja näin ollen pitkäjänteisyyden puute harmittaa yhtä, kun taas toista jatkuva golfista puhuminen. Muutaman vastaajan motivaatiota laskee kasvava avun tarve Suomessa, ja muutamia häiritsee liian suuri ikäero kanssatoimijoiden kanssa.

"Voisin ja haluaisin ehkä olla aktiivisempi mutta arastelen tätä kristillistä puolta... se ei ole minun juttuni lainkaan... haluan tehdä hyvää vaikka en usko"(n 51-64)

"Vapaaehtoisten suuri vaihtuvuus on asia, mikä hidastaa isojen kokonaisuuksien läpivientiä ja toki vaikuttaa motivaatioon. Olisi hienoa saada tehdä asioita pitkäjänteisemmin samalla porukalla"(n 31-40)

"Suomessakin on paljon autettavia"(n 51-64)

"Ehkä se että monet muut ovat jo eläkeläisiä. Itse työssäkäyväni vähän eri asiat ajankohtaisia"(n 51-64)

Vastauksia vertailemalla huomaa vapaaehtoistoiminnan haasteellisuuden, sillä se mikä toimii toiselle, ei välttämättä toimi toiselle. Vastausten perusteella joitakin motivaatioon heikentävästi liittyviä seikkoja on haastavaa pyrkiä muuttamaan, kuten henkilökemioita. Myös tasapainoilu toiminnan sitoutuneisuuden suhteen on haastavaa, sillä osaa vapaaehtoisista harmittaa kanssatoimijoiden sitoutumattomuus, ja joitakin tiivis sitoutuminen toimintaan ahdistaa. Vapaaehtoistoiminnalta toivotaan joustavuutta ja omaehtoisuutta, ja samalla osaa harmittaa johtamisen puute, mihin voi ajatella kuuluvan selkeä tehtävänjako sekä auktoriteettien muodostaminen. Jotkin vapaaehtoistoiminnan pulmakohdat puolestaan voisivat olla parannettavissa esimerkiksi selkeyttämällä Naisten Pankin organisaatiota sekä hankeraporttien läpikäymisellä, jolloin epäilyt avun perillemenosta voisivat hälventyä.

6.4 Kehitysyhteistyön tärkeys

Naisten Pankin vapaaehtoiset eivät itse toteuta kehitysyhteistyötä, mutta he ovat valinneet vapaaehtoistoiminnan toimintaympäristökseen verkoston, joka tukee ja toteuttaa kehitysyhteistyötä hankemaissa. Siksi lähtökohtaisesti uskoin kehitysyhteistyön olevan Naisten Pankin vapaaehtoisille tärkeää, ja kyselylomakkeen neljännessä kysymyksessä vapaaehtoisilta kysytään, *miksi* he pitävät kehitysyhteistyötä tärkeänä.

Vastaajista vain kaksi (N185) jättää vastaamatta kysymykseen. Yhteensä 183 vastaaja vastaa kysymykseen, ja kehitysyhteistyön tärkeydestä kertovia elementtejä, eli mainintoja kehitysyhteistyön tärkeydestä, löytyy aineistosta 257. Tuttuun tapaan muodostin havaittujen elementtien pohjalta teemat, jotka ovat *tasa-arvon & ihmisoikeuksien edistäminen, velvollisuus & vastavuoroisuus, kehitysyhteistyön toimintatavat, kotiin jäämisen mahdollistaminen, turvallisuus* sekä *globalisaatio & yhteisöllisyys*. Näiden lisäksi muodostin seitsemännen teeman, *muut syyt*, johon sijoitin kaikki ne elementit, jotka eivät sopineet edellä mainittuihin teemoihin. Teemat eivät sulje pois toisiaan, vaan yksi vastaus voi sijoittua useamman eri teeman alle.

Teemoista yleisin 63 sijoitetulla vastauksella on *tasa-arvon ja ihmisoikeuksien edistäminen*. Kyseinen teema kattaa noin 34 % kaikista vastauksista. Tasa-arvo asioissa peräänkuulutetaan etenkin sukupuolten välistä tasa-arvoa, mikä on varsin luonnollista ottaen huomioon, että Naisten Pankin pääasiallinen fokus on naisten auttaminen. Vastaajat toivovat, että naisten asemaa vahvistettaisiin etenkin kehitysmaissa, joissa naisten asema miehiin nähden on usein alisteinen. Naisten alisteisuus miehiin näkyy muun muassa sortona yhteiskunnallisessa päätöksenteossa sekä naisiin kohdistuvana pahoinpitelynä ja seksuaalisena väkivaltana. Kenenkään ei tulisi joutua yhteiskunnassa huonompaan asemaan pelkän sukupuolensa vuoksi, väkivallasta puhumattakaan. Sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisen toivotaan luovan paremmat olot myös lapsille. Lasten aseman uskotaan ja toivotaan parantuvan naisia auttamalla, ja kehitysyhteistyö on yksi keino saada sekä naisten että lasten äänet paremmin kuuluviin miesvaltaisissa yhteiskunnissa.

”Naisten asema ja itsenäisyys ovat aina olleet minulle tärkeitä, erityisesti kehitysmaissa. En voi hyväksyä naisten sortamista, heihin kohdistuvaa seksuaalista väkivaltaa, pahoinpitelyä enkä muitakaan epäinhimillisiä tekoja. Kehitysyhteistyön avulla voidaan mm. yrittäjäkoulutuksen ja opastuksen avulla vahvistaa näiden naisten roolia tasavertaisina perheen- ja kyläyhteisön jäseninä”(n 51-64)

”Yksi keino, jolla voimme auttaa naisia ja lapsia saamaan äänensä kuuluviin”(n >30)

Sukupuolten välisen tasa-arvon lisäksi vastaajat toivovat kehitysyhteistyön tasaavan elinoloja hyvinvoivien länsimaiden sekä kehitysmaiden välillä. Maailman varallisuus ja sitä myötä laadukkaat elinolot kerääntyvät vain pienelle osalle maapallon väestöstä, suuren osan väestöstä kärsivän äärimmäisestä köyhydestä. Tasaisemmalla tulonjaolla pystyttäisiin takaamaan riittävät elinolot suuremmalle joukolle ihmisiä. Riittäviin elinoloihin sekä perusoikeuksiin kuuluvat esimerkiksi riittävä ravinto, hyvä hygieniataso, turvallinen elinympäristö sekä luku- ja laskutaito. Vastaajat kokevat, että riittävät elinolot ovat kaikkien ihmisten absoluuttinen oikeus, ja tätä tilaa kohden täytyy aktiivisesti pyrkiä. Tuloerojen tasaamisen uskotaan olevan oikea askel kohti tasa-arvoisempaa maailmaa.

”Maailman varallisuuden tasaisempi jakaminen on mielestäni oikein ja oikeudenmukaista”(n 51-64)

”Maailman eriarvoisuutta tulisi vähentää mahdollisimman paljon. Kaikki maailman hyvä tuntuu kerääntyvän hyvin toimeentuleville”(n 51-64)

”Jokaisella ihmisellä on oikeus perusasioihin”(n 41-50)

”Koska on liian paljon eriarvoisuutta maailmassa! Aivan liian paljon käytetään varoja esim. asevarusteluun. Kehitysyhteistyön avulla toivoisi kaikille ihmisille ja erityisesti lapsille opetettavaksi lukutaito. Kaikille ihmisille kuuluu myös riittävä ravinto”(n 65<)

Toiseksi yleisin teema, johon sijoittuu 59 vastausta (32 %), on **velvollisuuden tunne & vastavuoroisuus**. Vastaajat kokevat, että hyvinvoivien ihmisten, varakkaiden valtioiden sekä yleisesti länsimaiden suoranainen velvollisuus on auttaa niitä, joiden asiat eivät ole yhtä hyvin. Ne jotka pystyvät, ovat moraalisesti velvoitettuja auttamaan heikompia. Velvollisuuden tunteeseen liittyy vahvasti myös tunne kiitollisuudesta omista hyvistä mahdollisuuksista elämässä. Vastaajat kokevat kiitollisuutta siitä, kun ovat sattuneet syntymään Suomeen, mutta samalla he tiedostavat sen, ettei kukaan ole voinut valita syntymäpaikkaansa. Vastaajat kokevat heidän velvollisuudekseen jakaa samanlaisia mahdollisuuksia, joita he ovat itse saaneet, niille ihmisille, jotka syystä tai toisesta niitä tarvitsevat. Näitä asioita ovat esimerkiksi riittävä ravinto, kohtuulliset elinolot sekä koulutus.

”Ihmisten elinolosuhteita kehittyvissä maissa pitää parantaa. Siihen ihmisinä olemme velvollisia”(n 51-64)

”Minusta kehittyneiden maiden/valtioiden velvollisuus on tukea kehitysmaita”(n 51-64)

”Haluan, että kaikilla on samanlaiset mahdollisuudet kouluttautua ja löytää itselleen sopiva työ, kuin itselläni on ollut”(n 65<)

Vastavuoroisuus nivoutuu osittain yhteen kiitollisuudenvelan kanssa, sillä kehitysyhteistyön tärkeyttä perustellaan myös siten, että ”mekin” olemme joskus vastaanottaneet apua muilta. Apua on vastaanotettu niin henkilökohtaisella tasolla kuin myös kollektiivisesti, esimerkiksi Suomen sota-aikoina. On tärkeää, että ihmisiä autetaan vuorollaan sen mukaan, kenellä on milloinkin suurin hätä. Vastaajat toivovat ja uskovat siihen, että koska he auttavat nyt, saisivat he apua tarpeen vaatiessa muilta. Tässä teemassa tuodaan myös esille ajatus siitä, että länsimaat ovat velkaa kehitysmaille vuosisatoja kestävästi riiston vuoksi. Kehitysmaita on sorrettu ja käytetty hyväksi, etenkin siirtomaavalta-aikoina, ja kehitysyhteistyön nähdään olevan korvausta länsimaiden tuottamista vaikeuksista. Kehitysyhteistyön avulla kehitysmaihin katsotaan palautettavan jotain sellaista, joka niille jo alun perinkin olisi kuulunut.

”Ihan riippumatta siitä millaista kuvaa media maalaa Suomesta ja suomalaisten arjesta meillä on asiat tässä maassa ihan järkyttävän hyvin verrattuna Naisten Pankin kohdemaihin. Meitä on autettu silloin kun näin ei ollut ja koen, että on meidän velvollisuus nyt auttaa muita”(n 31-40)

”Ihminen tarvitsee ihmistä, köyhyys on kurjaa ja kehitysapu voi tarjota auttavaa kättä. Elämä on joskus kuin mankeli, jos siitä pinteestä jonkun saa vedettyä pois, avunsaaja (kuten 40 vuotta sitten minäkin) on ikuisesti kiitollinen. Apupallo pitää pistää kiertämään”(n 51-64)

”Velvollisuutemme on huolehtia lähimmäisistämme. Koskaan emme tiedä milloin olemme itse saavana osapuolena”(n 31-40)

”Kehitysyhteistyö on tavallaan myös korvausta siitä, kuinka länsimaat riistävät köyhiä valtioita – siten palautamme vain köyhille jotain mikä olisi ehkä alun perinkin kuulunut heille”(n >30)

”Meillä on tässä hyvinvointi valtiossa kaikkea ja jopa liikaakin tavaraa ym. Ajattelen, että länsimaat ovat aikanaan menneet kehitysmaihin, ryöstäneet heidän rikkauksiaan, ottaneet orjia ja alkaneet hallita toisten maita. Nyt on aika maksaa takaisin ryöstöt ja auttaa. Se on oikeastaan velan maksamista kehitysmaille, joita ollaan ryöstetty”(n 65<)

Kolmanneksi yleisimpään teemaan, **Kehitysyhteistyön toimintatavat**, tai ainakin *ihanteellisen* kehitysyhteistyön toimintatavat, sijoittuu 44 vastausta (24 %). Vastaajat pitävät avunsaajan itsenäistämistä sekä voimaannuttamista erityisen tärkeinä asioina kehitysyhteistyössä. Vastaajat ovat tyytyväisiä, ettei Naisten Pankki jaa vastikkeetonta rahaa, sillä vastikkeettoman rahan jakamisen nähdään olevaan silkkaa tuhlausta. Rahan jakaminen ei ole tuottanut vuosien saatossa toivottua tulosta, tai ainakin tulos on ollut todella pientä kehitysmaihin ohjattuihin rahamääriin nähden. Vastaajat vetoavat muun

muassa tutkimustietoon perustellessaan, miksi yksipuolinen kehitysapu on väärä keino auttaa. Avunsaajat tulee saada aktivoitua, jonka kautta uskotaan saatavan aikaan pysyviä tuloksia. Rahan vastikkeeton jakaminen puolestaan passivoi avunsaajaa ja heikentää heidän omanarvontuntoaan. Vastaajat pitävät aktivoivaa otetta kehitysyhteistyössä avunsaajaa kunnioittavana ja uskovat avunsaajien itsetunnon sekä omanarvontunnon kohenevan, kun rahan jakamisen sijaan heidät osallistetaan itse parempien elinoloitteiden rakentamiseen. Naisten Pankin hanketyön nähdään olevan oivallinen esimerkki oikealla lailla toteutetusta kehitysyhteistyöstä. Edellä mainittujen toimintatapojen lisäksi vastaajat pitävät tärkeänä, että apu saadaan kohdistettua mahdollisimman ”ruohonjuuritasolle”. Ylhäältä alaspäin suuntautuvan apuun ei uskota, vaan hankkeiden tulee tapahtua yhteistyössä auttajatahon sekä kohdemaan kansalaisten kanssa. Kehittämishankkeiden tulee tapahtua paikallisten lähtökohdista käsin, heidän tapojaan ja kulttuuriaan kunnioittaen. Kehitysyhteistyötä tulee tehdä kestäväen kehityksen periaatteiden mukaisesti ja avunannon tulee olla pitkäjänteistä, sillä muuten ei voida saada aikaan pitkäkestoisia muutoksia.

”Kehitysyhteistyö oikealla lailla toteutettuna voi tuoda ainakin pienelle osalle ihmisiä paremman elämän edellytykset. Erityisesti Naisten Pankin hankkeiden tavoitteena on juuri auttaa ihmisiä ja erityisesti naisia ottamaan elämä ja toimeentulo omiin käsiin”(n 65<)

”Olen itse äskettäin vierailut Afrikassa tutustumassa kehitysyhteistyöhankkeisiin. Tärkeintä on auttaa ihmisiä paikan päällä, ohjata / kouluttaa heitä itse aktiivisiksi toimijoiksi. Ei siis syydetä pelkästään rahaa, koska silloin ei päästä kestäväen toimintaan”(n 51-64)

”Tukemalla paikallista yrittäjyyttä, kuten Naisten Pankin toiminta tekee, koen kehitysyhteistyön toimivana ja tuettavana asiana. Sen sijaan kehitysyhteistyö kehitysavun muodossa on hukkaan heitettyjä euroja. Kehitysmallat ovat saaneet kymmeniä vuosia suoraa rahansiirtoja miljardien edestä, mutta rahoja vastaanottavissa maissa ei ole näkynyt merkittävää kehitystä, tai se on pikkuriikkistä verrattuna tukien määriin. Eräissä dokumentissa jopa esitettiin, että näillä kehitysyhteistyöprojekteilla jopa heikennetään ihmisten asemaa kohdemaissa (esim. rakennetaan käymälät, muttei viemäriverkostoa, rakennetaan pesulat, joita paikallisilla ei ole varaa käyttää jne.) Tutkimusten mukaan rahansiirrot ovat menneet suoraan hallintoelimille ja valtaapitäville yksityisille ihmisille. Naisten Pankin kaltaiset projektit ovat hyviä – niitä pitää tukea ja niihin osallistua, mutta suorat rahansiirrot kehitysmaihin pitäisi lakkauttaa välittömästi”(n 31-40)

”Mielestäni ruohonjuuritason auttaminen kehitysmaissa on tärkeää. On nostettava ihmisten osaamista, koulutustasoa ja yrittäjyyttä. Silloin ihmisillä on itse mahdollisuus auttaa itseään. Maailman ongelmat ovat tällä hetkellä niin suuria, etten oikein usko minkään ylhäältä annetun puhtaan avun auttavan pidemmällä tähtäyksellä”(n 51-64)

Kotiin jäämisen mahdollistaminen sekä kulttuurin vaaliminen muodostaa neljänneksi yleisimmän teeman, ja siihen sijoittuu 33 vastausta (18 %). Vastajien keskuudessa vallitsee yleinen käsitys siitä, että ihmisen on kaikkein parasta elää omassa synnyinmaassaan, tuttujen toimintatapojen ja kulttuurin ympäröimänä. Tämän vuoksi on kaikkein parasta tarjota apua kehitysmaiden kansalaisille heidän kotimaihinsa, kuin esimerkiksi käyttää varoja maahanmuuttajien sopeuttamisohjelmiin toisaalla. Vastajat kokevat, että on ihmisiä kunnioittavaa mahdollistaa heidän asumisensa tutussa ympäristössä ja samalla pystytään turvaamaan erilaisten kulttuurien säilyminen. Omasta kodista lähteminen, etenkin jos se ei ole vapaaehtoista, nähdään ihmisiä vahingoittavana sekä aiheuttavan ”juurettomuutta”. Ihmisiä ei saa repiä juuriltaan omasta kotiympäristöstään, vaan jokaisella pitäisi olla oikeus ja mahdollisuus hyvään sekä ihmisarvoiseen elämään kotimaassaan.

”On parempi auttaa ihmisiä auttamaan itseään omalla maaperällään, omassa kulttuuri- ja toimintaympäristössään kuin yrittää sopeuttaa täysin vieraisiin olosuhteisiin”(n 65<)

”Edustan ajattelua, että autettaisiin heikompiosaisia heidän omaan ympäristöönsä ja heidän oman kulttuurinsa edellyttämällä tavalla. Jos ihminen joutuu irtautumaan kasvualustansa mukaisesta kulttuuripohjasta, niin hän kärsii jo siitä – ainakin jos tämä siirtymä ei ole ollut vapaaehtoinen ja omatahoinen”(n 65<)

”On ihan ensinnäkin JÄRKEVÄÄ auttaa ihmisiä omassa kotimaassaan nostamaan koulutus- ja elintasoaan. Lisäksi se on kunnioittavaa ihmisiä kohtaan”(n 51-64)

Vastauksista 25 (14 %) sijoittuu **turvallisuus**- teeman alle. Vastajat toivovat ja uskovat kehitysyhteistyön edistävän maailmanrauhaa, estävän konflikteja sekä rikoksia ja ennaltaehkäisevän koko maailmaa koskevaa kaaosta. Vastajat käyttävät voimakkaita käsitteitä vastauksissaan, kuten ”kansainvaellus”, ”ihmiskauppa” ja ”kaaos”, ja maalaavat uhkakuvia tulevaisuuteen liittyen, mikäli kehitysmaiden oloja ei helpoteta entistä tehokkaammin. Myös tähän teemaan sijoittuneiden vastausten joukossa on niitä, jotka pitävät kotiin jäämisen mahdollistamista tärkeänä, mutta eri näkökulmasta kuin edellisessä teemassa. Vastajat pelkäävät maailman ajautuvan kaaokseen ja epäjärjestykseen, jos pakolaisvirtoja ei saada tyrehdytettyä. Kahtiajako kehitysmaiden ihmisten ja länsimaalaisten ihmisten välillä on havaittavissa, ja omasta länsimaisesta elintasosta halutaan pitää kiinni kehitysyhteistyön avulla.

”Kehitysyhteistyö on parhaimmillaan parasta rauhantyötä”(n 51-64)

”Mielestäni ehkäisee myös ihmiskauppaa, koska lapset saavat koulutuksen ja lukutaidon”(n 51-64)

"Ilman kehitysyhteistyötä "kansainvaellus" jatkuu ja saa aikaan myös ei toivottuja lieveilmiöitä ja turvattomuus sekä tulijoiden että kantaväestön keskuudessa kasvaa"(n 65<)

"Jos emme helpota ihmisten elämää omissa maissaan, tulee maailmaan ennen pitkää kaaos kun sieltä kansa lähtee liikkeelle etsimään parempia oloja – se kansainvaellushan on jo alkanut – olemmeko huomanneet? Eikä Afrikka ole vielä edes lähtenyt!"(n 65<)

"Ellei maapallo tasa-arvoistu, ellemme tingi elinoloistamme, jos koko ajan lisäämme kulutusta toisten kuollessa nälkään, sairauksiin ja puutteeseen, tuhoudumme. Kansainvaellus on jo alkanut eikä sitä pysäytä muu kuin kakun jakaminen. Valistus saa ihmiset herätettyä vaatimaan länsimailta oikeutta"(n 65<)

Globalisaatio & yhteisöllisyys- teemaan sijoittuu 24 vastausta (13 %). Vapaaehtoiset näkevät maailman yhtenä isona pallona, ja se voi hyvin vain silloin, kun kaikki sen asukkaat voivat hyvin. Vastajaat kokevat voimakasta yhteisöllisyyttä yli rajojen, eivätkä näe mielekkääksi erottaa "omia" ongelmia "muiden" ongelmista, vaan puhutaan mieluummin *"kaukaisesta lähimmäisestä"*. Aiemmissa teemoissa kahtiajako "meidän" ja "muiden" välille on havaittavissa, toisin kuin tässä teemassa. Hyvinvoivat valtiot eivät voi sulkeutua omaan *"hyvinvointikuplaansa"*, sillä maapallo on yhteinen, ja siksi sen hyvinvointi on kaikkien vastuulla.

"Lähimmäisen rakastamista on arvostaa kaikkia. Yhteinen hyvä koituu kaikkien eduksi, samalla pallolla olemme"(n 65<)

"Maailmamme on yhteinen ja meidän tulee kantaa vastuumme myös kaukaisesta lähimmäisestä"(n 51-64)

"Maailman varallisuutta tulee jakaa ja ymmärtää että ei ole asetelmaa "me ja te" vaan lopulta kaikki on yhtä"(n 41-50)

"Meillä on yhteinen pallo ja emme voi rakentaa omaa hyvinvointi "saraketta""(n 65<)

Seitsemäs teema on aiheeltaan **muut syyt**, ja siihen sijoittuu 15 vastausta (8 %). Vastajaista 4 pitää kehitysyhteistyön tärkeyttä itsestään selvänä asiana, eivätkä he koe tarpeelliseksi perustella vastaustaan muuten kuin toteamalla lyhyesti ja ytimekkäästi kehitysyhteistyön olevan itsestäänselvyys. Yksi vastaaja puolestaan kertoo kehitysyhteistyön olevan tärkeää hänelle opettujen kristillisten oppien vuoksi. Sijoitin tähän teemaan myös 10 vastausta, joissa kommentoidaan valtion kehitysyhteistyön määrärahojen leikkauksia. En muodostanut kyseisistä vastauksista omaa itsenäistä teemaansa, koska vastaukset eivät suoraan vastaa kysymykseen, miksi vapaaehtoiset pitävät kehitysyhteistyötä tärkeänä. Vastajaat kirjoittavat ikään kuin aiheen vierestä. Vastajaat ovat pettyneitä

kehitysyhteistyöleikkauksiin ja kokevat, että nyt yksityisellä sektorilla on suurempi vastuu kehitysyhteistyön toteuttamisesta. Osassa vastauksista vastaajat ovat luetelleet muitakin syitä sille, miksi kehitysyhteistyö on tärkeää ja valtion leikkaukset ovat vain lisämaininta vastauksessa. Koska tämä seikka nousi kuitenkin esille näinkin monessa vastauksessa, koen sen esiin nostamisen tärkeäksi.

”Määrärahojen supistuessa vapaaehtoisten työ kehitysmaiden hyväksi sekä yritysten ja yhteisöjen rahallinen tuki ovat jatkossa entistäkin merkittävämpiä”(n 51-64)

”Tulevaisuudessa valtiot supistavat omia määrärahojaan, joten kolmatta sektoria tarvitaan”(n 51-64)

”Kehitysyhteistyö lähtee yhä enemmän ihmisistä ja yrityksistä, järjestöistä ja yhdistyksistä. Tämän puolesta puhuu myös valtion kehitysyhteistyön leikkaukset”(n 31-40)

Syyt sille, miksi kehitysyhteistyötä pidetään tärkeänä, ovat moninaisia ja toisistaan poikkeavia. Toisten vastauksissa korostuu huoli kehitysmaiden ihmisten elinoloista, kun taas toisten vastauksissa korostuu huoli omasta turvallisuudesta. Molemmissa lähestymistavoissa kehitysyhteistyön tehtävän katsotaan kuitenkin olevan sama, eli pyrkimys hyvinvoinnin lisäämiseen ympäri maailman.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkielmani aineisto koostuu 185 Naisten Pankin vapaaehtoisen kyselylomakevastauksesta. Sovelsin aineiston analyysiin sekä aineistolähtöistä että teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Merkittävänä tutkimustuloksina voidaan pitää muun muassa vapaaehtoisten tietoista päätöstä vapaaehtoistoimintaympäristön valitsemisessa sekä ulospäin suuntautuneiden motiivien (kuten antaminen, läheisyys ja toiminta) korostumista. Verrattaessa Yeungin (2004) alkuperäiseen aineistoon ovat myös sisäänpäin suuntautuneet motiivit (kuten saaminen, etäisyys ja pohdinta) yleistymään päin. Motivaation heikkenemiseen näyttää vaikuttavan usein itsestä riippumattomat tekijät, kuten muiden käytös sekä heikko organisointi, mutta myöskin oma rajallisuuden tunne heikentää motivaatiota. Kehitysyhteistyön tärkeydestä kertovissa vastauksissa on selkeästi havaittavissa Euroopan pakolaiskriisin vaikutukset, esimerkiksi turvallisuuden korostumisen sekä kehitysmaihin kohdistettavien tukitoimien suosimisen kautta. Muuten vapaaehtoiset pitävät kehitysyhteistyössä tärkeänä tasa-arvon ja ihmisoikeuksien edistämistä sekä velvollisuuksien täyttämistä. Avoimien kysymyksen vastausten punaisena lankana (lukuun ottamatta avointa kysymystä numero 3, motivaation heikkeneminen) korostuu Naisten Pankin vapaaehtoisten halu auttaa nimenomaan naisia. Vapaaehtoiset uskovat siihen, että naisia auttamalla edistetään parhaiten myös perheiden ja kokonaisten yhteisöjen hyvinvointia.

Aineistoni kohderyhmän vapaaehtoisissa on paljon yhtenäisyyksiä. Vastaajat ovat enimmäkseen melko korkeasti koulutettuja yli 50-vuotiaita naisia, joiden kotitalouksien tulot ovat suomalaisten kotitalouksien keskiansioita suuremmat. Eläkeläisiä ja työssäkäyviä on lähes yhtä paljon, mutta esimerkiksi opiskelijoita ja työttömiä on vähän. Otokseni ei kuitenkaan edusta kaikkien Naisten Pankin vapaaehtoisten mielipiteitä, vaan kyseessä on lopulta vain rajoitettu määrä vapaaehtoisia kertomassa omia näkemyksiään. On myös oletettavaa, että kyselyyni vastaajat ovat keskivertoa aktiivisempia vapaaehtoistoimijoita, sillä esimerkiksi osa paikallisryhmistä välitti kyselylomakkeeni eteenpäin vain aktiivisimmille vapaaehtoisilleen. Tulokset voisivat olla hyvinkin erilaisia, jos vastaajakunta olisi koostunut tasaisemmin hyvin aktiivisista sekä vähemmän aktiivisista toimijoista. Tuloksista muun muassa selviää, että usean vapaaehtoisen motivaatio heikkenee liian suuresta vastuusta. Samaan tulokseen ei välttämättä olisi päädytty vähemmän aktiivisten vapaaehtoisten vastauksien perusteella, vaan yhä

useamman toimijan motivaatiota olisi voinut heikentää esimerkiksi toimintaan painostaminen.

Lähes jokainen kyselylomakkeeseen vastannut vapaaehtoinen osasi nimetä syitä sille, miksi he ovat valinneet juuri Naisten Pankin vapaaehtoistoiminnan toimintaympäristökseen. Tämä on mielestäni jo itsessään tärkeä tulos, sillä esimerkiksi sattumalla on ollut hyvin pieni rooli Naisten Pankkiin päätymisessä. Vapaaehtoiset joko valmiiksi tietävät, minkä tyyppistä vapaaehtoistyötä haluavat tehdä, jolloin he etsivät ympäristön, jossa voivat auttaa mielekästä kohderyhmää sekä seisomaan kyseisen toimijan arvomaailman takana. Jos vapaaehtoiset eivät tarkalleen tiedä, minkälaista vapaaehtoistyötä haluaisivat tehdä, voi verkoston tai järjestön julkisuuskuva houkutella uusia vapaaehtoisia osallistumaan toimintaan.

Vapaaehtoisten kertomat motivaatiosta vapaaehtoistoimintaa kohtaan tukevat Milletten ja Gagnen (2008) tutkimusta, jonka mukaan motivaatioon vaikuttaa toiminnan sisällön lisäksi olennaisesti myös muut tekijät, kuten johtamistyyli, yhteisöllisyys, tunnustukset ja palkinnot. Myös Martelan ja Ryanin (2015) tutkimus saa aineistoni pohjalta tukea, sillä tutkimuksen mukaan hyväntekeminen itsessään on hyvinvointia kasvattava tekijä. Tämä tulos oli havaittavissa etenkin eläköityneiden vastaajien keskuudessa, jotka kertovat vapaaehtoistoiminnan lisäävän heidän omanarvontuntoaan ja sitä myötä hyvää mieltä, koska he saavat vapaaehtoistoiminnan kautta mahdollisuuden tuntea itsensä yhteiskunnallisesti merkityksellisiksi.

Naisten Pankin vapaaehtoisten motiiveja analysoidessa käytin apunani Yeungin (2004) vapaaehtoistyöntekijöiden motivaation timanttimalia. Oman tutkielmani tulokset ovat hyvin samankaltaisia kuin Yeungin alkuperäisen tutkimuksen tulokset, mutta eroavaisuuksiakin löytyy. Ulospäin suuntautuneet motiivit ovat yleisimpiä niin omassani kuin Yeunginkin aineistossa. Antaminen, läheisyys ja saaminen ovat aineistoni yleisimmät motivaatioulottuvuuksien ääripäät, kun taas jatkuvuus, pohdinta ja etäisyys ovat kolme vähiten yleistä ääripäätä. Mielenkiintoista on, että Yeungin alkuperäisessä aineistossa sisäänpäin suuntautuneet motiivit (18 %) olivat huomattavasti pienemmässä roolissa kuin omassa aineistossani (33 %). Aineistossani motiiveja siis sääntelee Yeungia useammin tekijät, jotka palvelevat jollain tapaa vapaaehtoisen omia sisäisiä tarpeita, eikä toiminnan kohteena ole muut ihmiset.

Pessi ja Oravasaari (2010) ovat tutkineet RAY:n avustamien sosiaali- ja terveystieteiden vapaaehtoistoimintaa, etenkin järjestön vapaaehtoisten tavoitteita. Motivaation timanttimalleja on käytetty yhtenä tutkimuksen analyysin työkaluna.¹³ Tutkimuksen vastaajajoukosta jopa kaksi kolmasosaa pitää antamista vapaaehtoistoiminnassa erittäin tärkeänä. Kuten olen tuonut esille, myös omassa aineistossani antamiseen liittyvät teemat ovat selkeästi hallitsevia. Pessin ja Oravasaaren tutkimuksessa antamisen ääripään jälkeen toiminnallisuuden sekä jatkuvuuden ääripäät ovat seuraavaksi yleisimpiä. (Pessi & Oravasaari 2010, 190.) Tämä tulos poikkeaa omastani, sillä aineistossani antamisen jälkeen yleisimmät motivaatioelementit ääripäät ovat läheisyys sekä saaminen. Naisten Pankin vapaaehtoisten keskuudessa näyttää siis korostuvan Pessin ja Oravasaaren tutkimusjoukkoa voimakkaammin muiden toimijoiden läsnäolon merkitys

Etäisyyden ääripää painottuu omassa aineistossani selkeästi Yeungin (2004) aineistoa voimakkaammin. Yeungin aineistossa etäisyyden ääripää kattaa noin 9 % kyseisen ulottuvuuden motivaatioelementeistä, kun taas omassani etäisyyden ääripää kattaa 29 % ulottuvuuden motivaatioelementeistä. Tämä ero tukee ajatusta siitä, että itsenäisyys, omaehtoisuus sekä pakottomuus saavat yhä vahvempaa jalansijaa vapaaehtoistoiminnassa. Decin ja Ryanin (2000) itseohjautuvuusteorian mukaan ihmisen yksi kolmesta perustarpeesta onkin omaehtoisuus ja tämän puolesta puhuvat myös Millette ja Gagne (2008). Heidän tutkimuksen mukaan vapaaehtoistyön tyydyttävyydessä ei ole pelkästään kyse toiminnan palkitsevuudesta, vaan myös siitä, ettei vapaaehtoisen tarvitse kokea ulkoa tulevaa painetta tai palkintoja.

Omassa aineistossani yksikään motivaatioelementti ei sijoittunut pohdinta-toimintaluottuvuuden keskelle, kun taas Yeungin (2004) aineistossa kyseisen ulottuvuuden keskelle sijoittui huomattavasti enemmän elementtejä kuin pohdinnan ääripäähän (Yeung 2005, 125). Pidän uskontoa yhtenä selittävänä tekijänä tähän eroavaisuuteen. Yeungin pohdinta-toimintaluottuvuuden keskelle sijoitetut motivaatioelementit ovat vahvasti kytköksissä uskonnon näkymiseen vapaaehtoistoiminnassa, kun taas omassa aineistossani uskonnon ja vapaaehtoistoiminnan välistä kytköstä ei juurikaan ollut havaittavissa. Jopa 77 % kyselylomakkeeseen vastanneista vapaaehtoisista kertoo kuuluvansa evankelis-luterilaiseen kirkkoon, mutta vain muutamissa vastauksissa uskonnon merkitys

¹³ Tutkimuksen aineisto kerättiin kolmella sähköisellä kyselyllä, joista yksi käsitteli vapaaehtoisten motivaatiota vapaaehtoistoimintaa kohtaan. ”Motivaatiokyselyn” aineiston analyysissä hyödynnettiin motivaation timanttimalleja. Vastaajajoukkona voidaan pitää lähes 1000 vastaajaa, mutta on huomioitavaa, että heidän joukossaan on paljon myös puuttuvia vastauksia (Pessi & Oravasaari 2010, 14, 16.)

motivaatioon vapaaehtoistoimintaa kohtaan tuodaan jollain tapaa esille. Vaikka Naisten Pankki toimiikin tiiviissä yhteistyössä Kirkon Ulkomaanavun kanssa, ei uskonnon ja vapaaehtoistoiminnan välillä esiinny aineistossani vahvaa kytköstä, toisin kuin Yeungin aineistossa.

Anonyymissä kyselylomakevastauksessa kielteisten tuntemusten esiin tuominen voi olla helpompaa kuin haastattelutilanteessa (vaikka se anonyymi olisikin), joten olin yllättynyt, että melkein puolella Naisten Pankin vapaaehtoisista ei ollut tullut eteen motivaatiota heikentäviä seikkoja. En eritelletty kysymyksessä, ovatko vapaaehtoiset törmänneet toiminnan aikana Naisten Pankissa motivaatiota heikentäviin seikkoihin, vaan kysyin yleisesti, onko heidän motivaationsa heikentynyt vapaaehtoistoiminnassa joidenkin seikkojen vuoksi. Tämän vuoksi voi olla mahdollista, että motivaation heikentymisestä kertovien vastausten joukossa voi olla myös sellaisia vastauksia, jotka eivät suoraan kohdistu Naisten Pankin toimintaan. Pysin kuitenkin karsimaan pois vastaukset, joissa selkäesti tuotiin esille motivaation heikkenen jonkin muun järjestön tai verkoston toiminnassa.

Tulosten perusteella erityisen haastavaa on ratkaista muiden käytöksestä johtuva motivaation heikkeneminen. Ihmiset ovat erilaisia, mikä luo toimintaan monipuolisuutta, mutta samalla sen kääntöpuolena täytyy hyväksyä, etteivät kaikki ihmiset välttämättä tule toistensa kanssa toimeen. Järjestön tai verkoston on käytännössä mahdotonta rajoittaa tiettytyyppisten persoonallisuuksien osallistuminen vapaaehtoistoimintaan, sillä vapaaehtoistoimijan etu on pitää toiminta mahdollisimman avoimena ja sallivana, jottei järjestöä tai verkostoa leimata esimerkiksi elitistiseksi. Myöskin sitoutumattomuuden ja painostuksen välinen suhde tuntuu olevan erityisen kompleksinen. Muiden vapaaehtoisten sitoutumattomuus toimintaan harmittaa useaa vastaajaa, kun samaan aikaan vapaaehtoistoiminnalta odotetaan omaehtoisuutta, pakottomuutta sekä mahdollisimman vähäistä painostusta. Marjovuon (2014, 92) mukaan vapaaehtoisten sitoutumiseen liittyvät seikat ovatkin yksi vapaaehtoisjärjestöjä eniten askarruttava asia.

Kuten jo etukäteen oletin, oli lähes kaikilla Naisten Pankin vapaaehtoisilla mielipide jaettavanaan kehitysyhteistyön tärkeydestä. Mielenkiintoisena tuloksena voi pitää jakoa niihin, jotka pitävät kehitysyhteistyötä tärkeänä sen vuoksi, että kehitysmaiden asukkaiden ihmisarvo kohenee ja niihin, jotka pitävät kehitysyhteistyötä tärkeänä oman turvallisuuden takaamiseksi. Aineistossa oli selkeästi havaittavissa jakoa ”meihin” ja ”heihin”, mutta

löytyi myös niitä, jotka ajattelevat kaikkien maailman ihmisten olevan lopulta yhtä. Ulkoministeriön tilaamassa mielipidekyselyssä (Rahkonen 2016) enemmistö kyselyn vastaajista uskoo kehitysyhteistyöllä olevan rooli pakolaiskriisin auttamisessa ja he kannattavat ajatusta, jossa ihmisiä autettaisiin heidän kotimaissaan, jottei heidän tarvitse lähteä kotimaansa huonoja oloja pakoon. Sama ajatusmaailma oli havaittavissa myös Naisten Pankin vapaaehtoisten keskuudessa.

Reinikan (2015) raportin tulokset eivät vahvista ajatusta siitä, että kehitysyhteistyö voisi tuottaa kohdemaille enemmän haittaa kuin hyötyä, vaan kehitysyhteistyön ja köyhyyden aleneminen korreloivat positiivisesti keskenään. Silti osa Naisten Pankin vapaaehtoisista ovat kriittisiä sen suhteen, että kaikki kehitysyhteistyö olisi hyvästä, vaan uskovat vääränlaisen kehitysyhteistyön olevan ennemminkin haitallista hankemaille. Vastaajat korostavat aktivoinnin ja itsenäistämisen tärkeyttä, jotta kehitysyhteistyöllä voidaan saada pysyviä muutoksia aikaan.

Ulkoministeriön mielipidekyselyn (Rahkonen 2016) mukaan kehitysyhteistyö on tärkeämpää naisille kuin miehille, ja esimerkiksi Naisten Pankissa selkeästi suurempi osa vapaaehtoisista ovat naisia. Poliittisista puolueista perusuomalaisia pidetään kaikkein kriittisimpänä kehitysyhteistyötä kohtaan, eikä aineiston vastaajissanikaan ollut kuin yksi perussuomalaisten kannattaja. Rahkolan (2016) mukaan myös kokoomus suhtautuu kehitysyhteistyöhön verrattain kriittisesti, joka ei saa oman aineistoni perusteella tukea, sillä kokoomus saa poliittisista puolueista aineistossani eniten kannatusta. Kokoomuksen voidaan katsoa kuitenkin olevan yrittäjämönteinen puolue, minkä vuoksi ei ole yllättävää, että kokoomuksen kannattajat osallistuvat itsenäistä toimeentuloa sekä yrittäjyyttä tukevaan vapaaehtoistoimintaan. Kehitysyhteistyön kärkikohteina suomalaiset pitävät koulutusta, etenkin naisten ja lasten koulutuksen lisäämistä. Tärkeänä pidetään myös perusolojen takaamista kaikille, kuten puhdasta vettä sekä käymälöitä. (Rahkonen 2016.) Myös Naisten Pankin vapaaehtoisten keskuudessa korostui koulutuksen tärkeys sekä perusolojen turvaaminen. Yleisesti suomalaisten mielipiteet sekä Naisten Pankin vapaaehtoisten mielipiteet kehitysyhteistyöstä ovat melko lähellä toisiaan.

Naisten Pankin pääasiallisena tarkoituksena voi pitää kehitysmaiden naisten toimeentulon ja yrittäjyyden tukemista. Halu naisten auttamiseen sekä usko naisten kautta avun leviämiseen on Naisten Pankin vapaaehtoisten keskuudessa vahva. Naisten Pankin verkosto tukee vahvasti kyseistä ajattelumaailmaa, ja heidän kotisivuillaan muun muassa

lukee, että ”Naisten auttaminen on tutkitusti yksi tehokkaimmista keinoista kasvattaa hyvinvointia kestävästi” (Naisten Pankin kotisivut, a). Useissa vapaaehtoisten vastauksissa miehiä kuvailtiin ongelmien aiheuttajina ja naisia, etenkin äitejä, yhteiskuntien ylläpitävänä voimana. Kansainvälinen tutkimus, *State of the world's fathers* (Levtov ym. 2015, 15-21) kuitenkin osoittaa myös isien mukaan ottamisella perhehoidollisiin tehtäviin olevan merkittävät vaikutukset niin miesten, lasten ja naisten hyvinvointiin, sekä yhteiskuntien taloudelliseen kasvuun. Kehitysyhteistyössä tulisikin ottaa huomioon koko perheyhteisö, minkä kautta voidaan saada aikaan parhaat tulokset.

8 POHDINTA

Tutkimustuloksieni eroavaisuudet verrattaessa Yeungin (2004) tuloksiin voivat osittain selittyä aineiston erilaisuudella. Yeungin aineisto koostuu haastatteluista kun taas omani koostuu kyselylomakevastauksista. Myöskin tutkimusjoukkomme ovat hyvin erilaiset: Yeungin tutkimusjoukko koostuu 14 mies- sekä 4 naisvapaaehtoisesta, kun omani koostuu 183 nais- ja 3 miesvapaaehtoisesta. Näiden eroavaisuuksien vuoksi tutkimustuloksieni eivät ole suoraan vertailukelpoisia Yeungin alkuperäiseen tutkimukseen, mutta tutkimustulosten vertailu antaa mielenkiintoisen alustan tulosten reflektoinnille.

Aineistonkeruutapa on olennainen osa tutkimuksen tekoa. Oma aineistonkeruutapani, kyselylomake, oli valmiiksi strukturoitu. Olin valmiiksi päättänyt, millaisia kysymyksiä vapaaehtoisilta kysytään ja mitä jätetään kysymättä. Esimerkiksi haastattelutilanteissa vastaajat voivat itse vapaammin vaikuttaa siihen, mistä he haluavat puhua ja mistä eivät, mutta kyselylomakkeen täytössä samankaltaista vapautta ei ole, tai ei ainakaan niin suurta. Kyselylomakkeissakin on mahdollisuus kommentoida aiheita, joita lomakkeessa ei varsinaisesti kysytä, kuten oman aineistoni kohdalla kävi. Jopa 10 vastaajaa kritisoi kehitysyhteistyövarojen leikkauksia, vaikkei lomakkeessa ollut suoraa kysymystä tähän aiheeseen liittyen. Tämän vuoksi pidän avoimien kysymyksien esittämistä tärkeänä, jotta vastaajat voivat kirjoittaa niihin myös niitä seikkoja, joita tutkija ei lomakkeessa kysy.

Tutkimusjoukkoni koostuu melko homogeenisestä joukosta Naisten Pankin vapaaehtoisia, joskin myös poikkeavaisuuksia löytyy. Yhdistävänä tekijänä useiden vapaaehtoisten keskuudessa voidaan pitää melko korkeaa tulo- ja koulutustasoa sekä ikää. Yli 50-vuotiaat vapaaehtoiset kattavat aineistossani jopa noin 80 % kaikista vastaajista. Jos Naisten Pankki haluaa jatkossa kehittää toimintaansa sekä saada siihen uusia näkökulmia ja ideoita, kannattaa rekrytoinnissa kiinnittää entistä enemmän huomiota vapaaehtoispuhjan monipuolistamiseen, esimerkiksi iän suhteen. Tuloksistani pystyy kuitenkin päättelemään, ettei monipuolinen joukko vapaaehtoisia ole toiminnalle yksiselitteisesti vain hyvä asia. Vapaaehtoistoiminnassa on haastavaa yrittää luoda puitteet, jossa kirjava joukko vapaaehtoisia pystyisi toteuttamaan oman näköistään vapaaehtoistoimintaa. Kaikkia täysin miellyttäviä puitteita on varmasti mahdotonta rakentaa, mutta pitämällä toiminnan monipuolisena ja keskustelukulttuurin avoimena, on toiminnalla paremmat mahdollisuudet taata erilaisten ihmisten viihtyvyys.

Euroopan pakolaiskriisi on varmasti vaikuttanut monen vastaajan turvallisuuden tunteen järkkymiseen ja sen pohtimiseen, voiko ”meitä” ja ”heitä” erottaa toisistaan. Globalisaation myötä olemme entistä tietoisempia ihmisten elinoloista ympäri maailman, eikä tietoa kehitysmaiden keinoista elinoloista voi välttää. Vaikka avuntarve kehitysmaissa on ollut suurta jo pitkään, tulee se tänä päivänä eri tavalla lähelle myös länsimaalaisia ihmisiä tiedostusvälineiden sekä pakolaisvirtojen kautta. Tämän vuoksi myös valtion tekemät kehitysyhteistyön leikkaukset voivat tuntua erityisen ristiriitaisilta, ja jopa pelottavilta. Ihmisiä pelottaa oman (länsimaisen) turvallisuustilanteen heikkeneminen ”kansainvaellusten” myötä. Tutkimusten mukaan ihmisen toimintaan vaikuttavat monien muiden tekijöiden lisäksi läheisten sekä yhteiskunnan odotukset (Marta ym. 2014). Tällöin yhteiskunnallisesti esillä olevat puheenaiheet, kuten pakolaiskriisi, voivat vaikuttaa myös potentiaalsiin vapaaehtoistyöntekijöihin. Valtion kehitysyhteistyöleikkaukset, ja tätä myötä pelko omasta turvallisuudesta, sekä pakolaiskriisistä puhuminen, voivat tulevaisuudessa lisätä mielenkiintoa osallistua vapaaehtoistoimintaan kehitysyhteistyön parissa.

Tutkimusta vapaaehtoisten motiiveista vapaaehtoistoimintaa kohtaan tarvitaan mielestäni lisää, sillä toimintaa tutkimalla on mahdollista muuttaa sitä entistä toimijaystävällisemmäksi. Koska motiivit ovat ajassa muuttuvia ja liikkuvia, on tuoreen tutkimuksen merkitys suuri. Jos (ja kun) vapaaehtoistyön merkitys nousee entisestään, on kentän huolellinen ja jatkuva tutkiminen tarpeellista, jotta kokonaisuus pystyisi olemaan mahdollisimman toimiva ja oikeudenmukainen, niin auttajien kuin autettavienkin näkökannalta. Jotta uusi moraalisen vastuun tila, jossa ”muukalasiakin” autetaan, pääsee vakiintumaan nyky-yhteiskuntiimme, on kansalaisille tarjottava mahdollisuus muiden auttamiseen. Vapaaehtoisverkostot sekä -järjestöt ovat tähän loistavia väyliä.

LÄHDELUETTELO

Muut kuin painamattomat lähteet

Euroopan parlamentin kotisivut

- Mietintö

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2008-0070+0+DOC+XML+V0//FI>. Viitattu 30.9.2015.

Kansalaisareena

- Vapaaehtoistyö Suomessa 2010 ja 2015

http://www.kansalaisareena.fi/Vapaaehtoistyö_Suomessa_2010ja2015.pdf. Viitattu 3.6.2016.

Kehys ry:n kotisivut, a

- Tietoa meistä

<http://www.kehys.fi/tietoa-meista/jasenjarjestot>. Viitattu 24.9.2015.

Kehys ry:n kotisivut, b

- Tietoa meistä

<http://www.kehys.fi/tietoa-meistä>. Viitattu 24.9.2015.

Kirkon Ulkomaanavun kotisivut, a

- Tietoa Meistä

<http://www.kirkonulkomaanapu.fi/tietoa-meista/>. Viitattu 20.9.2015.

Kirkon Ulkomaanavun kotisivut, b

- Tietoa Meistä

<https://www.kirkonulkomaanapu.fi/tietoa-meista/hallitus-ja-talous/>. Viitattu 20.9.2015.

Kirkon Ulkomaanavun kotisivut, c

- Ajankohtaista

<https://www.kirkonulkomaanapu.fi/ajankohtaista/uutiset/kehitysyhteistyoleikkaukset-ulkomaanapu-lopettaa-tyonsa-viidessa-maassa/>. Viitattu 20.9.2015.

Kirkon Ulkomaanavun kotisivut, d

- Ajankohtaista

<https://www.kirkonulkomaanapu.fi/ajankohtaista/uutiset/kehitysyhteistyon-leikkaukset-sinetoitiin-runsaasta-vastustuksesta-huolimatta/>. Viitattu 2.2.2016.

Kirkon Ulkomaanavun strategia

https://www.kirkonulkomaanapu.fi/wp-content/uploads/2013/12/Kirkon_Ulkomaanavun_strategia_2013-2016.pdf. Viitattu 20.9.2015

Naisten Pankin kotisivut, a

- Mikä on Naisten Pankki?

<https://www.naistenpankki.fi/tietoa-meista/mika-on-naisten-pankki/>. Viitattu 19.9.2015.

Naisten Pankin kotisivut, b

- Ryhdy vapaaehtoiseksi

<https://www.naistenpankki.fi/tule-mukaan/ryhdy-vapaaehtoiseksi/>. Viitattu 19.9.2015.

Naisten Pankin kotisivut, c

- Tiedotteet

<https://www.naistenpankki.fi/tiedotteet/aurinkorannikolle-ensimmainen-naisten-pankin-ulkosuomalaisryhma/>. Viitattu 1.2.2016.

Naisten Pankin kotisivut, d

- Tiedotteet

<https://www.naistenpankki.fi/tiedotteet/naisten-pankin-hankkeet-vuonna-2016/>. Viitattu 1.2.2016.

Naisten Pankin kotisivut, e

- Tietoa meistä

<https://www.naistenpankki.fi/tietoa%20meista/>. Viitattu 1.2.2016.

Naisten Pankin kotisivut, f

- Pääkaupunkiseutu Next Generation

<https://www.naistenpankki.fi/tietoa-meista/aluesolut/paakaupunkiseutu-next-generation/>. Viitattu 4.2.2016.

Naisten Pankki: Hanketyön linjaukset. 2010.

- Aineistopankki. Viitattu 2.2.2016.

Naisten Pankki: Naisten Pankin käsikirja. 2015.

- Aineistopankki. Viitattu 19.9.2015.

Tilastokeskuksen kotisivut

- Tuotteet ja palvelut

http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_tulot.html. Viitattu 29.8.2016.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012

- Hyvä tieteellinen käytäntö

<http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje/hyva-tieteellinen-kaytanta>. Viitattu 5.2.2016.

Ulkoasianministeriön kotisivut

- <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=49314&contentlan=1&culture=en>.

Viitattu 31.5.2016.

Kirjallisuus

Bauman, Zygmunt (1995): *Modernity and the holocaust*. Ithaca New York: Cornell university press.

Bourdieu, Pierre (1998): *Järjen käytännöllisyys: toiminnan teorian lähtökohtia*. Tampere: Vastapaino. Suomentanut Mika Siimes.

Deci, Edward L. (1971): Effects of externally mediated effects on intrinsic motivation. *Journal of Personality and Social Psychology*. Vol. 18. 105-115.

Deci, Edward L. & Ryan, Richard M. (2000): Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*. Vol. 55. No. 1. 68-78.

Deci, Edward L. & Ryan, Richard M (2000).: The “What” and “Why” of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior. *Psychological Inquiry*. Vol. 11. No. 4. 227–268.

Eriksson, Päivi & Koistinen, Katri (2005): *Monenlainen tapaustutkimus*. Kuluttajatutkimuskeskuksen julkaisuja 4:2005. Helsinki.

- Eskola, Jari & Suoranta, Juha (2005): Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Hakkarainen, Pentti (1990): Motivaatio, leikki ja toiminnan kohteellisuus. Helsinki: Orienta-konsultit.
- Hakkarainen, Pirkko (toim.) (2003): Tukea ja mahdollisuuksia vapaaehtoistoiminnalle. Helsinki: Kansalaisareena.
- Helander, Voitto (1998): Kolmas sektori: käsitteistä, ulottuvuuksista ja tulkinnoista. Helsinki: Gaudeamus.
- Holopainen, Anne (2009): Käsitteestä toiminnaksi: Kansalaistoiminnan ja aktiivisen kansalaisuuden edistämisen lähtökohtia koulutuksen kentällä. Teoksessa Holopainen, Anne & Lind Kimmo & Niemelä, Jorma (toim.): Ammattikorkeakoulut kansalaistoiminnassa. Helsinki: Oikeusministeriö. 43-56.
- Kangas, Olli & Saari, Juho (2000): Yhteisvastuukeräys ja altruismi: Yhteisvastuukeräyksen tuoton kehitykseen vaikuttaneet tekijät vuosina 1950-1998. Teoksessa Malkavaara, Mikko: Ei etsi omaansa: Tutkimuksia altruismista ja yhteisvastuusta. Helsinki: Kirkkopalvelut. 231-264.
- Kesonen, Jukka-Pekka (2011): Ohjeita tilastolliseen tietojenkäsittelyyn: SPSS ja webbipohjainen mrInterview. Saatavilla [www-muodossa:](http://www.muodossa.fi) <https://koppa.jyu.fi/avoimet/thk/tutkimus/spss/mrInterview>. Viitattu 4.2.2016.
- Kirjavainen, Heikki (1994): Riittääkö etiikka hyvän elämän ohjeeksi? Teoksessa Järveläinen, Petri (toim.): Kristinusko ja moraalit. Helsinki: Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja 192. 25-56.
- Koponen, Juhani (2007): Kehitysmaatutkimus – tieto ja toiminta. Teoksessa Koponen, Juhani & Lanki, Jari & Kervinen, Anna (toim.): Kehitysmaatutkimus. Johdatus perusteisiin. Helsinki: Gaudeamus. 11-27.
- Koponen, Juhani & Seppänen, Maaria (2007): Kehitysyhteistyön monet kasvot. Teoksessa Koponen, Juhani & Lanki, Jari & Kervinen, Anna (toim.): Kehitysmaatutkimus. Johdatus perusteisiin. Helsinki: Gaudeamus. 335-363.

Kosonen, Erja (1996): Soittamisen motivaatio varhaisnuorilla. Jyväskylä. Saatavilla [www-muodossa: https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/41003](https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/41003). Viitattu 16.8.2016.

Laine, Markus & Bamberg Jarkko & Jokinen, Pekka (2007): Tapaustutkimuksen käytäntö ja teoria. Teoksessa Laine, Markus & Bamberg, Jarkko & Jokinen, Pekka: Tapaustutkimuksen taito. Helsinki: Gaudeamus. 9-38.

Lehtinen, Erno & Kuusinen, Jorma & Vauras, Marja (2007): Kasvatuspsykologia. Helsinki: WSOY.

Leskinen, Tapio (2003): Globaalin auttajan arvot ja moraali: tutkimus suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoiseen kehitysyhteistyöhön. Helsinki: Kirkkopalvelut.

Levtov, R. & van der Gaag, N. & Greene, M. & Kaufman, M. & and Barker, G. (2015): State of the World's Fathers: A MenCare Advocacy Publication. Washington, DC: Promundo, Rutgers, Save the Children, Sonke Gender Justice, and the Men Engage Alliance.

Marjovuori, Ari (2014): Vapaaehtoistyön ytimessä: järjestömuotoinen vapaaehtoistyö sosiaalisten representaatioiden näkökulmasta. Helsinki: University of Helsinki.

Millette, Valerie. & Gagné, Marylène (2008): Designing volunteers' tasks to maximize motivation, satisfaction and performance: The impact of job characteristics on volunteer engagement. *Motivation and Emotion*. Vol. 32. No. 1. 11-22.

Marta, Elena & Manzi, Claudia & Pozzi, Maura & Vignoles, Vivian L. (2014): Identity and the theory of planned behavior: predicting maintenance of volunteering after three years. *The Journal of Social Psychology* Vol. 154. No. 3. 198-207.

Martela, Frank. & Ryan, Richard (2015): The Benefits of Benevolence: Basic Psychological Needs, Beneficence and the Enhancement of Well-Being. *Journal of Personality*. Saatavilla [www-muodossa: http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jopy.12215/full](http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jopy.12215/full). Viitattu 16.8.2016.

Musick, Marc & Wilson, John (2008): *Volunteers. A Social Profile*. Bloomington: Indiana University Press.

Möttönen, Sakari & Niemelä, Jorma (2005): Kunta ja kolmas sektori: yhteistyön uudet muodot. Jyväskylä: PS-kustannus.

Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (2005): Vapaaehtoisuuden anti, arvot ja osallisuus murroksessa. Teoksessa Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.): Vapaaehtoistoiminta: anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino. 13-38.

Pessi, Anne Birgitta & Oravasaari, Tomi (2010): Kansalaisjärjestötoiminnan ytimessä. Tutkimus RAY:n avustamien sosiaali- ja terveysjärjestöjen vapaaehtoistoiminnasta. Helsinki: Raha-automaattiyhdistys. Saatavilla [www-muodossa: http://www.kansalaisareena.fi/RAYraportti23.pdf](http://www.muodossa:www.kansalaisareena.fi/RAYraportti23.pdf). Viitattu 17.8.2016.

Rahkonen, Juha (2016): Suomalaisten mielipiteet kehitysyhteistyöstä. Taloustutkimus Oy. Ulkoasiainministeriö. Saatavilla [www-muodossa: http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=348804&contentlan=1&culture=fi-FI](http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=348804&contentlan=1&culture=fi-FI). Viitattu 2.8.2016.

Rahkonen, Juha (2015): Suomalaisten mielipiteet kehitysyhteistyöstä. Taloustutkimus Oy. Ulkoasianministeriö. Saatavilla [www-muodossa: http://www.formin.fi/public/default.aspx?contentid=329460&nodeid=49643&contentlan=1&culture=fi-FI](http://www.formin.fi/public/default.aspx?contentid=329460&nodeid=49643&contentlan=1&culture=fi-FI). Viitattu 24.9.2015.

Reinikka, Ritva (2015): Results on the ground? An independent review of Finnish Aid. Ulkoministeriö. Saatavilla [www-muodossa: http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=328039&contentlan=1&culture=fi-FI](http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=328039&contentlan=1&culture=fi-FI). Viitattu 2.6.2016

Rochester, Colin & Paine, Angela Ellis & Howlett, Steven (2010). Volunteering and Society in the 21st Century. New York: Palgrave Macmillan.

Ruohonen, Marita (2003): Järjestöt vapaaehtoistoiminnan areenoina ja mahdollistajina. Teoksessa Niemelä, Jorma & Dufva, Virpi (toim.): Hyvinvoinnin arjen asiantuntijat: sosiaali- ja terveysjärjestöt uudella vuosituhanella. Jyväskylä: PS-kustannus. 40-55.

Saari, Juho (2000): Altruismi sosiaalitieteellisessä ja sosiaalipoliittisessa tutkimuksessa. Teoksessa Malkavaara, Mikko: Ei etsi omaansa: Tutkimuksia altruismista ja yhteisvastuusta. Helsinki: Kirkkopalvelut. 90-124.

Siitonen, Lauri & Sitari, Taimi (1990): Kehitysyhteistyön perusteet ja toteutus. Helsinki: Gaudeamus.

Tanskanen, Antti O. & Danielsbacka, Mirkka (2015): Ovatko vapaaehtoistyö ja hyväntekeväisyys yhteydessä onnellisuuteen? Yhteiskuntapolitiikka. Verkkolehti. Vol.80. 469-481. Saatavilla www-muodossa: <http://www.julkari.fi/handle/10024/127069>. Viitattu 15.11.2015.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009): Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Virtanen, Juha Aleks (2008): Symboliymmärrys ja kehitysyhteistyön merkitys sansibarilaisen nuoren kokemana. Tampere: Tampere University Press.

Yeung, Anne Birgitta (2004): Individually together. Voluntering in late modernity: social work in the Finnish church. Helsinki: The Finnish Federation of Social Welfare and Health.

Yeung, Anne Birgitta (2007): Innoittava vapaaehtoistoiminta - toimintaan sitoutuminen ja sen tukeminen. Teoksessa Harju, Aaro (toim.): Kansalaistoimintaan kätkeyty aarre. Espoo: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi. 152-165.

Yeung, Anne Birgitta (2005): Tutkimustyökaluja vapaaehtoisuuden mysteeriiin. Teoksessa Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.): Vapaaehtoistoiminta: anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino. 83-103.

Yeung, Anne Birgitta (2002): Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa – ihanteita vai todellisuutta?: tutkimus suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys.

Yeung, Anne Birgitta (1999): Valmius vapaaehtoistyöhön. Tutkimus Pelastusarmeijan mainoskampanjan innoittamista vapaaehtoistyöntekijöistä. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Kyselylomake Naisten pankin vapaaehtoisille Pro gradu- tutkielman aineiston keruuta varten.

Sukupuolesi?

- 1 Mies
- 2 Nainen

Mihin seuraavista ikäryhmistä kuulut?

- 1 Alle 30-vuotiaat
- 2 31-40-vuotiaat
- 3 41-50-vuotiaat
- 4 51-64-vuotiaat
- 5 65 vuotta täyttäneet

Asuinläänisi?

- 1 Etelä-Suomen lääni
- 2 Länsi-Suomen lääni
- 3 Itä-Suomen lääni
- 4 Oulun lääni
- 5 Lapin lääni

Valitse korkein koulutusasteesi:

- 1 Kansakoulu
- 2 Peruskoulu
- 3 Ammattikoulu tai -kurssi
- 4 Lukio tai ylioppilas
- 5 Opistotason ammatillinen koulutus
- 6 Ammattikorkeakoulu
- 7 Korkeakoulu, alemman asteen tutkinto
- 8 Korkeakoulu, ylemmän asteen tutkinto
- 9 Lisensiaatin tai tohtorin tutkinto

Oletko? (Voit valita useamman vaihtoehdon.)

- 1 Työtön
- 2 Opiskelija
- 3 Työssäkäyvä
- 4 Yrittäjä
- 5 Eläkkeellä
- 6 Vanhempainvapaalla
- 7 Jotain muuta, mitä?

Kotitalouteni yhteenlasketut bruttotulot kuukaudessa keskimäärin ovat:

- 1 Alle 1000 euroa
- 2 1000-2499 euroa
- 3 2500-3999 euroa

- 4 4000-5999 euroa
- 5 6000-7999 euroa
- 6 8000-10000 euroa
- 7 Yli 10 000 euroa

Kuulutko kirkkoon tai uskonnolliseen yhteisöön?

- 1 Evankelis-luterilaiseen kirkkoon
- 2 Ortodoksiseen kirkkoon
- 3 Muuhun kristilliseen kirkkoon tai yhteisöön, mihin?
- 4 Muuhun uskonnolliseen yhteisöön, mihin?
- 5 En kuulu kirkkoon tai muuhun uskonnolliseen yhteisöön

Puoluekantasi?

- 1 KESK
- 2 KOK
- 3 Kristillisdemokraatit
- 4 Perussuomalaiset
- 5 RKP
- 6 SDP
- 7 Vasemmistoliitto
- 8 Vihreät
- 9 Jokin muu puolue, mikä?
- 10 En osaa sanoa

Oletko muussa vapaaehtoistoiminnassa mukana?

- 1 Kyllä, missä?
- 2 En

Kuinka monta vuotta olet ollut mukana Naisten Pankin toiminnassa?

- 1 Alle vuoden
- 2 1-2 vuotta
- 3 3-4 vuotta
- 4 5-6 vuotta
- 5 7 vuotta tai kauemmin

Vastaa mahdollisimman monipuolisesti avoimiin kysymyksiin, joihin siirryt painamalla "Seuraava"-painiketta. Kukin vastaus voi sisältää 1024 merkkiä.

- 1 Miksi olet valinnut vapaaehtoistoiminnan toimintaympäristöksi juuri Naisten Pankin?
- 2 Mikä Sinua motivoi osallistumaan vapaaehtoistoimintaan? (Esimerkiksi mitä toiminta antaa sinulle, mitä toiminta antaa muille, mikä sai sinut innostumaan mukaan jne.)
- 3 Oletko kohdannut vapaaehtoistoiminnassa asioita, jotka ovat heikentäneet motivaatiosi? Jos olet, millaisia asioita ne ovat olleet?
- 4 Miksi kehitysyhteistyö on mielestäsi tärkeää?

Liite 2. Saatekirje

Hei Sinä Naisten Pankin vapaaehtoinen!

Opiskelen Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa viidettä vuotta, pääaineenani sosiaalityö. Teen parhaillani Pro gradu- tutkielmaani, ja sen tekoon tarvitsen Sinun apuasi.

Tutkielmani käsittelee Naisten Pankin vapaaehtoisten motiiveja. Olen toiminut Jyväskylän Naisten Pankin paikallisryhmän vapaaehtoisena ja olen erityisen kiinnostunut vapaaehtoistyöstä, jota toteutetaan kehitysyhteistyön edistämiseksi. Suoritin kansainvälisen sosiaalityön harjoitteluni syksyllä 2014 Tansaniassa, mikä lisäsi kiinnostustani kehitysyhteistyötä kohtaan entisestään.

Tutkielmani tavoitteena on selvittää Naisten Pankin vapaaehtoisten motiiveja vapaaehtoistoimintaa kohtaan. Pyydän Sinua vastaamaan laatimaani kyselylomakkeeseen, jonka avulla kerään aineistoni tutkielmaani varten. Kysymykset koostuvat vastaajan taustatiedoista sekä kolmesta avoimesta kysymyksestä. Kaikki vastaukset tulevat olemaan anonymoimattomia, ja tulen käsittelemään aineiston luottamuksellisesti. Vastaaminen ei vie kauaa korkeintaan noin 15 minuuttia, mutta minulle jokaisesta vastauksesta on suuri apu. Vastausaikaa on 3.2.2016 saakka. Pääset vastaamaan kyselylomakkeeseen oheisesta linkistä:http://MRINTERVIEW2.ad.jyu.fi/mrIWeb/mrIWeb.dll?I.Project=KYSELYLOM_AKENAIS

Pyrin saamaan tutkielmani valmiiksi kevään 2016 aikana, tai viimeistään alkusyksystä 2016. Mikäli Sinulla herää kysyttävää tutkielmaani liittyen, vastaan kysymyksiin mielelläni Voit ottaa yhteyttä joko minuun, tai tutkielmani ohjaajaan, Johanna Kiiliin. Molempien yhteystiedot löydät alta.

Kiitos!

Yhteistyöterveisin

Annina Valtanen

ansokava@student.jyu.fi

Yliopistonlehtori Johanna Kiili

johanna.j.kiili@jyu.fi

p. 050 575 77